

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 1

13 Ekim 2026 Salı
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 14.36
BAŞKAN: Mustafa SAVAŞ (Aydın)
BAŞKAN VEKİLİ: Yüksel COŞKUNYÜREK (Bolu)
SÖZCÜ: Mevlüt KARAKAYA (Ankara)
KÂTİP: Durmuş Ali KESKİNKILIÇ (Karabük)
----- 0 -----

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayıştay Başkanlığımızın ve kurumlarımızın değerli temsilcileri; hepiniz hoş geldiniz.

28'inci Yasama Dönemi Beşinci Yasama Yılı'nın 1'inci Birleşimini açıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Değerli üyelerimiz, Komisyonumuz denetim kapsamında bulunan kuruluşların 2023 ve 2024 hesap yıllarına ait Alt Komisyon çalışmaları hepinizin yoğun gayretiyle 1 Nisan 2026 ve 25 Haziran 2026 tarihleri arasında yaptığı 30 Alt Komisyon toplantısıyla tamamlanmıştır. Alt Komisyon toplantılarımızda 2023 yılından 102, 2024 yılından 102 kamu iktisadi teşebbüsünün bilanço ve netice hesapları görüşülmüştür. Alt Komisyon çalışmalarına katkı veren milletvekillerimize, Sayıştay denetçilerimize, kurum temsilcilerimize ve Komisyon çalışanlarımıza teşekkür ederim.

Komisyon çalışmalarımıza denetim kapsamında bulunan kuruluşların Komisyon toplantılarıyla devam ediyoruz. 2023 ve 2024 hesap yılları denetimlerini ocak ayı sonuna kadar tamamlamayı planlıyoruz.

Değerli üyelerimiz, Komisyon toplantılarımızın bugüne kadar olduğu gibi bu dönemde de ahenk ve demokratik olgunluk içerisinde gerçekleşmesini, denetimlerin kurumlara ve ülkemize katkı sağlamasını temenni ediyor, toplantımızın hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Değerli üyelerimiz, ayrıca daha önce aldığımız karar gereği İç Tüzük'ün 33'üncü maddesi uyarınca Komisyon toplantılarımızda tam tutanak tutulmaktadır.

Şimdi gündeme geçiyoruz.

Bugünkü gündemimizde Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü, Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğü ile Tarım işletmeleri Genel Müdürlüğü'nün 2023 ve 2024 yıllarının bilanço ve netice hesapları yer almaktadır.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Toplantımıza Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğüyle başlıyoruz.

Sayın Müdürümüzden başlamak üzere toplantımıza katılan kurum ve Sayıştay temsilcilerimizin kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

Buyurun.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ederim.

Sunumunu yapması için sözü Sayın Müdürümüze vermeden önce bazı hatırlatmalarda bulunmak istiyorum: Sayın Müdürümüz, konuşmanız bizlere daha önceden dağıtıldığı. Bu nedenle daha verimli bir çalışma olması açısından sunumunuz on beş dakika içerisinde tamamlamanız daha yararlı olacaktır.

Buyurun, sözü size veriyorum.

ATATÜRK ORMAN ÇİFTLİĞİ MÜDÜRÜ MUSTAFA SÜSLÜ - Sayın Başkan, Sayın Komisyon üyeleri, sayın Sayıştay denetçileri, bakanlık ve üst kuruluşların değerli temsilcileri; kurumumuzun 2023-2024 yıllarına ait hesap ve işlemlerine ilişkin değerlendirmenin yapılacağı bu toplantı vesilesiyle sizleri Atatürk Orman Çiftliği adına saygıyla selamlıyorum.

Genç Türkiye Cumhuriyeti İstiklâl Harbi'ni kazandıktan sonra ülkenin kalkınması için çalışmalara başlanmış ve 1925 yılında Ankara'da çorak bir arazide çiftlik kurma kararı alınmıştır. Bu kararla hem toprakların verimli hâle getirilebileceğini hem de Türk çiftçisine azim ve kararlılıkla neler başarılabilirliğini göstermesi amaçlanmış, aynı zamanda ekonomik kalkınmanın da tarımla başlayacağı mesajı verilmiştir. Dönemin tarım uzmanları bölgenin uygun olmadığını belirtse de Atatürk "İstediğim yer böyle bir yer olmalıdır. Ankara'nın kenarında hem bataklık hem çorak hem de fena bir yer. Bunu biz ıslah etmesi kim gelip ıslah edecek?" diyerek kararlılığını ortaya koymuş ve yüz bir yıl önce mayıs ayında Orman Çiftliğini kurmuştur. Çiftlik, kuruluşundan bugüne kadar tarım ve gıdanın referans noktası olmuştur. "Orman Çiftliği" adıyla kurulan Atatürk Orman Çiftliği 1937'de Hazineye devredilmiş, 1938'de Devlet Ziraat İşletmesi kurumuna bağlanmıştır. 1950 yılında çıkarılan 5659 sayılı Kanun'la Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı bir kuruluş olarak bugünkü statüsüne kavuşmuştur. 1937 yılında Hazineye bağışlandığını da yaklaşık 55.538 dekar arazi varlığına sahipken 1939-1983 yılları arasında çıkarılan yasalarla 22.428 dekar arazi farklı kurum ve kuruluşlara satılmış veya devredilmiştir. 1983 yılından günümüze kadar son kırk üç yıldır Atatürk Orman Çiftliği arazilerinin satışı veya mülkiyetin devriyle ilgili herhangi bir

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 2

kanun çıkarılmadığından arazi varlığında değişiklik olmamıştır. Günümüzde mevcut arazi varlığı 33.110 dekadır. Atatürk Orman Çiftliği arazileri korunması amacıyla 1998 yılında birinci derece doğal ve tarihî sit alanı ilan edilmiş, 2006 yılında çıkarılan 5659 sayılı Kanun'a eklenen "Atatürk Orman Çiftliği arazileri üzerinde konut, ticaret ve sanayi amaçlı yapılaşma yapılamaz." hükmüyle koruma kapsamı daha da genişletilmiştir. Atatürk Orman Çiftliği kuruluşundan bu yana ağaçlandırma çalışmalarına büyük önem vermiş, arazisinin yüzde 67'sine karşılık gelen 22.260 dekar alanı park, orman ve rekreasyon alanı olarak düzenlemiştir. 2021-2023 yıllarında yaklaşık 600 dekarlık park ve rekreasyon alanı Atatürk'ün halka gezecek, eğlenecek ve dinlenecek sıhhi yerler temin eylemek misyonu doğrultusunda halkın hizmetine açılmıştır. Ağaçlandırılmış alanlar düzenli kontrol edilmekte, ihtiyaç duyulması hâlinde tamamlama dikilmeleri yapılmaktadır.

Bitkisel üretim faaliyetlerimiz kapsamında kendi üretimimiz olan standart sertifikalı meyve fidanlarının yanı sıra, Bakanlığımıza bağlı araştırma enstitüleri, kooperatif ve birliklerden temin edilen 12 tür ve 38 çeşit meyve fidanının satışı yapılmakta, bunun yanı sıra 2025 yılında yaklaşık 75 bin adet süs bitkisi ile meyve fidanı ve 50 bin adet mevsimlik çiçek satışı gerçekleştirilmiştir. Merkez kampüs ve çevresindeki 3 farklı alandan oluşan 20 bin metrekaresel alanda halka açık lavanta bahçelerinde bakım ve üretim faaliyetleri sürdürülmekte elde edilen lavantalar işlenerek lavanta yağına dönüştürülüp satış mağazalarımıza tüketicilerle buluşturulmaktadır. Bunla birlikte peyzaj ve tarımsal alanların bakım ve idame çalışmaları da düzenli olarak devam etmektedir. 2026 yılı itibarıyla tarımsal üretim parsellerimizde sebze yetiştiriciliğine başlanmış, 8 dekarlık alandan elde edilen ürünler satış mağazamızda ve tarladan doğrudan satış yoluyla halka arzı gerçekleştirilmiştir. Bu yıl deneme amaçlı başlatılan bu uygulama Atatürk Orman Çiftliğinin asli misyonu doğrultusunda önümüzdeki yıllarda kademeli olarak genişletilerek tarıma uygun tüm arazilerde tarımsal üretim yapılıp vatandaşlarımızın ucuz ve kaliteli ürüne ulaşımı sağlanacaktır. Ayrıca, hâlihazırda satış seramızda sunulan ürünlerin büyük bir kısmının kurumumuz imkânlarıyla üretilmesine yönelik yeni sera çalışmalarımız da devam etmektedir.

Sayın Başkan, sayın üyeler; Atatürk Orman Çiftliği Gazi Mustafa Kemal'in hilesiz ve nefis gıda maddeleri temin eylemek misyonundan hareketle sağlıklı ve güvenilir gıdaya erişimi temel bir sorumluluk olarak görmekte, bu doğrultuda yalnızca kendi üretim faaliyetlerimize değil Türkiye genelinde üretim yapan çiftçilerimiz, kooperatiflerimiz ve üretici birliklerimizle iş birliği içerisinde çalışmaktayız. Üreticilerden temin edilen hammaddeler kurumumuz bünyesindeki üretim tesislerinde işlenerek halkın tüketimine sunulmaktadır. Günlük 70 bin litre kapasiteli süt fabrikamızda pastörize süt, yoğurt, kefir, tereyağı, dondurma peynir gibi pek çok ürün üretilmektedir. Yılda 900 bin kilogram kapasiteli bal fabrikamızda bal dolumu yapılmakta, 901.600 litre kapasiteli meyve suyu fabrikamızda çeşitli meyve suları üretilerek piyasaya arz edilmektedir. 2026 yılı içerisinde 549 bin litre çiğ süt, 172 bin kilogram bal alımı gerçekleştirilmiş karşılığında üreticilere toplam 53 milyon lira ödeme yapılmıştır.

Gıda güvenirliliği ve izlenebilirliğinden ödün vermeden fabrikamızın dondurma üretim kapasitesi yapılan yatırımlarla önemli ölçüde artırılmış, modern teknolojilerle üretim altyapısı güçlendirilmiştir. Bu yatırımlar sayesinde dondurma ürün çeşitliliğimiz artmış sektörün büyük firmalarıyla rekabet edebilecek güçlü bir altyapı oluşturulmuştur. 2027 yılı içerisinde süt fabrikamızın modernizasyonu ve kapasite artırımına yönelik yatırımlar için fizibilite çalışmaları tamamlanmış olup üretim süreçlerinin daha verimli, sürdürülebilir ve yüksek kaliteli bir üretim altyapısına kavuşturulması için çalışmalar devam ettirilmektedir.

Gıda piyasasında rekabet edebilmek amacıyla pazarlama alanında yeni adımlar atmaya ve kendimizi sürekli geliştirmeye devam ediyoruz. Ürünlerimizin tüketiciye ulaştırılması, Ankara içi ve dışındaki bayilik anlaşmaları, resmî kurumlarla yürütülen iş birlikleri ve satış protokolleri aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Bunun yanı sıra, fabrika satış mağazamız üzerinden de tüketicilere doğrudan satış yapılmakta olup satış mağazamızın büyütülmesine yönelik çalışmalar başlatılmıştır. Hâlihazırda 2 adet toptan satış bayisi, 1 perakende satış bayisi olmak üzere toplam 3 bayimiz bulunmaktadır. Ayrıca, daha fazla tüketiciye ulaşmak, tanıtım faaliyetlerimizi güçlendirmek amacıyla 2024 yılında bayilik sistemine geçilmiş, bu kapsamda 5 bayi satış mağazası ile 1 fabrika satış mağazası devam etmektedir. Fabrika satış mağazamızda 2025 yılında 76 buçuk milyon lira tutarında ürün satışı gerçekleştirilmiş olup bu satışlar toplam satışlarımızın yaklaşık yüzde 19'unu oluşturmaktadır. Temmuz 2026 itibarıyla bu tutar 50,6 milyon lira olarak gerçekleşmiş, tüm satışlara oranı yüzde 18,90 olarak gerçekleşmiştir.

2026 yılında, özellikle dondurma başta olmak üzere, 3 farklı noktada doğrudan halka satışlarımız başlatılmıştır.

Sayın Başkan, sayın üyeler; Atatürk Orman Çiftliği olarak üreticilerimizin emeğine değer katmaya, pazarlama ve satış satış süreçlerinde destek olmaya, sağlıklı gıda üretimini teşvik etmeye ve yerli üreticinin yanında olmaya kararlılıkla devam ediyoruz. Bu anlayışla tarihsel sorumluluğumuzun bilinciyle paydaş üreticilerle birlikte büyüyen, katma değer üreten ve geleceğe yön veren bir yapıya dönüşmeyi hedeflemekteyiz. Bu kapsamda ülkemizin farklı illerine saha ziyaretleri gerçekleştirilmekte, özellikle kadın kooperatifleri başta olmak üzere üreticilerle yerinde, bire bir görüşmeler yapılmaktadır. Üreticilerden temin edilen doğal ve katkısız ürünler aracısız bir şekilde ve uygun fiyatlarla satış kanallarımız aracılığıyla tüketiciye sunulmaktadır. Aynı zamanda kooperatiflerin üretim tesisleri gıda mevzuatına uygunluk, hijyen, etiketleme ve ambalajlama süreçleri açısından yerinde incelenmekte, ihtiyaç duyulan alanlarda eğitim ve rehberlik desteği sağlanmaktadır. Bunun yanı sıra satış, pazarlama ve ürün geliştirme konularında teknik destek verilmesine yönelik çalışmalar da planlanmıştır. Tüm bu çalışmalar sayesinde Atatürk Orman Çiftliği hem kırsal kalkınmaya katkı sağlamakta hem de satış noktalarındaki ürün çeşitliliğini her geçen gün artırmaktadır. 2026 yılında Türkiye genelinde başta kadın kooperatifleri olmak üzere 25 ilde faaliyet gösteren 53 üretici, kooperatif ve birlikle doğrudan iş birliği kurulmuş, yaklaşık 85 milyon lira değerindeki yerel ve doğal ürünler Atatürk Orman Çiftliği aracılığıyla tüketiciyle buluşturulmuştur.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 3

Artan talebi karşılamak ve ürün çeşitliliğimizi geliştirmek amacıyla markalaşma çalışmalarımızı kalite ve güven ilkelerimizden ödün vermeden kararlılıkla sürdürmekteyiz. Bu doğrultuda Bakanlığımız bağlı ve ilgili kuruluşlarıyla iş birliği süreçleri başlatılmış, bu kurumların ürünleri de mağazalarımız aracılığıyla vatandaşlarımızın tüketimine sunulmaya başlanmıştır.

Sayın Başkan, sayın üyeler; cumhuriyetimizin kuruluş yıllarında Gazi Mustafa Kemal'in öncülüğünde inşa edilen yapılar aslına uygun şekilde restore edilerek yeniden hayat bulmuş ve milletimizin hizmetine sunulmuştur. Yılda yaklaşık 30 bin ziyaretçi ağırlayan Atatürk Orman Çiftliği başta gençlerimiz olmak üzere her yaşta insana bu köklü mirası tanıtmaya görevini üstlenmiştir. Bu anlayış doğrultusunda Atatürk Orman Çiftliği, 101'inci yılında kültürel mirasını geleceğe taşımak adına tarihî hamam binasını kütüphane kahve konseptiyle restore ederek yeniden düzenlemiş ve çiftliğin köklü geçmişine yakışır şekilde kapılarını açmıştır.

Kurumumuz 65 memur ve 208 işçi olmak üzere toplam 273 personelle faaliyetlerini sürdürmektedir. 173 adet kiralık alanın 100'ü kamu kurumlarına, 73'ü ise özel kuruluşlara kiralanmıştır. Kurumumuz personel giderleri dâhil tüm yatırım ve cari harcamalarını kendi öz kaynaklarıyla karşılamakta olup Bakanlıktan veya Hazine'den herhangi bir ödenek almamaktadır.

Müdürlüğümüzün 2023 mali yılında gelirleri 525 milyon lira, giderleri 471 milyon lira olarak gerçekleşmiş olup dönem 54 milyon lira brüt kârla kapatılmıştır. 2024 yılında uygulanan enflasyon düzeltmesinin dönem sonuçları üzerindeki etkisi negatif yönde 130 milyon lira olarak gerçekleşmiş, düzeltme öncesi 95 milyon lira kâr oluşmasına rağmen enflasyon düzeltmesi sonrası dönem 35 milyon zararla kapatılmıştır.

2025 mali yılında ise gelirler 942 milyon lira, giderler 744 milyon lira olarak gerçekleşmiş olup dönem 198 milyon lira brüt kârla kapatılmıştır. Atatürk Orman Çiftliği Gazi Mustafa Kemal'in feragat mektubunda ifade ettiği çiftliklerin yerine göre araziyi ıslah ve tanzim etmek, muhitlerini güzelleştirmek, halka gezecek, eğlenecek ve dinlenecek sıhhi yerler, hilesiz ve nefis gıda maddeleri temin eylemek misyonu doğrultusunda çalışmalarını sürdürmekte ve bu mirası daha da yüceltmeyi en önemli sorumluluklarından biri olarak görmektedir.

Sayın Başkan, sayın üyeler; sözlerime son verirken toplantıyı teşrif ederek görüş ve katkılarıyla çalışmalarımıza değer katan tüm katılımcı kurum ve kuruluşlara teşekkür ediyorum.

Komisionunuza şahsım ve Atatürk Orman Çiftliği adına saygılarımı sunuyorum.

Arz ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ederim Sayın Müdürüm.

Şimdi önerilerin görüşmelerine başlıyoruz.

Kurumun 2023 yılı alt komisyon raporunda 1, 2024 yılı alt komisyon raporunda 1 öneri bulunmaktadır.

Şimdi 2023 yılının 1 no.lu genel önerisini okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - 2023 yılı Sayıştay denetim raporunda yer alan diğer bulgu ve önerilerin de yerine getirilmesi.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Yanıt için buyurun Sayın Müdürüm.

ATATÜRK ORMAN ÇİFTLİĞİ MÜDÜRÜ MUSTAFA SÜSLÜ - Öneriler doğrultusunda hareket edilecektir Sayın Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın üyeler, diğer bulgu ve önerilerin görüşülmesinde talep ettiğiniz öneri var mı önerilerden? Yok.

Böylelikle 2023 yılı önerilerinin görüşmeleri tamamlanmıştır.

Şimdi 2024 yılı önerilerinin görüşülmesine başlıyoruz.

2024 yılının 1 no.lu önerisini okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Müdürlüğün piyasa dinamiklerine göre stratejik olarak belirleyeceği ürün grupları için optimum işletme büyüklüğünü sağlayacak şekilde gerekli üretim ve maliyet planlamasını yapması ve buna uygun teknolojik yatırımları gerçekleştirmesi önerilir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Yanıt için buyurun Sayın Müdürüm.

ATATÜRK ORMAN ÇİFTLİĞİ MÜDÜRÜ MUSTAFA SÜSLÜ - Kapasite kullanım oranlarında yaşanan düşüşlerle bazı ürünlerde oluşan zararlar içinde bulunduğumuz ekonomik koşullar, artan üretim maliyetleri ve değişen tüketici talepleri gibi etkenlerin sonucudur. Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü olarak etkin üretim modelleri ve piyasa dinamiklerine uygun ürün portföyü oluşturma çalışmalarımız devam etmektedir. Ürünlerimizin daha geniş tüketici kitlesine ulaştırılabilmesi, satış ve kârlılık miktarının artırılabilmesi amacıyla gerekli iyileştirme çalışmaları sürdürülmektedir.

Öneri doğrultusunda hareket edilecektir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Peki.

Öneri üzerinde söz almak isteyen üyemiz var mı? Yok.

Sayıştayın öneriyle ilgili görüşünü alalım.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Sayıştay tarafından izlenmesinin uygun olacağını değerlendiriyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Böylelikle önerilerin görüşmeleri tamamlanmıştır.

Şimdi geneli üzerinde görüşmelere geçiyoruz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 4

Geneli üzerinde söz almak isteyen üyelerimize ben söz vereceğim.

Değerli üyeler, söz vermeden önce, zamanı daha etkili kullanmak adına bu sözü bir defa vereceğimi hatırlatmak istiyorum.

Böylece geneli üzerinde görüşmelere geçiyoruz.

Söz isteyen üyelerimiz var mı?

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Buyurun sayın Tahtasız.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri, Atatürk Orman Çiftliği yöneticileri, sayın basınımız ve Sayıştayın denetçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Millî mücadelenin kalbi, cumhuriyetimizin ve bağımsızlığımızın simgesi Ankara'mızın başkent oluşunun 103'üncü yılını kutluyor, başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere tüm millî mücadele kahramanlarımızı saygı ve rahmetle, minnetle anıyorum.

Atatürk Orman Çiftliğinin 2023-2024 yılı hesaplarıyla başlattığımız KİT üst komisyonu toplantısı hayırlı olsun. Yaklaşık üç ay sürecek toplantılar sonucunda temennimiz, kurumların şeffaf ve hesap verebilir olmasını, KİT Komisyonu üyeleri olarak bizlere sağlıklı yanıt vermelerini temenni ediyoruz çünkü bu kurumlar hepimizin ve milletimizindir. Gazi'nin Ankaralıları hediyesi, milletimizin mirası olan Atatürk Orman Çiftliğinin amacı doğrultusunda hizmet vermesi, Ankara'nın akciğeri olma özelliğini kaybetmemesi hepimizin önemli isteğidir.

1937 yılından bu yana yaşanan 22.428 dekarlık arazi varlığı kaybının artık son bulmasını istiyoruz. Bu çiftlik arazisi içerisinde Ankara halkının 801 milyon dolara mal olan ANKAPARK gibi çöp projesi, Cumhurbaşkanlığı sarayı, eski Bakan Fahrettin Koca'nın vakfına bağışlanan araziler gibi Ankara halkının mirasının hoyratça yok edilmesi asla kabul edilir değildir. Öyle ki amacı dışında tahsis edilen veya kiraya verilen araziler nedeniyle hakkında çok sayıda yürütmeyi durdurma davası açılan Atatürk Orman Çiftliğinin dava sayısında da tamamen son bulmasını istiyoruz.

Gün geçmiyor ki kamuoyunda Atatürk Orman Çiftliğiyle ilgili bir tartışma yaşanmasın. Bu tartışmaların yaşanmasının ana sebebi milletimizin bu arazileri manevi olarak çok kıymetli görmesindendir. Atatürk Orman Çiftliğinin müdürü ve yöneticileri ve denetleyici olarak bizler Gazi'nin mirasına sahip çıkmakla yükümlüyüz. Bu noktada son günlerde kamuoyunun gündemini meşgul eden Atatürk Orman Çiftliği arazisine cami yapımıyla ilgili konuları sormak istiyoruz. Bu sorulara şeffaflıkla cevap vererseniz bizler aracılığıyla Ankara halkı ne olup bittiğini de anlayacaktır. Bildiğiniz üzere 12 Ağustos 2026 tarihinde yayımlanan bir kararla Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı başkent en önemli yeşil alanı olan Atatürk Orman Çiftliği arazisine yoğun talep olduğu gerekçesiyle cami inşası yapımı için plan hazırladığını duyurdu. Bu plana Ankara Büyükşehir Belediyesi ve Çankaya Belediyesi yasalara aykırı olduğu için karşı çıktı. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından hazırlanan imar planında Orman Çiftliği Mahallesi'nin 10 bin metrekaresine kısmının cami alanı olarak planlandığı açıklandı. Bakanlık cami yapılacak parsel için Yenimahalle ilçesi sınırlarında kalsa da uygulama imar planı açısından yetkinin Çankaya Belediyesinde olduğunu ve alanın mülkiyetinin Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğünde olduğunu açıkladı. Cami yapılacak olan, daha önce planlanan Atatürk Orman Çiftliği alanları birinci derece doğal ve tarihî sit alanı koruma alanı nazım imar planı kapsamında ağaçlandırılmış alan olarak işaretlenmişti. Bakanlık planlama değişikliğinin gerekçesini bölgede yaşayan insanların bu alana cami yapılması yönündeki yoğun talebinin olması ifadeleriyle açıkladı. Ankara Büyükşehir Belediyesi plan değişikliğine dair görüşünde söz konusu alanda 5659 sayılı Atatürk Orman Çiftliği Kanun'a uyulması gerektiğini, plan notları 5659 sayılı Kanun'da belirtilen "Atatürk Orman Çiftliği arazileri üzerinde konut, ticaret ve sanayi amaçlı yapılaşma yapılamaz." hükmüyle ters düşmekte. Bu plan teklifine konu, öneri alan kullanımın Atatürk Orman Çiftliği statüsü ve kuruluş amacına uygun olmadığı değerlendirilmektedir. Çankaya Belediyesi de aynı şekilde plana yasal olarak karşı çıktı. Karşı çıkılan şey asla cami yapılması değildir. Belediyelerin karşı çıktığı husus yasaya aykırı olarak imar planı değişikliği yapılması, bunun gerekçesinin de sadece bölge halkının cami istiyor diye açıklanmasından kaynaklanıyor. Tabii ki biz cami yapılmasına karşı değiliz. Eğer bir ibadethane yapılacaksa tabii ki yapılsın ama burasının tamamen yasalara aykırı bir şekilde yapılmasını biz de kabul etmiyoruz. Malumunuz olduğu üzere, daha önce de eski Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'yla bağlantılı olduğu bilinen Medipol Üniversitesi inşaatının hızla devam ettiğini biliyoruz. Atatürk Orman Çiftliği arazisine, Millî Eğitim Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı binaları inşa edileceği açıklanmıştı. Bu noktada sorularımız olacak: Mülkiyeti Atatürk Orman Çiftliğine ait olan Atatürk Orman Çiftliği arazisine 5659 sayılı Kanun'a aykırı olarak iş ve işlem yapmak istenmesinin sebebi ve gerekçeleri nelerdir? Bölge halkından gelen talepler sözlü müdür, yazılı mıdır? Bu talepler yazılıysa kaç vatandaşımız dilekçeyle başvuru yapmıştır? Atatürk Orman Çiftliği arazisine cami yapılması için alınan imzaları bizler de sayısal olarak eğer varsa öyle bir belgeleriniz onları da biz görmek istiyoruz. Şayet itirazlara rağmen 10 bin metrekaresine Atatürk Orman Çiftliği arazisine cami yapılması durumunda bu caminin yapımını Diyanet mi üstlenecek ya da hangi kurum üstlenecek? Caminin yapılması planlanan alanda bugün itibarıyla kaç ağaç vardır? Bu ağaçlar ne olacaktır?

Yine, bir başka yoğun eleştiri de Atatürk Orman Çiftliği sınırları içerisindeki Ankara Medipol Üniversitesi Ümitköy Kampüsü ve Eğitim ve Araştırma Hastanesi inşaatıyla ilgili. TEBA Vakfı aracılığıyla eski Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın sahip olduğu Medipol Üniversitesine otuz yıllığına tahsis edilen arazide tüm yasal ve kamuoyu itirazlarına rağmen inşaat hızla devam etmekte. Daha önce gündeme getirdiğimiz bu konuyla ilgili şu sorularımıza cevap vererseniz seviniriz. Bir zamanlar koruma alanı ve hatıra ormanı niteliğindeki alan, arazinin uzun süreli kurumsal kullanım için yapılaşmaya açılması hangi kamu yararına dayanılarak verilmiştir, TEBA Vakfına otuz yıllığına kiralanan 403 dönümlük alanda kaç ağaç kesildi? Kaç ağaç başka yere taşındı? Bahse konu alanda şu anda

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 5

kaç adet ağaç bulunmakta? Kampüs ve hastane inşaatının ağaç varlığına, kentin ulaşım sistemine ve Atatürk Orman Çiftliğinin tarihi bütünlüğüne etkileri nasıl denetlenmektedir? Bakanlık, arazinin 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 51/(g) maddesi kapsamında pazarlık usulüyle verilen irtifak hakkına dayandığını açıkladı. 403 dönümlük arazi neden pazarlık usulüyle verildi? İhalenin rekabet koşulları, arazinin kullanım bedeli, aynı imkânın başkan üniversitelere sunulup sunulmadığını merak ediyoruz. Böyle bir konuda bize açık bir cevap verirsiniz seviniriz. 403 dönümlük arazinin otuz yıllığına kiralanmasından elde edilen gelir nedir? 403 dönümlük arazi için verilen otuz yıllık irtifak hakkının gerçek ekonomik karşılığı nedir? İhale bedeli emsal değerlerle uyumlu mudur?

Sayın Müdürüm, sunuş konuşmanızda Atatürk Orman Çiftliği ürünlerinin üretiminde ve satışında artıştan bahsettiniz, özellikle dondurma üretiminde çok iyi durumda olduğunuzu vurguladınız ama dondurmayı üreten ve satan da Atatürk Orman Çiftliği değil. Ancak Atatürk Orman Çiftliği markasıyla üretilen ürünlerin birçoğu ne yazık ki başka marka hakkının kiralanmasıyla üretilmeye başlandı. Alt komisyonda sorduğum soruya Atatürk Orman Çiftliği tarafından üretilen 128 üründen 71 tanesinin özel sektör tarafından üretildiği cevabını verdiniz. Dolayısıyla, Atatürk Orman Çiftliği ürünlerinin yüzde 55'i yani yarısından fazlası özel sektör tarafından üretiliyor. Vatandaş, tereyağı, süt, yoğurt, dondurma gibi Atatürk Orman Çiftliği markalı ürünleri markaya güvenerek alıyor ancak bu ürünler aslında özel sektör tarafından üretiliyor. Yine, Sayıştay özel sektör tarafından üretilen bu ürünlerin yeterince denetlenmediğini Sayıştay denetçileri vurguluyor. Bu konuda bazı sorularımız olacak: Yapılan sözleşmelerde bu firmaların yılda kaç kez denetimi ve analizi yapılması gerektiği imza altına alınmışken Atatürk Orman Çiftliği yönetimi bu konuda eksik kalmış mıdır? Yılda en az 4 kez analiz yapılması gereken ürünler sadece bir kez denetlenmiş, haziran ayında sorduğum soruda ilk altı ayda 8 denetim yapıldığını açıklanmıştı. Şimdi durum nedir? Bugüne kadar bu firmalara kaç denetim yapıldı? Atatürk Orman Çiftliği tarafından marka hakkı kiraya verilen süt, yoğurt gibi ürün bazında hangi ürün kaç kez analiz edilmiştir? Örneğin su, mantar, sirke gibi ürünlerde hiç analiz yapılmadığı öne sürülüyor. Bu iddialar doğru mudur, doğruysa sebebi nedir? Alt komisyonda sordum ancak açık bir cevap alamadım: Özel sektörle yapılan marka hakkı kiralama sözleşmelerinden bugüne kadar elde edilen gelir ne kadardır? Marka hakkı kiralamalarında hangi ürün için yıllık ne kadar ücret alınmaktadır? Ürün bazında kalem kalem yazıp cevaplırsanız seviniriz. Atatürk Orman Çiftliği ürettiği bu ürünlerden zarar mı ediyor, marka hakkı kiralama yoluna bu yüzden mi gittiniz? Özel şirketlerin bu işi üstlenmesinde? Esas alınan teknik ve mesleki yeterlilik kriterleri nelerdir? Bu şirketler Atatürk Orman Çiftliğiyle sözleşme yapılmadan önce süt ve süt ürünleri alanında üretim faaliyeti yürütmüş müdür? Açık ihale veya rekabeti sağlayacak başka bir yönetim uygulanmış mıdır? Bizim amacımız Atatürk Orman Çiftliğinin vermiş olduğu ürünleri daha iyi denetlemesi, halkımızın sağlığı açısından herhangi bir sıkıntıya girmemesidir çünkü Atatürk Orman Çiftliği ve ürettiği markalar bizim öz değerimizdir. Biz onların daha bilinir, daha satılır ve daha iyi olmasından yanayız. Bu anlamda hepinize teşekkür ederim, başarılar dilerim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ederim Sayın Tahtasız.

Buyurun Sayın Özsoy.

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) - Sayın Başkan, kıymetli Komisyon üyeleri, Sayın Bakan Yardımcım, çok kıymetli kuruluşlarımızın temsilcileri ve Sayıştay temsilcilerimiz; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Atatürk Orman Çiftliğimizin faaliyetlerini ve çalışmalarını değerlendirmek üzere bir aradayız. Atatürk Orman Çiftliği yalnızca tarımsal üretim yapan bir kamu kuruluşu değil, ülkemizin tarımsal kalkınma anlayışını temsil eden tarihî ve kültürel mirasımızın önemli bir parçasıdır. Ecdadımızın milletimize emanet ettiği bu kıymetli mirasın korunması, geliştirilmesi ve gelecek nesillere aktarılması hepimizin ortak sorumluluğundadır. Atatürk Orman Çiftliğimiz tarımsal üretim, gıda ürünleri, doğal kaynakların korunması ve toplumumuzun güvenilir gıdaya erişimi açısından önemli görevler üstlenmektedir. Özellikle yerli üretim anlayışının yaşatılması, tarımsal varlıkların korunması ve kurumun köklü markasının gelecek nesillere taşınması son derece kıymetlidir. Elbette böylesine önemli bir kurumun faaliyetlerini değerlendirirken yalnızca bilanço rakamlarına değil, ülkemize kazandırdığı tarihî, sosyal ve ekonomik değerlere de bakmak gerekir. Bununla birlikte, kamu kaynaklarının verimli kullanılması, üretim kapasitesinin geliştirilmesi ve Sayıştay denetimlerinde ortaya konulan hususların titizlikle takip edilmesi gerektiğine inanıyorum. Bizler Atatürk Orman Çiftliğinin tarihî kimliğini koruyarak üretim gücünün artırılması, kurumsal yapısının güçlendirilmesi ve milletimize daha fazla değer üretmesini önemsiyoruz. Bu vesileyle, kurumumuzun faaliyetlerini sürdüren başta müdürümüz olmak üzere bütün yöneticilerimize, mühendislerimize, teknik personelimize ve emekçilerimize teşekkür ediyorum. Atatürk Orman Çiftliğimizin köklü mirasının korunarak geleceğe taşınması yönündeki çalışmalarının devamını diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Özsoy.

Buyurun Sayın Keskinkiliç.

DURMUŞ ALİ KESKİNKİLİÇ (Karabük) - Sayın Başkanım, değerli üyeler; yeni dönemin hayırlı uğurlu olmasını özellikle temenni ediyorum.

Yine, bugün Ankara'mızın başkent oluşunun yıl dönümü. Nice yıllara diyorum Ankara, sonsuza kadar cumhuriyet ve başkent Ankara'da yaşayalım inşallah.

Şimdi birkaç konuyu düzeltmek istiyorum, kamuoyunda bir algı oluşturuluyor. Adı geçen ilgili üniversitenin inşaatının devam eden arazinin Atatürk Orman Çiftliğiyle hiçbir alakası yoktur. Çiftlik yöneticileri buna her seferinde cevap vermelerine rağmen kamuoyunda bir algı oluştu, denildi ki: "Bu Atatürk Orman Çiftliği arazisine böyle bir inşaat yapılıyor." ve buna cevap vermekten herhâlde Tarım ve Orman Bakanlığımız da Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü de bıktı. Arkadaşlar, bu arazi 12 Eylül ihtilalinde Atatürk

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 6

Orman Çiftliği arazisinden çıkarılmıştır. 1939 ile 2006 yılları arasında devam eden süreçte, 1998'lere kadar devam eden süreçte, evet, Atatürk Orman Çiftliği çok ciddi arazi kayıplarına uğramıştır. O arazi kayıplarından bir tanesi de 12 Eylül ihtilalinin yaptığı AOÇ arazisinin, bu arazinin AOÇ'nin varlığının içinden çıkarılmasıdır. Bu arazinin Atatürk Orman Çiftliğiyle hiçbir alakası kalmamıştır. İlgili üniversite de bu araziye Atatürk Orman Çiftliğiyle değil, ilgili devredilen kurumla yaptığı bir işlem sonucunda devam etmektedir. Burada muhatap asla ve asla Atatürk Orman Çiftliği değildir.

Bakın, 2006 yılında biz 5659 sayılı Yasa'yı çıkararak Atatürk'ün mirasını, Atatürk'ün emanetini koruma altına aldık. 2006'da çıkardığımız bu yasayla hiçbir şekilde bir metrekare bile olsa Atatürk Orman Çiftliği arazisi başka birine devredilmedi ve verilmedi bu yasadan sonra. Çünkü bu yasanın özünde geçen ifadeler yani Atatürk Orman Çiftliği arazilerinin konut, ticaret veya sanayide kullanılamayacağı ifadeleriyle koruma altına aldık. Yani şunu açık yüreklilikle söyleyebilirim: Atatürk Orman Çiftliğini, Atatürk'ün mirasını en iyi koruyan biz olduk, AK PARTİ iktidarı oldu, bu yasayla bu korumayı gerçekleştirdik. Bizden önce 12 Eylül ihtilalini yapanlar, bunu da Atatürkçülük adına yapanlar Atatürk Orman Çiftliğini, Atatürk'ün mirasını maalesef paramparça ettiler ama bunu biz koruma altına aldık.

Yine, ikincisi, cami yapılması konusu. Arkadaşlar, bakın, kanunda da vardır, Atatürk'ün vasiyetinde de vardır. Bu arazilerin kullanımında ibadethane yapamamasıyla ilgili herhangi bir şey yoktur. Konut, ticaret ve sanayi vardır, bunu defaten söylüyoruz. İbadethane halka açık bir yerdir, halkın kullanımına açık bir yerdir. Burada cami yapılmasına da ilgili kanuna, mevzuata göre, Atatürk'ün vasiyetine göre hiçbir aykırılık söz konusu değildir. Bunun üzerinden politika yapmak da doğru değildir.

Ben burada arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. Bu iki yanlış bilgi düzeltmek istedim.

Saygılarımı sunuyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ederim Keskinlik.

Buyurun Sayın Akbulut.

İZZET AKBULUT (Burdur) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Sayın milletvekilleri, sayın bürokratlar; hepinize güzel bir dönem diliyorum, kolaylıklar diliyorum.

Ben gelir tabloları üzerinde Kıymetli Genel Müdürümüz kıymetli bürokratlarımıza, Komisyonumuza bazı hususlarda bilgi vermelerini talep edeceğim. Şimdi, 2023'te net satışlar 314 milyon, 2024'e baktığımız zaman 67 milyon liralık bir yükseliş var, 381 milyona çıkıyor. Tabii, satışların maliyetine baktığımız zaman 2023'te 268 milyon ama bu artı 67 milyon net satışın yükselmesine karşın satışların maliyetindeki yükselme yaklaşık artı 91 milyona tekabül ediyor. Bu satışların maliyetinin 2024'teki yükselmesinin ekstra bir sebebi enflasyon dışında açıklanabilecek bir rakam var mıdır? Çünkü neden diyorum bunu da pazarlama, satış dağıtım giderlerine baktığımızda da o 6 milyon 600 bin rakamlarından 1 milyon 714 bin gibi bir rakama düşmüş, orada bir azalma söz konusu. Yani yaklaşık bir 5 milyon kurum bunu azaltabilmiş ama satışların maliyeti kısmında kurumun acaba yönetsel bir eksikliği var mıdır, yok mudur, yoksa sizin dışınızda mı gelişmiştir bu rakamlar? Bu konuyla alakalı bilgi vermenizi rica edeceğim.

Yine, genel yönetim giderlerinizde de aynı pazarlama, satış ve dağıtım giderlerindeki başarıyı sürdürmemişiz. Tam artı 17 milyon lira bir yükselme söz konusu. Bunun da 15 milyondan 32 milyona çıktığı gözüküyor. Bunlarla alakalı da bizlere, Komisyonumuz ne gibi açıklamanız olur, nasıl bir 17 milyon yükselmiştir? Tabii, bunları sormamızın asıl sebebi kurum 2023'te Kıymetli Başkanım, değerli milletvekilleri; 40 milyon 534 bin kâr eden bir durumdayken 2024'e baktığımız zaman hep birlikte 35 milyon zarar ettiğini görüyoruz. Yani yaklaşık 75 milyon geriye gitmiş bir yılda ileriye gidecekken, orada bir eksiklik var. Bu 17 milyonun da yine, artışın daha doğrusu 15'ten 32'ye çıkmanın sebebini de Komisyonumuza bilgilendirirseniz mutlu olurum.

Yine, diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlara 131 milyon 46 binden 301 milyona yükseliyor yani yaklaşık 170 milyon. Yani aslında tablo bize gösteriyor nasıl kâr eden bir kurum zarara gitmiş, onu anlatıyor ama tabii, içeriğini sizler Komisyona daha ayrıntılı bir şekilde bilgi verirseniz... Nasıl oldu da bu zarar kalemi 170 milyon bir yılda yükseldi? Bizler de denetimimizi daha düzgün yapmış oluruz diye düşünüyorum.

Şimdiden hepinize teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

Başarılar dilerim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Akbulut.

Buyurun Sayın Sümer.

ORHAN SÜMER (Adana) - Başkanım, ben de teşekkür ederim. Sizin şahsınızda tüm katılımcı arkadaşlara teşekkür ederim, emeklerine sağlık.

Benim de Sayın Müdüre birkaç sorum olacak. Kurum 2023 yılında 40 milyon 534 bin TL kârla dönemi kapatmış. Dönem başında 2024 yılında 45 milyonluk kâr öngörülürken yüzde 178 sapmayla 35 milyon 194 bin TL zarar gerçekleşmiş. Bu durum Müdürüm, muhakkak ki bir gerekçeye dayalıdır. Ayrıca, kira ve alacaklar değil, üretiminde de düşüş olmuş, giderlerin de gelirlerin de çok üzerinde olduğu meydana. Birim maliyetlerinde de 2024 yılında 2023 yılına göre büyük artışlar meydana gelmiş. Burada da denge sağlanamamış görünüyor. Ayrıca, geçmiş yıllarda satış noktası 1.200 iken 2024 yılında bu sayı 9.600'e çıkarılmış, daha fazla üretim, daha fazla gelirin olması beklenmiş ama orada da zararlar kapanmış. Tabii ki kurumun faaliyetlerine ilişkin raporların da internet sitesinde yayınlanması özellikle istenmiş ama o da şu ana kadar yayınlanmamış. 2026 itibarıyla satış noktası sayısı nedir? Özellikle yurt dışında herhangi bir ülkelerde satış, ürünlerimiz pazarlanıyor mu? Onunla ilgili bir veri var mı elinizde?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 7

Sadece bu internette yayınlanmayla ilgili 2023 yılında 5-6 sayfalık bir faaliyet raporu yayınlanmış. Sayıştay daha önceki yıllarda da uyarılarda bulunmuş, gerekli işlemler hâlâ yapılmamış. Bununla ilgili bir bilginiz var mı veya bize söyleyeceğiniz konuyla ilgili bir bilgi var mı?

Ayrıca, yıllardır kiralarla ilgili, kiracılarla ilgili sorunlar var. Onlar hangi aşamada? Tahsil etmediğiniz kiralar ve o kiralar nedeniyle bankalardan kullandığınız krediler var. Onların faizleriyle ilgili... Bu konuda bilgi verirsiniz seviniriz.

Teşekkür ederim. İyi çalışmalar size ve arkadaşlarınıza.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Sümer.

Sayın Avşar, buyurun.

CEM AVŞAR (Tekirdağ) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan Yardımcısı, Sayın Genel Müdür, kıymetli bürokratlar; hepiniz tekrar hoş geldiniz.

Genel çerçevede çok saygıdeğer milletvekilleri konulara birçoğuna değindiler. Ben bu kira alacaklarıyla alakalı, özellikle bu 2023-2024 senelerinde herhâlde büyük alacaklı kurumun olduğu... Yani borçlu kurum Ankara Büyükşehir Belediyesi. Ben bunun alakalı ne gibi bir süreç yürüyor? Bu söz konusu güçlüğün sebebi ne? Bu alacakları tahsilatta kurumu da zora sokmaması açısından ikili bir görüşme yürütülüyor mu? Bununla alakalı bilgi rica edecektim.

Tekrardan hoş geldiniz. Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Avşar, siz de hoş geldiniz Komisyonumuza. Kolaylıklar diliyorum.

Evet, böylece, geneli üzerindeki görüşmeleri tamamladık.

Şimdi sözü Sayın Müdürümüze vermeden önce bazı hatırlatmalarda bulunmak istiyorum.

Sayın Müdürüm, sayın üyelerimizce sorulan sorulardan yazılı olarak cevap verilmesini gerektiren konularla ilgili yanıtlarınızı tutanakların Türkiye Büyük Millet Meclisi "web" sayfasında yayınlanmasından itibaren on beş gün içinde bütün üyelerimize Komisyon Başkanlığımız aracılığıyla iletebilirsiniz.

Sayın Müdürüm, şimdi sayın milletvekillerimizin sorularını yanıtlamak üzere sözü size veriyorum.

Buyurun.

ATATÜRK ORMAN ÇİFTLİĞİ MÜDÜRÜ MUSTAFA SÜSLÜ - Sayın Başkan, Medipol Üniversitesiyle ilgili arazi daha önce de bahsedildiği üzere 24/5/1983 tarihinde 2823 sayılı Kanun'la Millî Savunma Bakanlığına tahsis edilmek üzere Hazineye devredilmiştir. 1983 yılında Atatürk Orman Çiftliği bünyesinden çıkartılan bir arazidir ve o tarihten sonra yaklaşık kırk üç yıldır Atatürk Orman Çiftliğinden hiçbir şekilde arazi satışı, arazi tahsisi yapılmamıştır.

Dinî tesis alanıyla ilgili olarak planlanan sosyal alan düzenlemesi halkımızın günlük insani ihtiyaçlarına yanıt veren bir kamusal hizmet ve kamu yararı adımdır. Sayın vekilimin de bahsettiği üzere, burada Atatürk'ün mirasına da aslında sadık kalınmakta, ticari, sanayi ya da konut yönüyle bir yapılaşma yapılmamaktadır, tamamıyla arazi içerisinde ağaçlandırılacak alan olarak görülen bir bölgede bunun yapımı düşünülmektedir.

2026 yılında 60 üründe 121 kriterde analiz çalışmaları yapılmıştır. Planlanan takvim doğrultusunda 14 adet daha denetimin gerçekleştirilmesi 2026 yılı için planlanmaktadır, bu verdiğim rakamlar 2026 Temmuz ayı itibarıyla olan rakamlardır.

Ürünlerimizin bir kısmı tabii ki marka hakkıyla farklı tesislerde yapılmakta ama şu anda yediğimiz dondurma dahi bizim kendi tesislerimizde, bizim arkadaşlarımız, personelimiz ve imkânlarımızla yapılan ürünlerdir.

Bankalardan kredi kullanmıyoruz. Tüm kurumlardan alacaklarımızı tahsil ettik, şu anda rutin kiralarımızı aylık olarak almaya devam ediyoruz.

Diğer sorulara ben yazılı olarak cevap vermek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Ben teşekkür ediyorum Sayın Müdürüm.

Sayın Olan söz istedi, soru sormak istiyormuş; tabii, geneli üzerinde görüşmeleri tamamladık ama buyurun sayın Olan, sorularınızı sorun.

HÜSEYİN OLAN (Bitlis) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bütün heyeti saygıyla selamlıyorum.

Aslında biraz geç kaldık, bir konuşmam da vardı, onu artık konuşmayacağım, benim sadece sorularım var, soruları sorayım.

1'inci sorum: 2021'den 2024 yılına kadar 96 işçi eksilmiştir, 2025 ve 2026'da kaç işçi emekli olmuş, kaç işçi alınmıştır? 456 kişilik işçi kadrosunun doldurulması için bir planlama var mıdır?

2'nci sorum: Kendi süt fabrikanız yüzde 12 kapasiteyle çalışırken süt, tereyağı, peynir ve dondurmada marka hakkı neden özel firmalara verilmektedir?

3'üncü sorum: Su, mantar ve sirke ürünleri 2024'te neden hiç denetlenmemiştir? 2025 ve 2026'da hangi ürün, kaç kez analiz edilmiştir? Olumsuz sonuç çıkan ürün olmuş mudur?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum sayın Olan.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 8

Sayın Müdürüm, yazılı mı vermek istersiniz?

ATATÜRK ORMAN ÇİFTLİĞİ MÜDÜRÜ MUSTAFA SÜSLÜ - Yazılı olarak vereceğim Sayın Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Peki, teşekkür ediyorum.

Evet, şimdi, Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğünün 2023 ve 2024 hesap dönemlerine ilişkin sonuç bölümlerini ayrı ayrı okutup ibraya sunacağım.

Önceki 2023 yılı sonuç bölümü okutuyorum:

Sonuç:

Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğünün 2023 yılı bilançosu ve 40 milyon 534 bin 991,24 Türk lirası dönem net kârıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Şimdi, 2024 yılının sonuç bölümünü okutuyorum:

Sonuç:

Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğünün 2024 yılı bilançosu ve 35 milyon 192 bin 438,79 Türk lirası dönem net zararıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Evet, toplantımızı kapatmadan önce Sayın Bakan Yardımcımıza ben söz vermek istiyorum.

Buyurun Sayın Bakan Yardımcım.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI ABDULKADİR POLAT - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, sayın Komisyon üyeleri, Sayıştayımızın değerli denetçileri, Bakanlık ve diğer kuruluşlarımızın değerli temsilcileri; Atatürk Orman Çiftliğinin 2023-2024 yılları faaliyetlerinin değerlendirildiği bu toplantıda sizleri Tarım ve Orman Bakanlığı adına saygıyla selamlıyorum.

Yüz bir yıllık geçmişiyle Ankara'nın önemli simgelerinden biri olan Atatürk Orman Çiftliği tarımsal üretimden güvenilir gıdaya kadar birçok misyonda öncü rol oynamıştır. Kurumumuz asırlık tecrübesi ve koruduğu değerleriyle gelecekte de varlığını sürdürecektir. Toplantıda ortaya koyduğunuz eleştiri ve değerlendirmeleriniz tarafımızca da dikkatle takip edilecektir.

Katılımlarınız, emekleriniz ve değerli katkılarınız için çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Polat, Sayın Bakan Yardımcımız.

Evet, Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğünün 2023 ve 2024 yıllarına ait Komisyon toplantısı tamamlanmıştır.

Ben tüm katılımcılara teşekkür ediyorum, çalışmalarınızda kolaylıklar diliyorum, başarılar diliyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Değerli Komisyon üyeleri, toplantımıza Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğünün 2023 ve 2024 yıllarının bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleriyle devam ediyoruz.

Sayın Genel Müdürümüzden başlamak üzere toplantımıza katılan kurum ve Sayıştay temsilcilerimizin kendilerini Komisyonumuzu tanıtmalarını rica ediyorum.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Peki, teşekkür ediyorum.

Sunumunu yapması için sözü Sayın Genel Müdürümüze vermeden önce bazı hatırlatmalarda bulunmak istiyorum.

Sayın Genel Müdürümüz, konuşmanız bizlere daha önceden dağıtıldığı için daha verimli bir çalışma olması açısından sunumunuzu on beş dakika içerisinde tamamlamanız daha yararlı olacaktır.

Buyurun, sözü size veriyorum.

ET VE SÜT KURUMU GENEL MÜDÜRÜ MÜCAHİD TAYLAN - Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; Et ve Süt Kurumunun 2023-2024 yılları hesap ve işlemlerinin görüşüleceği Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu toplantısında faaliyetlerimize ilişkin bilgileri arz etmeden önce sizleri şahsım ve Kurumum adına saygıyla selamlıyorum.

Değerli Komisyon üyeleri; hayvancılık sektörü, ekonomik değer yaratmasının yanı sıra toplumun hayvansal protein ihtiyacının karşılanması, kırsal geçim kaynaklarının korunması, hayvancılığa dayalı sanayinin ham madde ihtiyacının karşılanması açısından ekonomik ve stratejik öneme sahiptir.

Dünya genelinde etkisini gösteren nüfus artışları, iklim krizi, doğal afetler, salgın hastalıklar ve ülkeler arasında yükselen jeopolitik gerilimler sonucunda ortaya çıkan küresel ölçekli sorunlara son dönemde yakın coğrafyamızda yaşanan savaşlar da eklenmiştir. Bunların sonucunda bölgesel istikrarsızlıklar, güvenlik krizleri ve küresel tedarik zincirindeki aksaklıklara göre şekillenen yeni dünya düzeninin yeni üretim normallerini de beraberinde getirdiği görülmektedir. Kurumumuz, tüm bu değişimleri gıda arz güvenliği çerçevesinde yakından takip etmektedir. Uluslararası alanda gıda arz güvenliğini tehdit eden etkilere karşı 86 milyon vatandaşımızı koruyarak gıda ihtiyacını sağlıklı ve güvenilir şekilde karşılamak amacıyla et ve süt sektöründe regülasyon faaliyetlerini kararlılıkla sürdüren Kurumumuz, arz fazlalığı olan dönemlerde alım müdahalesi yapmakta, arz açığı olan dönemlerde ise piyasaya ürün ikame etmektedir. Kurumumuzun bu faaliyetleri yürütürken temel önceliği, üretici maliyetlerini gözeterek üretimin daralmaması ve tüketicilerin korunmasıdır.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 9

Değerli Komisyon üyeleri, Kurumumuz yetmiş üç yılı aşkın deneyimiyle üretimden tüketime uzanan zincirde dün olduğu gibi bugün de stratejik rol üstlenmektedir. Tarihsel gelişimine bakıldığında, Et ve Balık Kurumu, Türkiye'deki hayvancılığın ve et sanayisinin geliştirilmesi amacıyla 1952 yılında iktisadi devlet teşekkülü olarak kurulmuştur. Kurumumuz, 1992 yılında özelleştirme kapsamına alınmış ve bu on üç yıllık özelleştirme sürecinde Kurumumuzun 35 kombinasyonundan 20'si satılmış, 8'i devredilmiştir. Dönemin ülke hayvancılığının ve karkas et kalite standardının geliştirilmesi amacıyla uygulanan politikalar sonucunda artan üretim hacmiyle birlikte hayvansal ürün piyasalarında düzenleyici bir kuruma ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedenle Et ve Balık Kurumu, AB normlarına uygun olarak hayvancılık sektöründe düzenleyici ve destekleyici bir rol üstlenmesi amacıyla 2005 yılında özelleştirme kapsam ve programından çıkarılarak eski statüsüne iade edilmiştir. Mevcut kombinasyonlarımız modernize edilmiş ve yeni yatırım programları hazırlanarak yürürlüğe konmuştur. Kurumumuz, 2013 yılında görev alanına süt eklenerek "Et ve Süt Kurumu" adıyla yeniden yapılandırılmıştır. Kurumumuzun Adana, Ağrı, Ankara, Bingöl, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Sakarya, Sivas, Trabzon ve Van illerinde 11 et kombinasyonu, Erzincan ilinde tavuk kombinasyonu, Yozgat ilinde et ve süt kombinasyonu ve İstanbul ilinde et işletmesi olmak üzere 14 iş yeri bulunmaktadır.

Kurumumuz, devletin genel hayvancılık politikası çerçevesinde, piyasa ekonomisi kuralları içerisinde, sektörde tam rekabet koşullarının tesisine katkıda bulunarak kârlılık ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda kamu yararını da gözeterek faaliyetlerini yürütmektedir. Değerli Komisyon üyeleri; Kurumumuz, yeni organizasyonel yapısıyla birlikte vizyon ve hedeflerine bağlı olarak kaynaklarını daha etkin ve verimli kullanma yönündeki tüm çalışmalarını merkez ve taşra teşkilatlarında çalışan 2.207 personeliyle kararlılıkla sürdürmektedir.

Kurumumuz, 2023 yılında piyasa müdahale yetkisi çerçevesinde sektörle durum değerlendirmesi yaparak fiyat dalgalanmalarını dengelemek amacıyla kesimlik sığır ve sığır karkas et ithalatına başlamıştır. Bu piyasa müdahaleleri sonucunda 2023 yılında yaklaşık 60 bin ton, 2024 yılında yaklaşık 100 bin ton, 2025 yılında yaklaşık 90 bin ton ve 2026 yılında ise yaklaşık 100 bin ton kırmızı et piyasaya arz edilmiştir. Ürünlerimiz, vatandaşlarımızın tüketim alışkanlıkları ve tercihleri doğrultusunda tesislerimizde çeşitlendirilerek uygun fiyata kaliteli ve güvenli bir şekilde satışa sunulmaktadır. Millî Savunma Bakanlığı ile Jandarma Genel Komutanlığının ana et tedarikçisi olan Kurumumuz, kendi satış mağazalarının yanı sıra ülke genelindeki Tarım Kredi Kooperatif marketleri aracılığıyla vatandaşlarımızın et ihtiyacını uygun fiyata karşılamaktadır.

Piyasa düzenleme görevi kapsamında daha geniş tüketici kitlesine ulaşmaya yönelik çalışmalar tedarik ağıımızın genişletilmesiyle birlikte hız kazanmıştır. Kurumumuz tarafından üretilen ve tedarik edilen etler, İstanbul ve Ankara'da bulunan PERDER üyesi zincir marketler, ulusal market zincirleri, et sanayicileri ve endüstriyel yemek üreticileri aracılığıyla vatandaşlarımıza ulaştırılmaktadır.

Değerli Komisyon üyeleri; geçtiğimiz yıl hayvansal üretim sektörü küresel ölçekte çok yönlü risklerle karşı karşıya kalmıştır, sektörün uzun vadeli planlama, verimlilik artışı, kayıtlılık ve izlenebilirlik alanlarındaki yapısal dönüşüme olan ihtiyacını daha görünür hâle getirmiştir. Özellikle küçük ve orta ölçekli işletmelerin desteklenmesi, kırsal üretim sürekliliğinin sağlanması yönünden önemini göstermiştir. Tüm bu gelişmelerle ana statümüzde yapılan düzenleme doğrultusunda Kurumumuza damızlık hayvan tedarik yetkisi de verilmiştir. Bu bağlamda Bakanlığımızın yürütmekte olduğu Hayvancılık Yol Haritası çerçevesinde üreticilerimizin damızlık etçi hayvan ihtiyacını karşılamaya yönelik TİGEM'le iş birliği protokolleri imzalanmıştır. Bu protokollerle et üretiminin artırılması, hayvan varlığının güçlendirilmesi ve ilerleyen dönemde üreticilerimizin damızlık etçi hayvan ihtiyacının karşılanması hedeflenmektedir. Ayrıca, ülkemizde üretimi tabana yaymak ve kırmızı et fiyatlarındaki istikrarı sağlamak amacıyla küçük ölçekli besicileri merkeze alan Gelir Garantili Besicilik Projesi 2026 yılında uygulamaya konulmuştur. Bu kapsamda küçük ölçekli üreticilerimize uygun fiyatla tedarik edilen hayvanlar, üreticinin kazancını güvence altına alarak her ay enflasyon oranında güncellenen geri alım fiyatından Kurumumuz tarafından satın alınacaktır. Proje çerçevesinde doğrudan yetiştiricimizin maliyetlerinin düşürülmesi, alım garantisıyla kârlılıklarının garanti altına alınması ve tüketicilerimize uygun fiyatlı et ve et ürünlerinin ulaştırılması amaçlanmaktadır. Proje kapsamında teslimatlar başlamış olup süreç devam etmektedir.

Değerli Komisyon üyeleri, Kurumumuzun piyasa dengesini korumaya yönelik aldığı tedbirler ve güçlü tedarik zincirlerimiz sayesinde piyasa ihtiyaçlarının yoğun bir şekilde kendini gösterdiği turizm sezonu, yıl sonu, ramazan ayı ve Kurban Bayramı gibi dönemlerde ortaya çıkan spekülasyon fiyat artışlarına karşı vatandaşlarımıza uygun fiyata et ulaştırmak amacıyla sektör paydaşlarımızla iş birliği içinde çalışmalar yürütmekteyiz.

Değerli Komisyon üyeleri; Et ve Süt Kurumu, et piyasasının yanı sıra çiğ süt piyasasındaki fiyat dalgalanmalarına karşı da üreticiyi korumak ve piyasa istikrarını sağlamak amacıyla 2016 yılından itibaren süt piyasası regülasyon faaliyetlerini yürütmektedir. Bu kapsamda piyasa ihtiyaçları doğrultusunda sektörde oluşan arz fazlası çiğ süt, üretici birlikleri aracılığıyla Ulusal Süt Konseyinin belirlediği fiyattan satın alınarak süt tozuna dönüştürülmekte ve piyasa regüle edilmektedir. 2025 yılında regülasyon faaliyetlerine süt tozu alımının yanı sıra tereyağı ve krema alımı da dâhil edilerek üreticilerimize 6 milyar TL ödeme yapılmıştır. Ayrıca, 2025 yılının sonuna doğru piyasada gerçekleşen spekülasyon fiyat hareketlerine karşı tüketicilerimizin korunması ve piyasa istikrarının sağlanması amacıyla 2026 yılında Bakanlığımız tarafından Kurumumuz, tereyağı ithalatında tek yetkili olarak belirlenmiştir. Bunun yanında regülasyon faaliyetleri kapsamında elde edilen süt tozunun büyük bir kısmı ihraç kaydıyla satılmıştır. Stoklarımızda regülasyon amacıyla bırakılan süt tozu piyasadaki spekülasyon hareketlerin önüne geçmek için süt sanayicileri ile bisküvi ve çikolata üreticilerine satılmaktadır. Ayrıca önümüzdeki dönem piyasada arz dengesizliği ile fiyat dalgalanmalarının önüne geçilebilmesi amacıyla

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 10

Bakanlığımız tarafından süt tozu ithalatı için de yalnızca Kurumumuz yetkilendirilmiştir. Tüm bu çalışmalar Kurumumuzun et ve süt piyasalarında müdahale görevini piyasa ihtiyaçları doğrultusunda ve ihtiyaç duyulan ölçüde sürdürdüğünü göstermektedir.

Sayın Başkan ve Değerli Komisyon üyeleri, sözlerime son verirken yeniden vurgulamak isterim ki ülkemizin önde gelen düzenleyici kuruluşlarından biri olan Et ve Süt Kurumu devletimizin millî politika hedefleri doğrultusunda üretimi ve üreticiyi destekleyen, tüketiciyi koruyan önlemleri hayata geçirerek sürdürülebilirlik ve fiyat istikrarını sağlamaya yönelik çalışmalarına kesintisiz devam edecektir.

Komisyon toplantımızın ülkemiz ve Kurumumuz açısından faydalı sonuçlar doğurması temennilerimle değerli katkılarınız için teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ederim Sayın Genel Müdürüm.

Şimdi önerilerin görüşmelerine başlıyoruz.

Kurumun 2023 yılı alt komisyon raporunda 2, 2024 yılı alt komisyon raporunda 1 öneri bulunmaktadır.

2023 ve 2024 yıllarının 1 numaralı önerileri aynı mahiyette olduğundan birlikte işleme alıyoruz.

Daha güncel olan 2024 yılının 1 no.lu önerisini okutuyorum.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Öneri 1:

Piyasada dengesizliklerini gidermek adına önemli bir anahtar olan, yıllar itibarıyla küçükbaştan büyükbaşa kayan hane halkı tüketim tercihlerinin tekrardan dengeye getirilmesi amacıyla diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılması, mukayeseli üstünlüğe sahip küçükbaş kırmızı et üretimine yönelik uygulamaların geliştirilmesi önerilir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Genel Müdürüm, yanıt için sözü size veriyorum.

Buyurun.

ET VE SÜT KURUMU GENEL MÜDÜRÜ MÜCAHİD TAYLAN - AR-GE çalışmalarımız kapsamında bölgesel hayvancılık potansiyeli ile yerel tüketim alışkanlıkları dikkate alınarak küçükbaş ve et tüketimini teşvik edecek yeni ürünlerin geliştirilmesine yönelik faaliyetler yürütülmüştür. Bu doğrultuda Kurumumuz bünyesinde küçükbaş karkas eti kullanılarak Ağrı yaprak döneri, koyun-keçi kavurma üretim miktarının artırılmasına yönelik işlemler hassasiyetle yapılmaktadır. Ayrıca, İnegöl ve kasap köfte gibi ileri işlem şarküteri ürünlerinde kullanılan küçükbaş karkas eti oranı artırılarak üretime devam edilmektedir. Bununla birlikte, Kurumumuzun 2024-2028 dönemi stratejik planında yer aldığı üzere küçükbaş eti üretimi ve satışının artırılmasına yönelik hedefler doğrultusunda kurum faaliyetleri sürdürülmektedir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ederim.

Öneri üzerinde söz almak isteyen üyemiz var mı? Yok.

Sayıştayın öneriyle ilgili görüşünü alalım.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Sayıştay tarafından izlenmesinin uygulanacağını değerlendiriyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Evet, önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi, 2023 yılının 2 numaralı genel önerisini okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Öneri 2:

2023 yılı Sayıştay Denetim Raporu'nda yer alan diğer bulgu ve önerilerin de yerine getirilmesi.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Buyurun yanıt için.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - 2023 yılı Sayıştay Denetim Raporu'nda yer alan diğer bulgu ve öneriler Kurumumuz tarafından yerine getirilecektir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın üyeler, diğer bulgu ve önerilerden görüşülmesini talep ettiğiniz öneri var mı? Yok.

Böylelikle önerilerin görüşmeleri tamamlanmıştır.

Şimdi geneli üzerindeki görüşmelere geçiyoruz. Geneli üzerinde söz almak isteyen üyelerimize ben söz vereceğim.

Geneli üzerinde söz almak isteyen...

Buyurun Sayın Tahtasız.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Sayın Başkan, Sayın Genel Müdür, Sayıştayın ve basının kıymetli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Yetmiş üç yıllık köklü bir geçmişe sahip Et ve Süt Kurumunun 2023-2024 yıllarına ait Sayıştay raporları doğrultusunda görüşmelerine başladığımız üst Komisyon toplantımız hayırlı olsun.

Et ve Süt Kurumu ülkemizde hayvancılığın geliştirilmesi, üreticinin korunması, et ve süt piyasasında fiyat istikrarının sağlanması ve vatandaşlarımızın uygun fiyatla gıdaya erişmesi açısından son derece önemli bir Kurum ancak bugün geline nokta Kurumun uyguladığı ithalat politikaları, yerli üreticiye etkileri, ithalat yapan şirketler, alım ve satış sözleşmeleri, kamu kaynaklarının kullanımı ve Kurum yönetimine ilişkin kamuoyuna yansıyan ciddi iddialar var. Özellikle hayvancılıktan anlamayan, sütü bilmeyen, kurumu tanımayan, ismi kamuoyunda ciddi tartışma konusu olan matematik bölümü mezunu bir kişinin Genel Müdürlük koltuğunda olması liyakati sorgulamamıza neden olmakta. Bugün geline nokta Et ve Süt Kurumu marketleri önünde uzun bir kuyruk oluşuyor.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 11

Bakın, Sayın Genel Müdürüm, burada ciddi kuyruklar var. Şimdi, bu kuyrukların sebebi; etin kilosu 900 lira ila 1.600 lirayı bulduysa, kemik dahi parayla satılıyorsa, halkımız sofrasında ete hasret kaldıysa bunun tek sorumlusu yirmi beş yıldır bu ülkeyi yönetenler, yapılan liyakatsiz atamalar, yanlış tarım politikaları. Tabii, kepeğin ne olduğunu bilmeyen Tarım Bakanımız olursa durum bu oluyor. Bakın, size somut bir örnek vereyim, halkımızdan bana ulaşan bir talep var: "1993 yılında yedek subay olarak karakollarda görev yapmış, 2 kızı Türkiye'nin en iyi üniversitelerinde hayırseverlerin burslarıyla okuyan, kira ödeyen ve sadece 23.650 lira maaş alan bir emekliyim." diyor. "Beş yıldır, maalesef, et yiyemiyorum; artık ben de et yemek istemiyorum." diyor. Vatandaşlarımız ete hasret kaldı, tenceresinde et yerine maalesef dert kaynıyor ama ithalata dayalı yanlış politikalarla yerli üreticiyi zarar ettirip yabancı üreticiyi zengin ederek hiçbir yere varamayacağımız da çok açık. Yıllardır et fiyatlarını düşürmek, piyasayı düzenlemek gerekçesiyle canlı hayvan ve et ithalatı yapılmasına rağmen canlı hayvan ve et ithalatı hız kesmeden devam ediyor. Bir tarafta artan yem, enerji, finansman maliyetleri karşısında ayakta kalmaya çalışan besicilerimiz, diğer tarafta sofrasına et koymakta zorlanan milyonlarca vatandaşımız var. Bakın, dün Çorum ilimizin köyünde bir süt üreticisinin yanına gittim. Artan maliyetlerden bahsetti. Şu anda tüm teşkilatı yani 70-80 civarında damızlık süt üreticisi girdi maliyetlerinden söz ediyor ve sütü iyi ürettiğinden dolayı, normal vatandaşlar 23 lira, şu anda iyi bir üretici 26 lira civarında sütünü satmak zorunda ama maliyetler şu anda nereden baksanız 28-30 lirayı buldu ve diyor ki "Biz Hükûmetten ya da yetkililerden şunu istiyoruz: yani yemin fiyatı belli, girdiler belli; biz paritenin 1,5 olmasını istiyoruz çünkü ben 1 litre sütle 1,5 kilo yem alabilirsem sütün fiyatı ister 10 lira olsun ister 15 lira olsun, hiçbir şey fark etmez ama ben 1 kilo sütümle 1,5 kilo kesif yem yani sanayi yemi alamıyorsam ben zarar ediyorum." 2007 yılındaki krizden sonra, hatırlarsınız, 1 milyon civarında inek kesime gitti. Eğer biz süt üreticisini desteklemezsek, o damızlık süt hayvanları kesime giderse et fiyatlarının böyle daha çok uçmasına sebep olacak.

Şimdi, Et ve Süt Kurumu 2024 yılında yaklaşık 11 milyar lira, 2025 yılında ise 8,4 milyar lira net kâr açıkladı. Elbette bir kurumun kâr etmesi tek başına eleştiri konusu değildir ancak asıl sorgulanması gereken, milyarlarca liralık bu kârın ne kadarının ithalat faaliyetlerinden kaynaklandığı; bu faaliyetlerin yerli üreticimize, besicimize ve tüketicimize ne ölçüde fayda sağladığı... Halkımız ucuz et yesin diye Et ve Süt Kurumu gerekirse zarar etmelidir. Durum böyleyken ithalatın belirli yabancı şirketlerde yoğunlaştığına ilişkin haberler, büyük firmalara yapılan hayvan ve et satışları, süt piyasasına müdahaleden doğan zararlar, Sayıştay denetimine yansıyan bulgular ve Kurum yöneticileri hakkındaki çıkar çatışması iddiaları da açıklığa kavuşturulmayı beklemektedir. Et ve Süt Kurumunun önceliği ithalat yapmak değil yerli üretimi güçlendirmek, ticari kârını artırmak değil kamu yararını gözeterek hem üreticiyi hem de tüketiciyi korumak olmalı. Kurumun faaliyetleri de bu sorumluluklar ve kamu kaynaklarının etkin kullanımı çerçevesinde değerlendirilmeli. Bu nedenle Kurumun ithalat politikasından mali tablolarına, şirketlere yaptığı anlaşmalardan yerli üreticiye yönelik uygulamalarına kadar kamuoyunun yanıt beklediği sorular var. Et ve Süt Kurumunun 2025 yılı Faaliyet Raporu'nda yaklaşık 123.189 ton canlı ağırlık karşılığı besilik sığır ve 49.978 ton kesilmiş sığır eti alımı yapıldığı belirtiliyor. Bakanlık 2027 yılı için kamu kurumlarına ayrılan miktarlar hariç 480 bin baş besilik sığır ithalatına izin verilmesinin planlanmakta olduğunu söylüyor. Bu ithalat politikasını ne zamana kadar devam ettireceksiniz? 2023, 2024, 2025 ve 2026 yıllarında yapılan et ve canlı hayvan ithalatının toplam maliyeti kaç milyar dolardır? İthalatın azaltılmasına ilişkin somut bir takvim hazırlanmış mı, hazırlandıysa hangi yıl, ne kadar azalma hedefiniz var? Son dört yılda yapılan ithalat harcamalarının toplamı nedir? Aynı kaynağın yerli damızlık üretimine, yem desteğine, besilik hayvan yetiştiriciliğine ve küçük aile işletmelerine aktarılması durumunda kaç üreticinin desteklenebileceğine ilişkin bir etki analizi yaptınız mı? 2023-2026 döneminde yapılan ithalatların öncesinde ve sonrasında karkas et, dana kıyma, kuşbaşı etin üretici, toptancı ve perakende fiyatları nasıl değişmiştir? Kurum ithalatının fiyatları ne kadar düştüğünü veya fiyat artışlarının ne ölçüde sınırladığını gösteren bir araştırma yapılmış mıdır? 2027 yılı ithalat planlaması neden büyük işletmeler ağırlıklı? 2027 yılı için planlanan 480 bin baş ithalat izninin 380 bin başı 200 baş ve üzeri kapasiteli işletmelere, 100 bin başı ise küçük işletmelere ayrılmış. Bu dağılım hangi üretim kapasitesi analizine dayanmakta? İthal hayvan tahsisinde en fazla pay alan ilk 20 işletme hangileridir?

Et ve Süt Kurumu milyarlarca lira kâr ederken bu kazanç üreticiye ve tüketicie yansıyor mu? Kurum 2025 yılı faaliyet raporunda da 2024 yılında 11 milyar 17 milyon TL, 2025 yılında ise 8 milyar 408 milyon TL dönem net kârı elde etmiş. Aynı raporda 2025 yılı canlı hayvan satışlarından yaklaşık 5 milyar 861 milyon lira faaliyet kârı kaydedilmiş. Canlı hayvan satışlarından elde edilen kârın ne kadarı ithal hayvanlardan kaynaklanmakta? İthal hayvanların ortalama alış ve satış fiyatları nelerdir? Kurumun elde ettiği bu kârın ne kadarı üreticiyi desteklemek, tüketici fiyatlarını düşürmek veya yerli hayvancılığı geliştirmek için kullanılmıştır? 2025 yılı faaliyet raporunda canlı hayvan satışlarından 5,86 milyar TL faaliyet kârı kaydedilirken süt ürünleri satışından 633 milyon TL faaliyet zararı oluşmuş. Süt ürünleri satışındaki zararın temel nedenleri nelerdir?

Bir gazeteci Bahadır Özgür'ün Kasım 2025'te yayımlanan araştırmasına göre, 2023-2025 döneminde Avrupa'daki 9 şirketten yaklaşık 92.700 ton et alınmış, karşılığında 20,8 milyar TL ödenmiş, bunun 47.900 tonunun Polonya merkezli Polonia Beef şirketinden temin edildiği ve şirkete 10,4 milyar TL ödendiği ileri sürülmektedir. Bu rakamlar doğru mudur? Polonia Beef şirketinin seçilmesinde hangi kriter esas alınmıştır? Bu şirketten alınan etin kilogram başına ortalama maliyeti nedir? Aynı dönemde diğer ülkelerden alınan eş değer nitelikteki etlerin birim fiyatları nelerdir? Yabancı tedarikçilerin seçiminde hangi rekabetçi alım yöntemleri uygulanmıştır? 2023-2026 yıllarında et ve canlı hayvan ithalatı yapılan bütün yabancı şirketlerin isimleri, sözleşme tarihleri, toplam alım miktarları, kilogram veya hayvan başına fiyatları ve sözleşme bedelleri açıklanacak mıdır? Bu alımlardan kaç tanesi doğrudan temin, kaç tanesi rekabetçi ihale veya teklif toplama yöntemiyle gerçekleştirilmiştir?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 12

20 Şubat 2025 tarihinde İskenderun Limanı'na gelen 8.912 büyükbaş hayvanın 102 firmaya dağıtıldığı ortaya çıktı. Bu iddialarda Köfteci Yusuf400, Ekur AŞ'ye 320, Namete 240 büyükbaş hayvan verildiği belirtildi. Bu firma veya hayvan sayıları doğru mudur? Hayvanların ithal maliyeti ve şirketlere satış fiyatı nedir? Söz konusu şirketler hangi ölçütlere göre seçilmiş? Dağıtımının tamamına ilişkin şirket, hayvan sayısı ve satış bedeli listesini açıklayacak mısınız?

2025 yılı faaliyet raporuna göre 70.613 ton büyükbaş gövde sığır eti satışının 68.561 tonu yani yaklaşık yüzde 97'si serbest müşterilere yapılmıştır. Bu 68.561 ton et hangi gerçek ve tüzel kişilere satılmıştır? En yüksek miktarda et satın alan ilk 20 şirket hangileridir? Bu satışların toplam bedeli ve ortalama kilogram fiyatları nedir? Satılan etin nihai tüketiciye hangi fiyatlarla ulaştığı denetleniyor mu? Kurumunuzun ithal ettiği et marketlere veya özel şirketlere hangi fiyatlardan satılmaktadır? Şirketlerin etleri tüketiciye hangi fiyatlardan sunduğu takip ediliyor mu? Et ve Süt Kurumunun satış fiyatıyla nihai tüketici fiyatı arasındaki farkı gösteren 2024, 2025, 2026 yılı verileri açıklanabilir mi? Satış koşullarına aykırı fiyat uygulamaları nedeniyle sözleşmesi feshedilen veya yaptırım uygulanan şirket oldu mu?

Et ve Süt Kurumu Genel Müdürü Mücahid Taylan'ın Macaristan merkezli Green Farm And Trade şirketindeki ortaklığı ve söz konusu şirketin Et ve Süt Kurumuyla ticaret yaptığı iddiaları ülke gündemini de uzun bir süredir meşgul etti. Bugün geline nokta bu iddiaların tam olarak açıklığa kavuşması için; Sayın Genel Müdürüm, söz konusu şirketteki ortaklık ve yöneticilik durumunuz bugün itibarıyla nedir? Şirketin 2021-2026 yıllarındaki ticari faaliyetleri bağımsız biçimde incelenmiş midir? Kurumla doğrudan veya dolaylı ticari ilişkisi bulunmadığı sonucuna hangi belgeler üzerinden ulaşılmıştır? Yapılan incelemelerin sonuçları kamuoyuyla paylaşılacak mı? 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 15'inci maddesi çerçevesinde, Et ve Süt Kurumu yöneticilerinin kurumun faaliyet alanıyla ilgili şirketlerde ortak veya yönetici olmalarına ilişkin hangi hukuki değerlendirmeler yapılmıştır? Mücahid Taylan'ın şirket ortaklığının devam ettiği dönemler ve Et ve Süt Kurumunun görev tarihleri birlikte incelenmiş midir? Konu hakkında Kamu Görevlileri Etik Kuruluna veya başka bir denetim merciine başvuru yapılmış mıdır? Bu karar verilmişse sonucu nedir?

Yine, 2025 yılı faaliyet raporunda sözleşmeli üretici sayısının 210'a çıkarılmasının hedeflendiği ancak...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Tahtasız, 2025...

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Geneli üzerinden tamamını bitireyim Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Ama geneli üzerine olunca 2025'te bunu değerlendirirsiniz.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Tamamını bitireyim, bir daha zaten söz almam.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Toparlayın, lütfen.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Tamam, 2025'te bırakıyorum Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Evet, 2025'te bırakın ya.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Tamam.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Tahtasız.

Şimdi, tabii, Sayın Karaman'a söz vermeden önce, konuşmamın da başında dedim ki: Değerli üyelerimiz, Komisyon toplantılarımız bugüne kadar olduğu gibi bu dönemde de bir ahenk içerisinde, bir demokratik olgunluk içerisinde devam etmesini temenni etmiştik ve burada da toplantılarımızda temiz bir dil kullanılmasını istiyoruz, istedik. Bir de Komisyonumuz malum KİT Komisyonu ve teknik bir komisyon, burada daha teknik konuşmaların yapılmasını geçmişte de olduğu gibi bundan sonra da bugün de istiyoruz. Buraya gelen arkadaşlarımız, bürokrat arkadaşlarımız, burada bulunmayan bakanlarımız hakkında böyle ithamda bulunmak, böyle kötü bir ifade sarf etmek hoş olmuyor arkadaşlar. Ben bundan sonra da tekrar yinelemek istiyorum: Temiz bir dil kullanılmasını özellikle istiyorum, tüm üyelerimizden istiyorum.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Başkanım, hangi sözümüz temiz dil değildi?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Bir saniye, ben sözümü bitireyim, bakın sizin sözünüzü hiç kesmedim.

Bakın, her toplantıda size söz veriyoruz, siz de uzun uzun değerlendirmelerde bulunuyorsunuz, uzun uzun sorular soruyorsunuz. Biz size hiç soruyor muyuz, size hiç söylüyor muyuz "Sizin bu konularla ilgili daha önce bir uzmanlığınız oldu mu? Bir çalışmanız oldu mu? Bir tecrübeniz oldu mu?" diye. Ama siz çalışıyorsunuz, geliyorsunuz bilançolar üzerinde burada değerlendirme yapıyorsunuz. Buraya gelen arkadaşlarımızın da geçmişle ilgili formasyonunu, bilgisini, tecrübesini değerlendirmek bizlere düşmez arkadaşlar. Biz buradaki bilanço üzerinden, faaliyetler üzerinden değerlendirme yapmak durumundayız. Lütfen, bu konuda tekrar dikkatli ve özenli bir şekilde dil kullanmanızı istirham ediyorum.

Buyurun Sayın Karaman.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) - Sayın Başkanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakan Yardımcım, Sayıştayımızın değerli denetçileri, Et ve Süt Kurumunun değerli Yönetim Kurulu Başkanı, Genel Müdürü, yönetim kurulu üyeleri ve yöneticileri, diğer kamu kurumlarının değerli temsilcileri; hepinizi sevgi, saygı ve hürmetle selamlıyorum. Et ve Süt Kurumunun 2023-2024 yılları hesap ve işlemlerinin görüşüleceği Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu toplantısına hoş geldiniz, hayırlı olsun.

Öncelikle, bu güzel brifing için, Et ve Süt Kurumunun yaptığı başarılı çalışmalar, yapılan çalışmalar ve yenilikler için Genel Müdürümüze ve ekibine teşekkür ederim.

Ankara'nın başkent oluşunun 103'üncü yıl dönümünü kutluyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 13

Et ve Süt Kurumu olarak ülkemizde gıda arz güvenliğini tehdit eden etkileri azaltmak ve tedarik zincirindeki sıkıntıları gidermek için aldığınız tedbirlerle et fiyatlarının regülasyonunu sağlamaya çalışıyorsunuz. Canlı sığır ithalatı hayvan üreticileri tarafından biraz eleştiriliyor. Hâlbuki siz fiyatlar yükseldiğinde ithal izni veriyor, düştüğünde ithal etmediğinizi söylüyorsunuz; bunu daha sık açıklayarak duyurmanız sahada bizi de biraz rahatlatacaktır. Seçim bölgem Erzincan'da bu konu hep gündemde. "Canlı hayvan ithalatı yapmayalım." deniliyor. Bütün çalışmalar gösteriyor ki Erzincan tarım, hayvancılık ve buna bağlı endüstriyle kalkınacak. Onun için, ithal et yerine hayvancılığın gelişmesi için daha çok çaba sarf etmeliyiz.

Hükûmetimiz ithalatı azaltmak ve yerli üretimi geliştirme konusunda kararlı ve planlı bir politika izlemektedir. Bu politikanın çatısı Tarım ve Orman Bakanlığımızın yürüttüğü hayvancılık yol haritasıdır. Bu yol haritası orta ve uzun vadeli, sonuç odaklı ve üretimi destekleyici yeni politikalar içermektedir. Bu kapsamda, etçi damızlık hayvan varlığımızı çoğaltarak kırmızı et üretimimizi artırmak amacıyla önemli bir adım attınız. Et ve Süt Kurumu ile TİGEM yani Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü arasında iş birliği protokolleri imzalandı. Bu protokoller kamu kurumlarımızın birbirinden kopuk değil, eş güdüm içinde çalıştığını göstermektedir. TİGEM'in damızlık yetiştiriciliğindeki köklü birikimi ile Et ve Süt Kurumunun piyasaya tecrübesi ve kurumsal kapasitesi bir araya getirilmiş, bu protokoller kapsamındaki üretimler devam etmektedir. Bunun için Tarım Bakanımıza ve sizlere teşekkür ediyoruz.

Biz biliyoruz ki ithalat Hükûmetimizin hayvancılık politikasının amacı değil, geçici bir araçtır. Hiçbir yetkili, hiçbir bakanımız, hiçbir milletvekili arkadaşımız ithalata dayalı kalıcı bir sistemi savunmamıştır, savunmayacaktır. Ülkemizin hayvan varlığı ve üretimini artırmaya yönelik orta ve uzun vadeli politikalar kararlılıkla uygulanmaktadır ve inşallah ithalat bu politikaların sonucunda kademeli olarak sonlandırılacaktır diye ümit ediyoruz.

Sayın Başkanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri; seçim bölgem Erzincan'da Et ve Süt Kurumu tavuk kombinasyonu bulunmaktadır. Et ve Süt Kurumu bünyesinde faaliyet gösteren Erzincan tavuk kombinasyonu Kurumumuzun ülke genelindeki tek tavuk kombinasyonu olup yıllık yaklaşık 6 milyon adet etlik tavuk kesimi gerçekleştirmektedir. Kombinamız Millî Savunma Bakanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığının tavuk eti ihtiyacını karşılayarak gıda arz güvenliği, stratejik kamu hizmeti ve sürdürülebilir tedarik açısından önemli bir görev üstlenmektedir. Bu kombinasyonun daha verimli çalışması için üretim maliyetlerinin azaltılması, enerji verimliliğinin artırılması ve işletme giderlerinin düşürülmesi amacıyla 2026 yılında başlatılan 500 kilovatlık kapasiteli çatı tipi GES yatırımı tamamlanmış ve tesisimiz kendi enerjisini üretmeye başlamıştır. Bu yatırım için çok teşekkür ediyoruz. Ayrıca, 450 kilovat kapasiteli ikinci GES yatırım için de çağrı mektubu alınmış olup yatırım programına dâhil edilmesini arzu ediyoruz, istiyoruz, rica ediyoruz.

Erzincan'da yaklaşık 40 kümeyle aylık 450 bin adet tavuk üretimi yapılmaktadır. Biliyorsunuz, Et ve Süt Kurumu Genel Müdürümüz Erzincanlıdır, hemşehrimizdir, kendisini ve yönetimini tebrik ediyorum. Onun için, bu konuyla ilgili sık sık tavuk üreticileriyle görüşmelerimiz oluyor. Komisyon toplantısını duyan tavuk üreticilerinin Et ve Süt Kurumu yöneticilerinden istekleri var. Yem, civciv, mazot, kömür giderlerinin artmasından dolayı tavuk sektöründe de biraz sıkıntılar yaşanmaktadır. Canlı satış fiyatlarının üretim maliyetlerinin altında olması dolayısıyla fiyat güncellenmesine yardımcı olmanızı, zor şartlarda üreticilerimize destek olarak üretimlerinin sürdürülmesine yardımcı olmanızı arzu ediyoruz. Zor gün dostu olursanız seviniriz, teşekkür ederim.

Ayrıca, geçen ay Tarım Bakanlığımızın ziyareti sırasında Sayıştayın da önerisi doğrultusunda küçükbaş hayvancılığın geliştirilmesi için otomotiv sav makinelerinin yapılması için Bakanımız söz vermişti, bir ekip kurup bunu takip edecekti, inşallah bunun sonucunu bekliyoruz. Diğer taraftan, tabii, muhalefet vekilimizin "hayvancılıktan anlamayan" yok "matematik uzmanı" vesaire gibi kelimelerini reddediyorum. Gerçekten Bakanımız ve Bakan Yardımcılarımızla ya da yöneticilerimizle ilgili, meslekleriyle ilgili bu kelimeleri kullanmazsa daha seviniriz.

Teşekkür eder, saygılar sunarım.

Sağ olun.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Karaman.

Sayın Olan, buyurun.

HÜSEYİN OLAN (Bitlis) - Teşekkürler Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, kurumların değerli yöneticileri; ben de usul açısından bir belirleme yaparak başlamak istiyorum.

Bugün itibarıyla kurumların 2023-2024 yıllarını yaklaşık üç ay boyunca tartışacağız. Öyle ki o dönemin hiçbir kararında belki imzaları olmayan yönetim kurulu ve yöneticilerle bunu değerlendireceğiz. Buradan Sayıştaya sormak lazım: 2025 yılı elinizde hazır değil mi? Şayet "Usul yerini bulsun." diyorsanız bari 2025 yılını da getirip görüşseydik. Bir yıl eksik, bir yıl fazla, artık neyse ama yıllardır çok geriden gelen ve denetim yaptığımızı zannettiğimiz ama asli görevini yerine getiremeyen bir Komisyon durumuna düşmüş durumdayız. Bu eleştirimi de tüm toplantılarda tekrar etmemek adına hepsine yaptığımı var saymanızı rica ediyorum.

Et ve Süt Kurumuna gelirsek, önümüzdeki tabloya göre Et ve Süt Kurumu 2024 yılında 11 milyar 17 milyon 971 bin 772 lira net kâr etmiş, bir yıl öncesi 550 milyon lira kâr etmiş, ondan önceki dört yılın tamamında zarar vardı. İlk bakışta bir başarı hikâyesi gibi duruyor ama Sayıştay raporlarına bakacak olursak Kurumun 2024'teki mal alımlarının yüzde 93'ü üzerinde ithalat, yerli üreticiden yapılan alım yüzde 6,5; satışların yüzde 56'sı canlı hayvan yani bu Kurum 2024'te esas olarak şunu yaptı: Yurt dışından sığır getirdi, 554.465 baş hayvan besiciye sattı, bu satıştan elde ettiği kâr 7 milyar 804 milyon lira. Sayıştay oranını da yazmış: Maliyetin yüzde 33,65'i üzerinde. Bitmedi, besici bu hayvanın parasını aylar öncesinden peşin yatırıyor, Kurum o parayı bankada değerlendiriyor.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 14

2024'te bu yoldan yazılan faiz geliri 3 milyar 573 milyon 639 bin 732 lira. Sayıştayın cümlesiyle söylüyorum: Kurumun kasasındaki 11,9 milyar liranın tamamına yakını besiciden avans olarak alınan paranın mevduatta değerlendirilmesinden oluşuyor. Bu iki kalemi topladığımızda vergi öncesi kârın yüzde 79'una ulaşıyoruz. Demek ki bu 11 milyar kombinada kesilen hayvandan, mağazada satılan kıymadan gelmedi, besicinin cebinden geldi. Sonra nereye gitti? Sayıştay onu da yazmış: 5 milyar 379 milyon lirası temettü avansı olarak Hazineye ödendi.

Değerli üyeler, bu Kurumun ana statüsünün 5'inci maddesi çok açık: Görevi et ve süt fiyatlarındaki dengenin üretici ve tüketici aleyhine bozulmasını önlemek. Aynı madde, bu görev kuruma yük getirirse bunun tarımsal destekleme bütçesinden karşılanacağını da söylüyor yani kural şu: Bütçe kurumu destekler, kurum üreticiyi ve tüketiciyi korur ama uygulama tersi oluyor, Kurum üreticiden kazanıyor, hazineye aktarıyor. Peki, üretici korunmuş mu? Sayıştayın 2024 raporunun 37'nci sayfasında bir tablo var. Kurumun ithal ettiği karkas etin satış fiyatı ile yine Kurumun kendi hesapladığı yerli üretici maliyeti ay ay, yan yana konmuş. 12 ayın 12'sinde de ithal et. Yerli üreticinin maliyetinin altında satılmış, aralık ayında satış fiyatı 260 lira, üretici maliyeti 313 lira 70 kuruş, maliyeti hesaplayan da Kurum, o maliyetin altında fiyat belirleyen de Kurum.

Sayın Genel Müdür bize gönderdiği konuşma metninde "Temel önceliğimiz üretici maliyetlerini gözeterek üretimin daralmamasıdır." diyor. Sayıştay ise üretici maliyetlerinin dikkate alınmadığını yazıyor ve sonucunu da söylüyor. Şimdi, hangisini dikkate almak lazım? Tüketici korunmuş mu? Sayıştay bu ithal etin kime verildiğine de yazmış. Perakendecilere, et sanayicilerine, otellere, 2024'te satışların yüzde 63'ü özel sektöre gitmiş. Kurumun kendi mağazalarının payı yüzde 14. Yurttaş mağaza önünde -demin vekilimiz de gösterdi fotoğrafı- kuyrukta beklerken ucuz et zincire, sanayiciye, otele gitmiş. O etin tezgâha kaç liradan çıktığını izleyen bir mekanizma var mı?

Şimdi, Kurumun kendi tesislerine bakalım. Sayıştayın 2023 raporuna göre kombinaların kesim kapasitesinin kullanım oranı yüzde 8,1'dir, yüzde 92'si boş. Kendi bölgeme bakıyorum Ağrı, Bingöl, Diyarbakır, Erzurum, Van bu 5 kombinanın yıllık büyükbaş kesim kapasitesi 182.226 baş. 2023'te kesilen 7.176 baş yüzde 4 bile değil. Hayvancılığın tek geçim kaynağı olduğu, meranın küçükbaşın yurdu olan bir coğrafyada kamunun kombinası boş duruyor, hayvan Brezilya'dan, Uruguay'dan gemiyle geliyor.

Küçükbaş meselesi ayrı bir ibret. Sayıştay iki yıl üst üste yazmış, küçükbaş hayvancılık bu coğrafyaya uygun, meradan yararlanıyor, ithal yem istemiyor, küçük üretici yapılabiliyor ama Kurumun esaslı bir küçükbaş politikası yok diyerek sonlandırırım.

Şimdi de 5-6 sorum var.

Sorularımdan birincisi: Kurumda kaç engelli memur, sözleşmeli personel ve işçi çalışmaktadır? Yasal engelli istihdam kotası dolu mudur? Yüklenici firmaların bu yükümlülüğe uyup uymadığı denetlenmekte midir?

İki: Yüklenici firma işçi sayısı bugün kaçtır? Konuşma metnindeki 2.207 sayısı bu işçileri içermekte midir?

Üç: Kesim kapasitesinin kullanım oranı 2023'te yüzde 8,1'dir, 2024'te ve 2025'te oran kaçtır? Kombina bazında dökümü nedir?

Dört: Sakarya Et Kombinasının faaliyeti 26/12/2025'te durdurulmuştur. Burada çalışan kadrolu ve yüklenici işçilerin sayısı ve bugünkü durumu nedir?

Beş: Erzincan Tavuk Kombinasının 2024 ve 2025 zararı nedir?

Son sorum: Kendi kombinası bulunan yerlerde özel kombinalara kesim yaptırılmasına son verilmiş midir? 2024'te dış kesim için özel kombinalara ödenen tutar nedir diyerek sonlandırıyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Olan.

Tabii, sizin konuşmanızda 2025'le ilgili, raporlarla ilgili bir konu geçti de 2025 yılının raporları Aralık ayının son haftasında geliyor; bu bir.

Bir de kanunumuz 3346 sayılı Kanun'da madde 7'de "Her teşebbüsün bilançosu ile netice hesaplarını kapsaması gereken bu raporlar; ilgili bakanlıkların görüşleri ve denetlenen kuruluşların cevapları ile birlikte, en geç ertesi yılın Aralık ayı sonuna kadar Cumhurbaşkanlığınca, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulur." diyor. Yani 2025 raporları...

HÜSEYİN OLAN (Bitlis) - 2026'nın sonunda mı sunuluyor Sayın Başkan?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Evet, aralık ayının son haftasında geliyor, biz de aynı günde dağıtıyoruz. 3346 sayılı Kanun'da...

HÜSEYİN OLAN (Bitlis) - Teşekkürler Sayın Başkan.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Peki.

Sayın Keskinkılıç, buyurun.

DURMUŞ ALİ KESKİNKILIÇ (Karabük) - Sayın Başkanım, şimdi, Et ve Süt Kurumu gerçekten dünyada örneği az olan kuruluşlardan bir tanesi, bir regülasyon kuruluşu yani etin ve sütün merkez bankası görevini yerine getiriyor. Yani nasıl Merkez Bankasının en önemli görevi fiyat istikrarını sağlamaksa Et ve Süt Kurumu da aynı şekilde et ve süt piyasasındaki fiyat istikrarını sağlamak, tüketiciyi korumak, üreticiyi de kollamak görevini yerine getiriyor. Bu görevi yerine getirirken de zaman zaman belli atraksiyonları yapmak durumunda kalıyor. Burada, baktığınızda, eğer üreticinin fiyatları düştüğü vakit Et ve Süt Kurumu burada görev zararını bile göze alarak üreticinin mağdur olmaması açısından geliyor, üreticinin elindeki hayvanı alıyor ve bunun kesimini gerçekleştiriyor yani bu gerçekten -bu piyasayı bilenler için söylüyorum- çok önemlidir. Bir hayvan doluluğa geldiği vakit yani et

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 15

doluluğuna geldiği vakit beklediği her gün aslında bu üretici açısından zarar yazar, herhâlde bugünün parasıyla da günlük yaklaşık 200 lira civarında bir zarar söz konusu olur; tam rakamları bilmiyorum, teknik şeyleri bilmiyorum ama böyledir. Et ve Süt Kurumu o zamanlar geldiğinde de aksiyon alır ve görevini yerine getirir. Fiyatlar çok yükseldiğinde bu sefer de tüketiciyi korumak gibi bir görevi var. Halkın protein ihtiyacının karşılanması açısından da piyasaya gerekirse aldığı fiyatın altında da et sürerek tüketicilerimizin ucuz proteine ulaşmalarını temin eder.

Şimdi, bakıldığında, gerçekten, Et ve Süt Kurumu özellikle 1992'den sonraki uğradığı özelleştirme sürecinde 35 tane kombinasyonundan yaklaşık 28 tanesini kaybetmişti. Yine, bizim zamanımızda, 2005 yılında AK PARTİ iktidara geldikten sonra Et ve Süt Kurumunun bu görevini ve özelliğini önemseyerek özelleştirme kapsamından çıkardık ve bunlara da 14 tane yeni kombinayı ilave ettik. O gündür bugündür Kurumumuz gerçekten bu konuda ciddi bir görev yerine getiriyor.

Şimdi, arkadaşlar, burada çok konuşuluyor ama ben bunu bir kere daha söylemek istiyorum, Tarım Bakan Yardımcımız da buradayken söylemek istiyorum. Tabii, Türkiye'deki et politikası, hayvancılık politikası, bu konular çok konuşulur ama 1954'te söylenmiş, o zamanın Tarım Bakanının söylediği bir söz var, diyor ki: "Et meselesi ot meselesidir." Yani hayvanı nasıl beslediğiniz, hangi miktarda ucuz yemle beslediğiniz önemlidir. Burada en önemli sıkıntı şu: Bizim coğrafyamız, Anadolu coğrafyası maalesef büyükbaş hayvan beslemeye çok uygun bir coğrafya değil, daha çok küçükbaş coğrafyasıdır. Sayın Vekilim de bahsetti, özellikle o bölge Faraşın Yaylası, Güneydoğu Bölgemiz bizim özellikle küçükbaş hayvan depomuzdur ve bizim Anadolu'nun coğrafyası buna uygun olmadığı için, küçükbaş coğrafyası olduğu için -tarihsel olarak da böyledir Anadolu- şimdi, burada büyükbaş beslemenizin, büyükbaşın maliyetini ucuz atmanızın bir tek yolu var arkadaşlar; burada mera ıslahlarını önemsememiz lazım yani biz ne kadar çok merayı ıslah eder ve bu meralarımızda ne kadar çok büyükbaş hayvan besleyebilirsek et fiyatlarımızı o derecede aşağıya düşürebiliriz ve ucuzlatabiliriz. Mera ıslahları en önemli yapısal dönüşümlerden bir tanesidir Tarım Bakanlığı açısından. Ben Sayın Bakanımız İbrahim Yumaklı'nın bu konuya ne kadar önem verdiğini de çok yakinen biliyorum, kendisi özellikle bu mera ıslahları konusunda çok heyecanlı, kendi bölgemde de aynı şekilde teklif ettiğimde "Hemen destek verelim, meralarımızı ıslah edelim." dedi. Türkiye'nin birçok merasında da ıslah çalışmaları şu anda devam ediyor. Buraya çok dikkat etmemiz gerekiyor çünkü arkadaşlar, baktığımızda, bir hayvanın günlük yaklaşık 7 ila 10 kilo arasında yem tüketmesi gerekiyor, bunu nereden alacağı önemli. Eğer bunu sadece fennî yemlerle vermeye kalkarsak et maliyetlerimiz yükselir ama bunu biz meralarımızdan otlarla temin edebilirsek işte o zaman maliyetlerimiz aşağı düşebilir. Ben bu konuda özellikle rica ediyorum, Türkiye'nin en önemli meselelerinden hayvancılık politikasının başlangıç adımının birincisi mera ıslahlarıdır. İkincisi, ikinci konu da ölçektir arkadaşlar yani ölçek ekonomisine uygunsa besihaneler yapmalıyız.

Bir de şunu rica ediyorum: Arkadaşlar, dünyanın hiçbir tarafında hayvanlar kapalı ahırlarda beslenmez. Bakın, tekrar söylüyorum: Dünyanın hiçbir tarafında hayvanlar kapalı ahırlarda beslenmez. Çiftçiye, üreticiye kredi verdiğimizde biz önce ahır kredisini veriyoruz, o zaten bir maliyet oluşturuyor. Bunlar yarı açık ahırlarda beslenir. Bu maliyetler çiftçinin, özellikle hayvancılık sektörünün üzerindedir. Bu politikanın da gözden geçirilmesi ve bu konuda yarı açık ahırlara geçilmesi de önemlidir çünkü bu da ilk yatırım maliyetleri açısından son derece kritik bir durumdur. Burada ben tavsiye olarak söylüyorum, Başkanım, kusura bakmayın, belki konunun dışına çıktığım için de çok özür diliyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Estağfurullah.

DURMUŞ ALİ KESKİNKILIÇ (Karabük) - Bunlara dikkat etmemiz gerekiyor.

İkincisi, ithal hayvan meselesi. İthal hayvan meselesinde, arkadaşlar, biz hayvan ithal ettikten sonra bunu ne yapıyoruz? Götürüyoruz, üreticimize veriyoruz. Üreticimiz bunu yaklaşık yüz seksen gün ila yüz yirmi gün arasında besliyor, bunu tekrar üreticimiz satıyor yani üreticimiz oradan bir katma değer elde ediyor. Biz bunu götürüp de getirdiğimiz hayvanın tamamını Et ve Süt Kurumunun kombinalarına getirip de kesime vermiyoruz, bunu önce üreticimize veriyoruz, üreticimiz orada bu hayvanları besliyor, daha sonra bunları satıyor ve buradan da üreticimize bir katma değer sağlıyoruz ama tabii ki gönül ister ki ithal iç olmasın. İthal olmamasının yolu da birtakım yapısal sorunlarımızı dikkatle devam ettirmek. Ben Sayın Yumaklı'nın özellikle son dönemde aldığı kararları, tarımdaki bu yapısal reformlara gösterdiği özeni, gayreti takdir ediyorum. Buradan da Bakanlığımıza, Et ve Süt Kurumu yöneticilerimize de teşekkür ediyorum. Özellikle bu son dönemde TİGEM üzerinden yapılan canlı hayvan stokunun oluşturulmuş olması yani bir merkez bankasının döviz stokunu oluşturmuş olması gibidir ve bu stok da çok önemlidir çünkü kriz anında müdahale edebilecek bir aksiyon almışlardır, bu da gerçekten çok önemli politikadır.

Ben herkese buradan teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum efendim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Keskinkılıç.

Buyurun Sayın Akbulut.

İZZET AKBULUT (Burdur) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Ben de öncelikle herkesi saygıyla selamlıyorum ve Karabük Milletvekilimizin söylemine katılıyorum. Et ve Süt Kurumunun gerçekten de özellikle hayvancılıkla alakalı ekonomisi olan illerde muhakkak olması gerektiğini düşünüyorum, kendi seçim bölgem Burdur'da da muhakkak Et ve Süt Kurumunun olması gerekiyor. Mesela, ekonomisinin yüzde 40'ı tarım ve hayvancılık olan bir ilde Et ve Süt Kurumunun olmayışının hem tüketicimizin hem üreticimizin zararına bir durum olduğunu düşünüyorum ve her toplantıda söylüyorum, tekrar yineliyorum: Et ve Süt Kurumunun muhakkak Burdur'da olması gerektiğini söyleyerek başlamak istiyorum.

Ben genelde mali tablolar üzerinde konuşmalar yapıyorum kurumlarımızla alakalı. Şimdi, 2023 ve 2024 yılında, net satışlara baktığımız zaman, yani şöyle, gelir tablosunu genel anlamda değerlendirdiğimiz zaman, aslında kurum çok başarılı bir gelir

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 16

tablosuna sahip görünüyor ama içini açmamız gerekiyor çünkü 550 milyon gibi bir kâr eden bir kurum, 2024 yılında 11 milyar kâr edebilir duruma gelmiş. Tabii, bunun ayrıntılarını biraz irdelemek gerekiyor. Şöyle, örneğin, 13 milyarlık satış 55 milyara çıkıyor, güzel ama satılan mamul maliyetine bakıyorsunuz, 9 milyar 838'den 19 milyara yükseliyor -2023 ile 2024'ü kıyaslıyorum- satılan ticari mallar maliyeti çok afaki bir şekilde yükseliyor. Yani kurum burada bir strateji mi değiştiriyor? 1 milyar 943'ten, 23 milyar 475 milyona yükselen bir satılan ticari mallar maliyetiyle karşı karşıyayız. Bununla alakalı Komisyona bir bilgi verirsiniz, en azından kafamızda bir soru işareti olmaması lazım. Mamul maliyetinin artışı oranından çok daha fazla bir ticari mal maliyetinin artışı var.

Yine, pazarlama ve satış dağıtım giderleri 464 milyondan 1 milyar bandına çıkıyor giderlerimizi incelediğimizde ama orada 300 milyon liralık genel yönetim giderleriyle alakalı bir artışımız söz konusu 2024'te. Bu 300 milyon rakamı genel yönetim giderlerinin artışında makul bir rakam mıdır, bununla alakalı yine Komisyonumuza bir bilgi vermenizi rica edeceğim.

Bir de diğer faaliyetlerden olağan gelir ve kârlarda, faiz gelirlerinde muazzam derecede bir yükselme söz konusu. 18 milyon 813 bin olan faiz gelirimiz 3 milyar 573 milyona yükseliyor. Yani bayağı bayağı bir kat çarpmış, hesabını yapamadım. Kambiyo kârlarındaki artış da yine yaklaşık 183 milyon 2024'te yükseldiğini görüyoruz. Bu, döviz hesaplarımızdaki değerlemeyle açıklanamaz herhâlde, başka bir açıklaması gerekiyor bunun. Bununla alakalı da yine Komisyonumuza bilgi verilmesini rica edeceğim.

Tabii, iktidar milletvekillerimizden, özellikle canlı hayvan ithalatının yerine başka bir çözüm bulunmasıyla alakalı önerilerin doğru olduğunu düşünüyorum. Örneğin, bu kadar kâr eden, bu kadar yüksek kârlı bir kurumumuz üreticilerimize hibe yemle alakalı bir strateji geliştirebilirler mi? Böyle bir durumda, en azından, hem üreticinin maliyetinin düşürülüp hem de tüketiciye daha uygun fiyatlarla satış yapılması kurum açısından da kârını çok etkileyecek bir görüntü yokmuş gibi duruyor. Yani canlı hayvan ithalatına sığınmaktansa, en azından, üreticinin maliyetini düşürebilecek hibe yem desteğiyle alakalı bir çalışmanız var mıdır, bununla alakalı yine Komisyona bilgi vermenizi rica ediyor, tüm çalışma arkadaşlarımıza ve sizlere kolaylıklar diliyorum.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Akbulut bilanço üzerindeki teknik değerlendirmeleriniz için.

Evet, buyurun Sayın Demir.

ŞAHZADE DEMİR (Gaziantep) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyelerimiz, Sayın Bakanım, Sayın Müdürüm; hepinizi Allah'ın selamıyla selamlıyorum.

Şimdi, arkadaşların değerlendirmelerini dinledim, herkesin neredeyse ortak payda olarak birleştiği nokta şudur: Et ithalatının ya da canlı hayvan ithalatının palyatif bir çözüm olduğu, esaslı bir çözüm olmadığı noktasındadır. Her geçen gün de bu ihtiyaç artıyor. Et ihracatının ya da canlı hayvan ithalatının bugüne kadar çözüm olmadığı, her geçen gün Türkiye'de hayvancılık sektörünü daha da zayıflattığı net olarak ortadadır zaten. Bunu nereden okuyabiliyoruz? İthal edilen canlı hayvan sayısından bunu zaten net olarak görüyoruz çünkü 2023 yılında 64 bin ton ithal edilmiş, 2024 yılında 100 bin, 2026 yılında 105 bin ton canlı hayvan ithal edilmiş. Şimdi, bu rakamlar da bizim canlı hayvan ithalatının aslında çözüm olmadığını ortaya koyuyor.

Sayın Vekilim meralardan söz etti. Meraların ıslah edilmesi çok önemli bir konu ama her gün sahadan bize gelen, köylülerden özellikle gelen şikâyet, meralarımızın işgal edildiği, farklı amaçlarla kullanıldığı, GES'ler için, farklı farklı amaçlar için meraların kullanıldığı ve hayvancılık sektörünün ağır zarar gördüğü yönündedir. Bazı müdahalelerimize rağmen de biz maalesef bu tür girişimlerin önüne geçemedik. O zararlı bir şey midir? Elbette ki o da faydalı bir şeydir ama ehem mühim meselesini hesaba katmak lazım. Çiftçilerimizle, hayvan üreticisi insanımızla Et ve Süt Kurumu arasında bir paralellik oluşturma, onlarla birlikte iki tarafın beraber çalışması, arz-talep meselesini dengeleme noktasında iki tarafın birlikte çalışmasının çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Yapılacak hayvan ithalatının ya da canlı et ithalatının, bizim hayvancılık üretimimizin alt yapısına zarar vermeyecek bir tarzda olması gerekiyor. Maliyetler her geçen gün arttığından dolayı, bir de "Nasıl olsa dışarıdan et geliyor." saikinden hareketle, her geçen gün hayvancılıkla uğraşan çiftçimizin sayısı azalıyor. Doğu ve Güneydoğu'da bu net olarak görülen bir husus, biz çok görüyoruz, karşımıza çok çıkıyor. Yüksek maliyetlerden ve ürünün, hayvanın para etmemesinden ya da dışarıdan ithal edilen öte göre bizim maliyetlerimizin yüksekliği nedeniyle bizim ürettiğimiz etin çok pahalı olmasından dolayı ciddi bir zarar söz konusu olduğundan artık insanlarımız hayvancılığı terk ediyor maalesef. Bu dengenin gözetilmesi gerekiyor. Meraların ıslah edilmesi çok önemli. Meraların farklı amaçlarla kullanılması asgariye düşürülmeli, tamamıyla terk edilmesi diyemiyorum çünkü farklı amaçlarla zaman zaman ihtiyaç olabilir fakat minimize edilmesi çok önemli.

Canlı et ithalatının palyatif çözüm olduğu stratejiye dönüştürülmeli yani bunun devamlı bir şey olmadığı, sürdürülebilir bir şey olmadığı kabul edilerek farklı alternatiflerin geliştirilmesi gerekiyor ki bunun en önemlisi de kendi üreticimizin desteklenmesi, kendi hayvan üretim alt yapımızın desteklenmesi, teşviklerin artırılması ve maliyetlerin düşürülmesidir diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Demir.

Buyurun Sayın Sümer.

ORHAN SÜMER (Adana) - Başkanım, teşekkür ederim.

Ben de Sayın Genel Müdüre ve çalışma arkadaşlarına başarılar dilerim.

Kurumumuzun 2023 yılı bütçesine baktığımızda, en büyük sapmaların alımlar kaleminde olduğunu, bunun da kuruma verilen regülasyon görev çerçevesinde yurt dışından yapılan karkas et ve kasaplık hayvan ithalatından kaynaklandığını görüyoruz. 2024 yılında da aynı durum söz konusu. 2023 yılı mal alımlarından yüzde 14,9'u yurt içi olurken yüzde 85,1'i yurt dışı alımlarından

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 17

oluşmuş. 2024 yılında mal alımlarının yüzde 6,5'ini yurt içi alımı, yüzde 93,5'ini de yurt dışı alımı oluşturmuş. Karkas et ve kasaplık büyükbaş hayvan ithalatı nedeniyle yurt dışı alımlarında 2023 yılına göre yüzde 297 oranında artış olduğunu görüyoruz. Bu karkas et ve kasap ithalatları hangi ülkelerden yapılmıştır? Yapılan toplam ödeme tutarı ne kadardır? Bunun piyasaya etkisi nasıl olmuştur? Muhakkak ki kurumun kâr etmesi elbette önemlidir ama Et ve Süt Kurumunun başarısı sadece bilançoda ölçülmez. Eğer kurum 11 milyar kâr ediyor ama üretici hayvanını maliyetinin altında satmak zorunda kalıyorsa tüketicimiz de eti pahalı almaya devam ediyorsa burada demek ki yanlış bir politika var. Kurumun 11 milyar liralık kârının ne kadarı normal ticari faaliyetten, ne kadarı da kamu adına yürütülen ithalat ve regülasyon faaliyetlerinden kaynaklanmaktadır? İthalatın azaltılmasıyla ilgili, yerli üretimin artırılması için önümüzdeki süreçle ilgili bir yol haritanız var mı?

2024 yılında 478.314 baş besilik büyükbaş hayvan ithalatının ardından yerli besicilik üzerindeki etkisi kurum tarafından analiz edildi mi?

Özel sektör üzerinden yapılan besilik dana ithalatının orta ve uzun vadede piyasa aksaklığı yaratabildiği, özel sektör firmalarına verilen besilik ham dana ithalat izinlerinin hayvan arzının kontrolünden çıkmasına ve piyasanın bozulmasına etkileri araştırıldı mı?

Yine, bir tarafta Sayıştay "Özel sektör eliyle yapılan besilik dana ithalatı yerli besicinin aleyhine sonuçlanıyor." derken diğer taraftan Et ve Süt Kurumunun kendi mal alımlarında yurt içi alımları yüzde 45 azalırken yurt dışı alımlarının yüzde 19,120 artması da düşündürücüdür. Sayıştayın bu tespitinden sonra özel sektöre kaç adet besilik dana ithalat izni verilmiştir? Bunun ne kadarı Et ve Süt Kurumu, ne kadarı özel sektör aracılığıyla gerçekleştirilmiştir? Özel sektörün ithal ettiği besilik danaların yurt içi üreticiye satış fiyatıyla aynı dönemde yerli üreticinin maliyeti nelerdir? Sayıştayın tespitlerine göre Et ve Süt Kurumu büyükbaş kesim fiyatlarında Bakanlığın belirlediği karkas sınıflandırılması kriterlerini kullanıyor mu? Mesela, yağlı-yağsız kesim, randıman gibi farklı yöntemler uygulanıyor mu? Sayıştay, bunun kaliteye dayalı fiyatlandırmayı engellediğini ve yetiştirilecek kaliteli et üretiminden uzaklaştırdığını belirtiyor. Bu kapsamda, kaliteli hayvan yetiştirirken üreticiye, düşük kaliteli hayvan yetiştirirken üretici neden aynı fiyatlarda sisteme tabi tutuluyor? Kaliteli karkas üreten üreticiye kilogram başına ne kadar fark ödeniyor? Ayrıca, biraz önce Vekilim de güzel bir konuya temas etti. Mesela, Et ve Süt Kurumu piyasayı regüle ederken sürekli büyükbaş hayvancılığı ve dolayısıyla ithalatı öncelik veriyor. TÜİK'in verilerine göre, geçmiş yıllara baktığımızda, et tüketiminin yüzde 35'ini küçükbaş hayvanlardan, kendi yerli mallarımızdan şey olmuş, bu oran yüzde 20'lere kadar düşmüş. Bununla ilgili Kurumumuzun bir çalışması var mıdır? Biraz önce Vekilim de söyledi, ben geçen Van, Erzincan o bölgede bayağı dolaşım. Ciddi anlamda, dediğiniz gibi, ahırlar kapalı ve tamamı boş durumda. Bu alanlarda -küçükbaş hayvan beslemeyi- oradaki üreticilerimize destekleme olabilir mi diye de sormak istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Sümer.

Buyurun Sayın Avşar.

CEM AVŞAR (Tekirdağ) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tabii, ben Tekirdağ Milletvekiliyim. Bizim şehrimiz hem hayvancılık noktasında hem de süt üretimi noktasında ülkemizin göz bebeği şehirlerden bir tanesi. Fakat son yıllarda biz de hem süt üreticimiz bakımından ve hayvan üretimi bakımından, hayvancılık bakımından, maalesef, yeterince çiftçilerimiz, hayvancılarımız verim alamıyor. Bunun bir kere altını çizmek istedim hazır Sayın Tarım Bakan Yardımcımız da buradayken.

Ben Et ve Süt Kurumunu kâr-zarar eden bir kurumdan öteye, dolayısıyla kamu yararı güden ve bu yönde, işte gerektiğinde ithalatını yapan, gerektiğinde fiyat noktasında müdahale eden bir kurum olarak değerlendiriyorum. Bu konuştuğumuz sorunların çoğunluğu aslında Et ve Süt Kurumunun dışında tarım politikasının yarattığı, belki daha önceki yıllardan süregelen sorunlar olduğunu düşünüyorum. O yüzden bunun altını bir çizmekte de fayda gördüm. Zaten fiyat konusunda... Bir de bu et ve süt, 86 milyon vatandaşın evine soktuğu, çoluğuna çocuğuna yedirdiği bir ürün olduğu için, dolayısıyla bizim hassasiyetimiz ve hararetimizi de sizlerden anlayışla karşılamanızı bekliyorum.

Ben biraz daha hem Sayın Genel Müdürün gıda arz güvenliğiyle alakalı söylediği noktada soru sormak istiyorum. Sunumda şöyle geçiyor: "Bölgesel istikrarsızlıklar, güvenlik krizleri ve küresel tedarik zincirindeki aksaklıklara göre şekillenen yeni dünya düzeninin yeni üretim modellerini beraberinde getirdiği görülmektedir. Kurum bu tür değişimleri gıda arz güvenliği çerçevesinde yakından takip etmektedir." şeklinde ifadelere yer verilmiş. Evet, çok önemli bir konu ne yediğimizi bilmek. Çünkü çoğunluğunu ithal ettiğimizi düşünürsek bizim için de hayati derecede önemli bir konu. Ancak bu GDO'lu ürünlerin ülkemize girişi noktasında zaman zaman büyük krizler yaşıyoruz.

Şimdi, 2024 senesinde bizim Tekirdağ'a limandan bir GDO'lu mısır ithalatı vakası yaşandı. Biz bu konu yargıya yansımada önce -yani şu an konu hâlâ yargıda ve davalar devam ediyor- GDO'lu ürünlerin laboratuvarında değiştirildiğini, düzgün raporu verildiğini ve bu şekilde ülkeye sokulduğuyla alakalı duyurularımızı Tarım Bakanlığına soru önergesinde sorduk. O zaman bize Tarım Bakanlığı da "Mevzuatlar çerçevesinde gerekli tedbirler alınmaktadır." diye cevap vermişti. Dolayısıyla, daha sonradan işte bu konu patladı, kamuoyuna yansıdı, şu anda Tekirdağ'da işte siyasi ilişkilerin de olduğu dava hâlâ görülmeye devam ediyor. Yani büyük bir kriz yaşandı GDO'lu mısır ithalatıyla alakalı.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 18

Şimdi, bu çerçevede, ben Kuruma da sormak istiyorum: Yani bu arz güvenliğini bu olayların yaşanmaması adına nasıl sağlıyorsunuz? Özellikle bu GDO'lu ürünlerin yani GDO'lu hayvanların kontrolü bakımından ne gibi tedbirleriniz var diyorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Avşar.

Buyurun Sayın Özsoy.

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, kıymetli Komisyon üyeleri, Sayın Bakan Yardımcım, Değerli Genel Müdürümüz, kurumlarımızın kıymetli temsilcileri, Sayıştay denetçileri; ben de herkesi saygıyla selamlıyorum.

Et ve Süt Kurumumuz ülkemizin hayvancılık sektöründe üretici ve tüketici arasındaki dengenin korunması, et ve süt piyasalarının düzenlenmesi ve gıda arz güvenliğinin sağlanması açısından büyük önem arz etmektedir. Tarım ve hayvancılık yalnızca ekonomik bir faaliyet değil, aynı zamanda ülkemizin gıda güvenliğinin ve geleceğinin teminatıdır. Bu noktada, Et ve Süt Kurumumuzun piyasa düzenleme faaliyetlerini, üreticilerimizin desteklenmesine yönelik çalışmalarını ve vatandaşlarımızın güvenilir gıdaya erişimine sağladığı katkıları önemsiyoruz. Nitekim, Kurumumuzun 2024 yılında yürüttüğü besilik hayvan temini çalışmalarında ağustos ayı itibarıyla 2.960 yetiştiriciye hayvan teslim edildiğini kamuoyuyla paylaşmıştır. Bu çalışmaların üretim kapasitesine ve piyasa dengesine etkilerinin değerlendirilmesi önemlidir. Elbette hayvancılık sektörümüzde çözüm bekleyen meseleler bulunmaktadır. Yem maliyetlerinden üretim planlanmasına, et fiyatlarından sürdürülebilir hayvancılığa kadar üzerinde çalışılması gereken alanlar vardır. Bizim ortak hedefimiz, üreticimizin emeğinin karşılığını alması, besicimizin üretime devam etmesi ve vatandaşımızın uygun fiyatlarla kaliteli ete ulaşabilmesidir. Kurumumuz yürüttüğü çalışmaların bu hedefler doğrultusunda geliştirilmesini, kamu kaynaklarının etkin kullanılmasını ve denetimlerde tespit edilen eksikliklerin giderilmesinin önemsiyoruz. Güçlü bir hayvancılık sektörü, güçlü bir tarım ekonomisi ve güvenli bir gıda geleceğidir. Kurumun sektör temsilcileriyle Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği, Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği, Kırmızı Et Yetiştiricileri Birliği ve Süt Birlikleriyle daha fazla işişare içinde çalışması gerektiğine inanıyorum.

Bu vesileyle, Et ve Süt Kurumumuz başta olmak üzere, Sayın Genel Müdüre, tüm yöneticilerine, veteriner hekimlere, mühendislere ve fedakârca çalışan personeline teşekkür ediyor, çalışmalarında başarılar diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Özsoy.

Evet, son söz olarak misafir Milletvekilimiz Ömer Fethi Gürer Bey'e ben söz vereceğim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Misafiriniz de bundan sonra herhâlde Komisyon üyesi oluyor bugün okunduğu için.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Öyle mi? İyi, haydi bakalım, hayırlısı olsun.

Buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; tabii, et ve süt ülkemiz için önemli. Son süreçte özellikle emekli maaşı ve asgari ücretlilerin ete ve süte erişiminde ve et ve süt mamulü ürünlere erişiminde büyük sıkıntı yaşanıyor. Yeni kuşak, gelir düzeyi düşük kesimlerin çocukları proteine muhtaç bir yaşam sürdürüyorlar.

Tabii, 2010 yılında başlayan bir hayvan ithalatı politikası, ve et ithalat politikası var. Bu politikanın uygulanması sürecinde 11 milyonun üzerinde hayvan ithalatı gerçekleşti ve her gelen Bakan da "Üç yıl içinde biz bu ithalatı bitireceğiz, yerli üretime döneceğiz." ifadesini kullandı. Bugüne kadar dönülmedi. Geçen yıl 739 bin baş hayvan ithal edildi, bu yıl "500 bin hayvan ithal edeceğiz." denirken, şu ayda 500 bin rakamı aşıldı. Bende ki son rakam 579 bin civarında bir hayvan ithalatı var, gelecek yıl da 480 bin hayvan itaatı yapılacağı söyleniyor.

Bakanlığın doğru bir uygulaması oldu, son iki yıldır Et ve Süt Kurumunu hayvan ithalatında devreye aldı. Benim birden çok kere söylediğim bir söz var, neredeyse dövizden ve altından hayvan ithalatı daha avantajlı duruma getirilmişti ve birileri buradan büyük rant elde etti. Sonunda Et ve Süt Kurumu işlevine uygun olarak bu işe girdi. Biz bekledik ki sabahları -çünkü ben kurumun birden fazla satış mağazasına gittim- emekli geliyor, sıraya giriyor, onlara birer kâğıt fiş veriyorlar, o fişle zamanını bekliyorlar, o zaman geldiği zaman da 1 kilo kıyma alacak, 1 kilo et alacak. Sonra baktık, Et ve Süt Kurumu kâra geçmiş. Kamu iktisadi teşekkülünün kâra geçmesi güzel bir iş ama sorunlu bir işte. Çünkü amacı piyasayı dengelemek, erişemeyen kesimlere de bu eti ulaştırmayı sağlamak. Şimdi, bu kâr, eğer bu iki yıldır ithalata dayalı uygulamalarla güçlendiyse, o zaman bir hata yapılıyor; başa baş noktasında kalsın, kâr edip de Kurumun tüccar gibi davranması yerine; bu ete erişemeyen, bu süte erişemeyen, et ve süten mamul ürünlerden uzak kalan kesimlere daha uygun fiyatla ürün verilsin. Et ve Süt Kurumunun kâr etmesi, bu anlamda düşündürücü; karşı değiliz ama Türkiye'nin içinde bulunduğu enflasyonist baskıyla, gelir düzeyi düşen insanların da ete ve süte erişiminde Et ve Süt Kurumunun işlevsel olarak daha kâr etme yerine, onlara bu kârdan elde edilecek olguyu ürün olarak vermesini sağlamalı.

Şimdi arkadaşlar, 2020 yılında ülkemizde 23 milyon 500 bin tonsüt toplanıyordu. 2025 yılına geldik, 21 milyon 379 bin ton süt toplanır oldu; yaklaşık 1 milyon tonun üzerinde süt kaybımız var.

Şimdi, Ulusal Süt Konseyi çiğ süte bir fiyat belirliyor ama orada üreticinin dediği değil de daha çok sanayici ile iktidarın belirlediği fiyat geçerli oluyor. Şu anda çiğ sütü 24 lira 30 kuruştan veren üretici zarar ediyor. Bu üretici kim? "Küçük aile tipi işletmesi" dediğimiz yerler. Neden? Onlar sütü topluyorlar, tanka alamıyorlar, hemen aracıya verecekler. Aracıya verdikleri zaman fiyat konusunda pazarlık edemiyorlar. Serbest piyasa ekonomisi anlayışıyla bir kesim şu anda, özellikle büyük işletme sahipleri faize teslim olmadırsa, kredi döngüsü sağlıyorsa sanayiciyle anlaşıyorlar, sütü maliyeti civarında bir fiyata satıyorlar. Şu anda sütün maliyeti

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 19

30 lirayı bulmuş durumda, litre olarak 30 lira. Şimdi, 30 lira olan sütün fiyatı baskılanıyor. Ne deniyor? Enflasyon bu süt yüzünden artıyormuş. Ya mazota her gün gelen zamla bu enflasyon oynamıyor da su fiyatına satılan sütle mi enflasyon oynuyor?

Şimdi, bu Ulusal Süt Konseyinin bir an önce toplanarak çiğ süt konusunu ele alması gerekiyor, 30 lira maliyeti olan sütün normal bir makul kârla değerlendirilmesi ihtiyaçtır. Damızlık Birliğine göre ülkemizde 1 milyon 37 bin ahır var. Bakınız, ilginçtir, Bakanlık yazılı soruma verdiği yanıtta "1 milyon 400 bin" diyor; Damızlık Birliği 1 milyon 37 bin açıklıyor. Ya, 400 bin ahır nereye kayboluyor? Ahır dediğiniz cebe girecek bir şey değil ama ortada bir gerçek de var, 112.161 ahırın kapısına kilit vurulmuş.

Buradaki milletvekili arkadaşlarımızın çoğunun yaptığı gibi ben de Anadolu'ya gittiğim zaman ahır gezerim, tarla gezerim. İç Anadolu'da 1 ila 10 hayvanı olan ya da 20 hayvanı olanların yüzde 80'i hayvanlarını sattı, ahırlar kapandı. 2020'de yaşanan krizde dişi inekler doğum aşamasında kesiliyordu. Bu dönemde "Niye satıyorsunuz?" diyorum, diyorlar ki "Ben ineğe bir yıl bakıyorum, o kadar para harcıyorum, yeme her gün zam geliyor, zamla ilgili hiçbir önlem alınmıyor, maliyet artıyor. Ben bu hayvanı sattığım zaman bankaya koyduğumda daha çok para kazanıyorum, faizden daha çok gelirim oluyor." Böyle bir anlayış da var. Böyle olunca süt inekçiliğinde ciddi sıkıntı yaşıyoruz.

Mesela, Et ve Süt Kurumu bir araştırsın, kurumsal olarak şu çalışma yapıldı mı? Türkiye'de 20 ila 30 kilogram arasında süt alınıyor ama Fransa'da 3,5 milyon süt ineği var, Türkiye'de 6,5 milyon süt ineği var. Fransa bizden niye çok süt elde ediyor? Bunu bir araştırın. "Hayvan refahı" dediğimiz kavram gerçekleştirilip de bizim ülkemizdeki süt inekçiliğini daha faydalı hâle getirilmesi niye sağlanmıyor? Et ve Süt Kurumu piyasa dengelenmesi yanında marka yaratma açısından... Niye Hollanda'nın peyniri biliniyor, Fransa'nın peyniri biliniyor da Türkiye'nin dünyada bilinen bir marka ürünü yok? Madem hayvancılıkla geçim yapan bir ülkeyiz, bunun önemli bir altyapısı var, niye sağlamıyor?

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) - Aldık tulum peynirini.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bir de son dönemlerde bu açılım olgusuyla ortaya çıkan bir gerçek de var: Bildiğiniz gibi, Doğu Anadolu'da, Güneydoğu Anadolu'da meralar kapalıydı. Türkiye'nin mera hayvancılığına dönmesi gerekiyor. On iki ay kapalı alanda sürekli yemle beslenen bir hayvandan alınan randıman, verim ne yazık ki yem parasını karşılamıyor, yüzde 69'unu yem gideri oluşturuyor. Yemi yüzde 50'i sübvansede edin, yemi sübvansede ederek bu yolla destek verin ve yem konusunda besicinin önünü açın. Türkiye'de mazot ve yemle ilgili sorunu aşarsak et ve süt sorununu aşarız. Burada da kurumsal olarak Et ve Süt Kurumunun sorumluluk üstlenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Keza çalışma olgusunda koyun eti -çünkü Tarım Bakanlığının dergilerinde görüyorum- tüketilirse büyükbaş etine göre daha uygun fiyatı olacağı söyleniyor. Bu anlayış köşe yazılarına yansdıktan, dergide yer aldıktan sonra ben bakıyorum, koyun eti dana etini geçti. Yani 54 milyon da koyun ve keçi varlığı olan bir ülkeyiz. Şimdi, Cumhurbaşkanlığı kitapçığında "16 milyon 900 bin" büyükbaş hayvan varlığı yazıyor. Bakanlık "17 milyon 400 bin" açıklıyor. Amerika Tarım Bakanlığı "Türkiye'de 14 milyon var." diyor. Damızlık Birliği "13 milyon var." diyor. 2001 yılından beri tarım sayımı yapılmayan ülkede hayvan varlığımız ne onu bilmiyoruz. Hayvanımızın adı holstein, simental, jersey, montefon, angus. Sarıkız nerede, boz inek nerede, yerli ırk nerede? 1 milyona düşmüş, onların yok olduğu bir sürece girmişiz. Bu kadar veteriner fakültemiz var, ziraat fakültemiz var, üniversitemiz var, bilim insanımız var, Tarım Bakanlığında çok değerli bürokratlar var, yerli ırk daha verimli kılacak çalışma yapıp da Anadolu coğrafyasına uygun hayvan ırkının gelişimi niye bugüne kadar sağlanmadı? Niye sağlanmıyor, neden olmuyor? Bunları bize de anlatılırsa biz de bunları konuşurken en azından deriz ki "Bu nedenle olmuyor." Ama şimdi yerli ırkın ağız yapısı Türkiye'deki mera otunu tüketmeye elverişli, ithal gelen hayvanların bazılarının ağız yapısı Türkiye'deki otun boyutuna göre gidip de merada yayılarak besleme olanağına sahip değil. Orada bile kontrol etmemişiz. Yani Türkiye'nin coğrafyası, Türkiye'nin meralarının durumu ele alınmadığı sürece ve bunların ıslahında adım atılmadığı sürece süreç sorunlu olarak devam edecek. Bundan sonra da yerli ırk geliştirilmezse, verimlilik artırılmazsa, hayvan refahı sağlanmazsa eti ve sütü daha çok konuşacağız. Kurumsal olarak -biraz sonra konuşacak herhâlde- Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü ve Et ve Süt Kurumu elimizde kaldı. Bunlarla ilgili destek olacak kuruluşları özelleştirme kapsamında yok ettik. Yeminden gübresine ithal getiren bir ülke konumundayız. Onun için de sıkıntılarımız artıyor.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Toparlayalım Sayın Gürer.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Şunu söylemek isterim: Et ve Süt Kurumun önemsiyorum, özelleştirmeden tekrar dönmelerini değerli buluyorum ama tüccar mantığıyla yönetilmesini, kâr anlayışıyla buranın işlem görmesini kabul etmiyorum. Burası zarar etmesin, kendisinin kapısına gelip yarım kilo, 1 kilo et ve kıyma alma peşinde olanlara, süt ve süt ürünü almak isteyenlere fiyatı daha uygun kılsın diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Sayın Zabun, buyurun.

OSMAN ZABUN (Isparta) - Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyesi arkadaşlar...

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) - Tulum peynirini aldık.

OSMAN ZABUN (Isparta) - Yani burada Süleyman ağabey diyor ki "Erzincan tulum peynirinin Avrupa Birliği standartlarında tescilini aldık." Ben ona tercümanlık yapmış olayım.

Tabii, bu yılda bugün ilk defa KİT Komisyonu olarak toplandık ve inşallah, gerekli incelemelerimizi ve değerlendirmelerimizi yaparak alt komisyondan gelen raporları görüşmeye başladık.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 20

Sayın Başkanım, sizler ifade ettiğiniz KİT Komisyonunun misyonunu ve anlamını, önemli bir iş yapıyoruz ve gerçekten de düzeyli bir tartışmayı sürdürüyoruz; inşallah, sonuna kadar da aynı şekilde devam ederiz diye temenni ediyorum.

Et ve Süt Kurumuyla ilgili konuya geçiyorum. Et ve Süt Kurumuyla ilgili yani birçok şey konuşuldu bu değerlendirme yapılırken ama bir kısmı Et ve Süt Kurumuyla alakalı olmayan genel konular, belki tarım politikalarıyla ilgili meseleler. Yani onlara da verecek belki çok cevabımız, söyleyecek çok sözümüz olur ama esas olan Et ve Süt Kurumuyla ilgili boyutunda kalmanın daha anlamlı olduğunu düşünüyorum.

Şimdi, Et ve Süt Kurumuyla ilgili temel eleştirilerden bir tanesi, yüksek miktarda kâr edildiği şeklinde arkadaşlarımızdan bir eleştiri geldi. Yani zarar etseydik, Sayın Akbulut orada hazır kıta bekliyordu "Niye zarar ettiniz?" diye yerden yere vuracaktı. Yani işte bu işin kaderi bu, kâr etseniz de eleştirilirsiniz, zarar etseniz de eleştirilirsiniz. Dolayısıyla bunu belli bir denge içerisinde götürmek gerekiyor.

Şimdi, tabii, Et ve Süt Kurumunun kuruluş felsefesi belli, kuruluş amacı belli, özellikle hayvancılık sektöründe düzenleyici ve destekleyici bir rol üstlenmek. Yine, piyasa ekonomisi koşulları -özellikle altını çizerek söylüyorum- altında piyasada kârlılık ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda gerekli müdahaleleri ve faaliyetleri sürdürmek. Dolayısıyla, bir taraftan, üreticinin korunmasını sağlarken Et ve Süt Kurumu, bir taraftan da burada farklı manipülasyonların da önüne geçerek ya da farklı argümanlarını devreye sokmak suretiyle üreticiyi de korumak yani bu anlamda Et ve Süt Kurumu piyasa ekonomisi koşullarını da azami ölçüde göz önünde bulundurarak zaman zaman bu tür faaliyetlerini sürdürüyor ve iyi de ediyor, hem üreticiye hem de tüketiciye önemli bir destek sağlamış oluyor.

Şimdi, bir konuya daha değinmek istiyorum: Bir ara dışarı çıktım yani diğer konuşmacı arkadaşlar aynı konuya değindi mi bilmiyorum ama dikkatimi çeken konulardan bir tanesi Sayın Tahtasız'ın soru olarak yönelttiği eleştirilerdi.

Şimdi, hepimiz siyaset yapıyoruz, siyasetçiyiz -evet, burası teknik bir Komisyon ama- ve hepimiz yani parti ayrımı gözetmeksizin sahada şu tür problemlerle karşı karşıya kalıyoruz: Aklievvel isminin başına "gazeteci" sıfatını ekleyen bir şahıs çıkıyor, diyor ki, siyasetçilerle ilgili 10 tane soruyu arka arkaya sıralıyor ve bunu yayınlıyor yani belki 10 tane sorduğu sorunun hiçbirinin onun muhatabı olan siyasetçiyle uzaktan yakından alakası yok ve siz bunu bir şekilde yargıya taşıyorsunuz. Bak, bu bir itibar suikastidir, bu doğru bir şey değil. Diyor ki: "Ben soru sordum."

Şimdi, dolayısıyla bazı yapmak istediğiniz şeyleri soru sorarak yapmak yeni moda oldu ama bu etik ve doğru bir yaklaşım değil, ahlaki değil. Dolayısıyla doğrudan doğruya somut verilere dayalı olarak, delillere dayalı olarak iddiayı ortaya koymak ve bunun muhatabına sormak ve bunun karşılığını da beklemek gerekir diye düşünüyorum.

Şimdi, öbür taraftan yani meraların ıslahıyla ilgili kısaca şunu söyleyeyim: Bütün bunun detaylarına girecek olursak sabahı da buluruz ama yani bizim zamanımızda çok ciddi şekilde meralar ıslah edildi, bunda hiç tereddüt yok.

Yine, yerli ırk desteklenmesi... Evet, desteklenmeli ama bir taraftan süt üretiminin yani büyükbaş oranın tartışırken bir taraftan da yerli ırkı desteklemek bunlar birbirini tenakuz, zıt şeyler. Yani yerli ırkın süt verimi ithal ırka göre daha düşük. Hem onu çoğaltmak hem de o süt üretimini artırmayı tartışmak çok doğru bir yaklaşım değildir diye düşünüyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bu yanlış bir söylem Sayın Vekilim. Hayvan ırkının ıslahı...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Dinleyelim Sayın Gürer.

OSMAN ZABUN (Isparta) - Ben teşekkür ediyorum.

Toplantımızın hayırlara vesile olmasını diliyorum. Emeği geçen, Sayıştay üyelerimiz başta olmak üzere Genel Müdürlüme, Genel Müdür Yardımcılarımıza, Sayın Bakanlarımıza, Bakan Yardımcılarımıza hassaten teşekkür ediyorum.

Saygılar sunuyorum, sağ olun.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ederim Sayın Zabun.

Böylece geneli üzerindeki görüşmeleri tamamladık.

Şimdi, sözü Sayın Genel Müdürlüme vermeden önce bazı hatırlatmalarda bulunmak istiyorum: Sayın Genel Müdürüm, sayın üyelerimize sorulan sorulardan yazılı olarak cevap verilmesini gerektiren konularla ilgili yanıtlarınızı tutanakların Türkiye Büyük Millet Meclisi...

MAHMUT DİNDAR (Van) - Başkanım, soru sormak için bir söz vermeyecek misiniz?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Geçti. Burada düğmeye basmamışsınız Sayın Vekilim.

MAHMUT DİNDAR (Van) - Vallahi biz ayrıca sorular için...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Geneli üzerinde geçtik, bitirdik.

MAHMUT DİNDAR (Van) - Geneli üzerinde ayrı, sorular için ayrı mıdır?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Yok, tek seferde, geneli üzerinde değerlendirme yapıyoruz. Soru sormak istediğiniz zaman bu geneli üzerinde görüşmeler esnasında sorularınızı sorabilirsiniz, geçti.

MAHMUT DİNDAR (Van) - Sadece birkaç sorum olacak Sayın Başkan.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Peki.

Ama biraz önce Sayın Olan'da da aynı şey olmuştu, şimdi de size son kez söz vereceğim.

Biraz daha dikkatli bir şekilde takip edelim, geneli üzerinde değerlendirmeler esnasında hem konuşma hem soru sorma...

MAHMUT DİNDAR (Van) - Ben dedim ki herhâlde ayriyeten sorular için süre verecek.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 21

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Yok.

Buyurun.

MAHMUT DİNDAR (Van) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Ben de salondaki bütün hazırları saygıyla selamlıyorum.

Genel Müdürlüğümüze 4 tane soru olacak: İthalat politikası ve et fiyatları sorunludur. 2024 yılında kurum tarafından kaç ton karkas et ithal edilmiştir? Bu ithalatların toplam maliyeti ne kadardır? Bu kadar yüksek ithalata rağmen yurttaşın uygun fiyatlı ete erişimini sağlayamamamızın nedenleri nelerdir?

2) 2025 döneminde canlı hayvan ve et ithalatı için hangi özel şirketlere, hangi ölçütlere izin verilmiştir? Şirketler bazında ithalat miktarları, satış fiyatları ve elde ettikleri ticari avantajlar nelerdir? Bu süreçte kamu yararı ve rekabet eşitliğinin korunması nasıl güvence altına alınmıştır.

3) İthalata ayrılan milyarlarca lira kaynak karşısında yerli hayvancılığı ve küçük üreticiyi desteklemek için hangi somut adımlar atılmıştır? İthalat politikalarının yerli üretim ve hayvan varlığı ve üretici maliyetleri üzerindeki etkisini ölçen bir çalışma yapılmış mıdır? 4) Sayıştay raporlarında gündeme gelen ithalatçı firmalara ait bazı giderlerin kurum tarafından karşılanması ve bu tutarların tahsiline ilişkin işlemlerin güncel durumu nedir? İlgili firmalardan tahsil edilmesi gereken toplam tutar ne kadardır? Ne kadarı tahsil edilmiş, ne kadarı hâlâ tahsil edilememiş?

Teşekkür ediyorum.

Teşekkürler Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Başkanım...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Gürer, siz konuşmanızı yaptınız.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Başkanım, soru önemli ama.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Ama bakın, bir önceki...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Kurumla ilgili...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Bir saniye...

Bir önceki konuşmamda, değerli üyeler, dedim ki: "Söz vermeden önce zamanı daha etkili kullanmak adına bu sözü bir defa vereceğimi hatırlatmak isterim." diye bir uyarıda bulundum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Konuştuğun süre kadar bir şey.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Ama bunu geneli üzerine geçtikten sonra...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ben eski KİT'çiyim Başkanım, bize verirlerdi.

MAHİR POLAT (İzmir) - Yine başladın Başkanım.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Başkanım, bir dakika konuşayım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Et ve Süt Kurumu yurt dışından ithal ettiği hayvanları yerinden kendi mi topluyor, bir şirket getirip Et ve Süt Kurumuna mı teslim ediyor? Türkiye'ye gelen bu hayvanlar bir şirket eliyle mi dağıtılıyor, Et ve Süt Kurumu eliyle mi dağıtılıyor?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum.

Evet, tekrarlıyorum: Tutanakların Türkiye Büyük Millet Meclisi "web" sayfasında yayınlanmasından itibaren on beş gün içinde bütün üyelerimize Komisyon Başkanlığımıza aracılığıyla iletebilirsiniz.

Sayın Genel Müdürüm, şimdi, sayın milletvekillerimizin sorularını yanıtlamak üzere sözü size veriyorum.

Buyurun.

ET VE SÜT KURUMU GENEL MÜDÜRÜ MÜCAHİD TAYLAN - Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; toplantı süresince siz değerli milletvekillerimiz tarafından gündeme getirilen ve kurumumuza yöneltilen tüm soru ve önerilerinizi cevaplarımız ayrıntılı bir şekilde hazırlanacak, en kısa sürede yazılı olarak Komisyonumuza bildirilecektir.

Komisyon toplantımızın hayırlara vesile olması dileğiyle Sayın Başkan ve siz değerli Komisyon üyelerine katkılarından dolayı teşekkür ediyorum.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğünün 2023 ve 2024 yılı hesap dönemine ilişkin sonuç bölümlerini ayrı ayrı okutup ibraya sunacağım.

Önce 2023 yılı sonuç bölümünü okutuyorum.

Buyurun.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğünün 2023 yılı bilançosu ve 550.375.236,27 kuruş dönem net kârıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 22

Şimdi, 2024 yılının sonuç bölümünü okutuyorum.

Buyurun.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğünün 2024 yılı bilançosu ve 11.017.971.772,19 kuruş dönem net kârıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Toplantıyı kapatmadan önce, tamamlamadan önce Sayın Bakan Yardımcımıza ben söz vermek istiyorum.

Buyurun Sayın Bakan Yardımcım.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AHMET GÜMEN - Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, Kıymetli Genel Müdürümüz ve kurum mensuplarımız; bugün burada Et ve Süt Kurumunun 2023 ve 2024 yıllarına ait faaliyetlerini ayrıntılı bir şekilde ele aldık. Soru, görüş ve değerlendirmeleriyle toplantıya katkı sunan siz değerli milletvekillerimize Bakanlığımız adına şükranlarımı sunuyorum.

Değerli Komisyon üyeleri, yetmiş dört yıllık köklü geçmişle Et ve Süt Kurumu ülkemizin hayvancılık sektöründe güven ve istikrarın simgelerinden biridir. Kurumumuz fiyatların dalgalandığı, piyasaların zorlandığı dönemlerde hem üreticimizin hem de tüketicimizin yanında durmuş, düzenleyici ve dengeleyici rolünü kararlılıkla yerine getirmiştir.

Kurumumuzun hayvancılık ve gıda sektörüne sunduğu katkısı takdirle karşılıyor, tüm çalışanlarına, özellikle sahada büyük bir özveriyle görev yapan arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum.

Bakanlığımız olarak Et ve Süt Kurumunun güçlenmesi, kurumsal kapasitesinin artması ve üstlendiği görevleri en iyi şekilde sürdürülebilmesi için desteğimizi bundan sonra da eksiksiz sürdüreceğimizi ifade etmek isterim. Komisyonumuzun bugünkü değerlendirmelerinin de kurumumuzun gelecekteki çalışmalarına ışık tutacağına inanıyorum.

Toplantının ülkemiz, milletimiz ve kurumumuz için hayırlı olmasını diliyor, başta Sayın Başkan olmak üzere, tüm Komisyon üyelerine katkılarından dolayı teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Peki, ben de teşekkür ediyorum.

Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğünün 2023 ve 2024 yıllarına ait Komisyon toplantısı tamamlanmıştır.

Tüm katılımcılara ben teşekkür ediyorum.

Çalışmalarınızda kolaylıklar diliyorum, çalışmanızda başarılar diliyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Değerli komisyon üyeleri, toplantımıza Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğünün 2023 ve 2024 yıllarının bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleriyle devam ediyoruz.

Sayın Genel Müdürümüzden başlamak üzere toplantımıza katılan kurum ve Sayıştay temsilcilerimizin kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum.

Sunumunu yapması için sözü Sayın Genel Müdürümüze veriyorum.

Buyurun Sayın Genel Müdürüm.

TİGEM GENEL MÜDÜRÜ HASAN GEZGİNÇ - Sayın Başkanım, Sayın Komisyon üyeleri, Sayın Bakan Yardımcım, kurumlarımızın kıymetli temsilcileri; Genel Müdürlüğümüz 2023 ve 2024 yılları hesap ve işlemlerine ait denetim toplantısına hoş geldiniz diyor, şahsım ve kuruluşum adına saygılar sunuyorum.

Geçmiş, Osmanlı Devleti'ne dayanan kuruluşumuz, tarımsal üretimin temel girdilerinden olan sertifikalı tohum ile yüksek vasıflı damızlık hayvan materyalini çiftçilerin kullanımına sunmaktadır. Ülkemiz genelinde hâlihazırda 17 işletme, 3,3 milyon dekar tarım arazisi ve 8 bin personelle çalışmalarına devam etmektedir. Tamamı sertifikalı tohum olmak üzere 2023 yılında 392 bin ton, 2024 yılında 297 bin ton, 2026 yılında ise toplam 380 bin ton üretim gerçekleştirilmiştir. Yine, 2023 yılında 115 bin ton, 2024 yılında 140 bin ton, 2025 yılında 115 bin ton ve 2026 yılında da 233 bin ton hedefle çiftçilerimize tohumluk teminine devam etmekteyiz.

Sayın Cumhurbaşkanımızın öncülüğünde, ilgili bakanlıklar, üniversiteler ve TÜBİTAK'ın katılımıyla 2019 yılında Türkiye'de Endüstriyel Kenevir Yetiştiriciliği Raporu ve Eylem Planı hazırlanmış, Genel Müdürlüğümüze de tohum temini noktasında görevler verilmiştir. Türkiye'nin ilk tescilli çeşidi olan "Vezir 55" çeşidini 2021 yılından itibaren ürettik ve geçen yıl, 2025 yılında 12,5 ton; yine, 2026 yılında da 15 ton üretmek üzere hedefimizi koyduk.

"Sığırcılık ihtisas alanı" olarak belirttiğimiz 14 işletmemizde 6 ırk üzerine damızlık sığır yetiştiricilik faaliyetlerimizi sürdürmekteyiz. İşletmelerimizi uluslararası standartlara uygun hâle getirmek, hayvan sağlığı hizmetlerinin yürütülmesinde çağın ihtiyaçlarını kullanarak ve bu hizmetlerin etkin ve sürdürülebilir olmasını sağlamak ana hedefimiz olmuştur. Bu amaçla, damızlık sığır varlığımız 2012 yılında 21 bin baş iken 2022 yılında 28 bin başa, 2025 yılında 50 bin başa ve 2026 yılında da 75 bin başa ulaşmıştır. Ülkemiz yetiştiricilerine her yıl ortalama 5 bin baş damızlık sığır dağıtırken 2025 yılında bu sayı 10 bine çıkmış, 2026 yılında da hedefimiz 30 bin olarak belirlenmiştir.

Sayın Başkanım, sayın milletvekilleri; 2025 yılında başlatılan Kırşalda Bereket, Hayvancılığa Destek Projesi kapsamında ESK tarafından angus ve Hereford ırklarında 63 bin baş dişi hayvan getirtilmiştir; bunlardan 31 bin başı Iğdır'da Kazım Karabekir işletmemize, 28 bin başı Şanlıurfa Ceylanpınar işletmemize, 4 bin başı ise 3 farklı işletmemize alınmıştır. Bugüne kadar 10.046

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 23

yetiştiricimize çağrı yapılmış, toplamda 25.101 baş hayvan dağıtımı gerçekleştirilmiştir. Şu an 1'inci etap 16'ncı grubun çağrıları da devam etmektedir.

Yine, TİGEM-ESK iş birliğiyle Besilik Erkek Sığır Temini ve Büyükbaş Hayvan Kesimi Projesi kapsamında kapasite kullanım oranının artırılması ve ülkemizin kırmızı et arzının bir kısmının karşılanması amacıyla Ceylanpınar, Çukurova, Karacabey ve Konuklar ve Türkgeldi işletmelerimizde erkek besilik sığır yetiştiriciliği de yapılmaktadır.

Hayvancılığımızın diğer bir kolu olan damızlık koyun yetiştiriciliği 10 işletmemizde 11 yerli ve millî ırkla devam etmektedir. 2012 yılında 114 bin baş olan damızlık koyun varlığımız 2025 yılında 273 bin başa çıkarılmış ve yıllık ortalama 20 bin olan satış sayımız 2025 yılında 26 bine çıkmış, 2026 yılında da 45 bine çıkarılacaktır.

Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından kamuoyuna açıklanan Kırsalda Bereket, Küçükbaş Hayvancılığa Destek Projesi'yle Hayvancılık Genel Müdürlüğü koordinasyonunda kuruluşumuz tarafından yetiştirilen damızlık koyunlar yine halkımıza, üreticilerimize dağıtılmaktadır. Proje kapsamında an itibarıyla 1.901 yetiştiricimize çağrı yapılmış ve 26.200 adet -Haziran sonu itibarıyla bu rakam, Haziran sonunda başladığımız bir projedir bu- damızlık koyun dağıtımı yapılmıştır.

Sayın Başkanım, sayın milletvekilleri; ülkemizin atçılığının gelişmesinde ve gen kaynaklarının muhafazasında bizim görevimiz olan çerçevede 3 işletmemizde, 1.500 hayvan varlığıyla safkan Arap atı yetiştiriciliğine devam etmekteyiz. Ülkemiz yarış sahalarında koşan Arap atlarının yüzde 22'si TİGEM yetiştirmesi atlardan, elde edilen ikramiyelerin de yüzde 30'u bu atlar aracılığıyla elde edilen ikramiyelerden oluşmaktadır. TİGEM dünyadaki önemli safkan Arap atı yetiştiriciliğinin ve ıslahının yapıldığı merkezlerden biridir. Bununla birlikte, gen kaynakları koruma çerçevesinde iki işletmemizde Asya Ceylanı, bir işletmemizde Ankara Tiftik Keçisi ve yine, iki işletmemizde Anadolu'muzun varlığı olan Kangal ve Akbaş köpeklerinin muhafazası ve üretimi yapılmaktadır. Kuruluşumuzda 1 ve 2 sayılı cetvele tabi toplam 1.407 memur, 1627 de işçi personel görev yapmaktadır. 2023 yılında 6,5 milyar lira olan tarımsal hasılamız 2024 yılında 8,6 milyar liraya, 2025 yılında da 12,9 milyar liraya çıkmıştır. Gerçekleştirilen tedbirler ve tasarruflar sonucu dönem kârımız 2023'te 1,6 milyar lira, 2024 yılında 1,2 milyar lira, 2025 yılında da 880 milyon lira olarak gerçekleşmiştir.

Sayın Başkanım, sayın milletvekilleri; özellikle son dönemde tarımın stratejik önemi giderek artmaktadır. Kuruluşumuzun tüm çalışanları mesai mefhumu gözetmeksizin 7/24 ilimin, bilimin ve teknolojinin ışığında, her türlü teknolojiyi kullanarak bitkisel ve hayvansal üretim yapmaya devam etmektedirler. Kuruluşumuz, iktisadi devlet teşekkülü olmasının gereklerine uygun olarak ülkemizin sertifikalı tohum ve üstün vasıflı damızlık ihtiyacının önemli ölçüde yurt içi üretimden sağlanması ve ülkemizin tarım sektörünün gelişmesine önemli katkı sağlamıştır ve sağlamaya devam etmektedir. Önümüzdeki dönemde de bu imkânları daha da artırma arzusu içerisindeyiz.

Sözlerime son verirken, KİT Komisyonu Başkanı ve üyelerine, Sayıştay Grup Başkanı ve uzman denetçilerine, Strateji ve Bütçe Başkanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı temsilcilerine, Bakanlığımız mensuplarına teşekkürlerimi arz eder, toplantımızın ülkemize ve milletimize hayırlar getirmesi dileğiyle saygılar sunarım efendim.

Arz ederim.

OTURUM BAŞKANI YÜKSEL COŞKUNYÜREK - Teşekkür ediyoruz Sayın Genel Müdürüm.

Şimdi önerilerinin görüşmelerine başlıyoruz.

Kurumun 2023 yılı alt komisyon raporunda 2, 2024 yılı alt komisyon raporunda 3 öneri bulunmaktadır.

2023 yılının 1 numaralı önerisi ile 2024 yılının 3 numaralı önerisi aynı mahiyette olduğundan birlikte işleme alıyoruz.

Daha güncel olan 2024 yılının 3 numaralı önerisini okutuyorum.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Ceylanpınar Tarım İşletmesi arazileri üzerindeki işgallerin önlenmesi amacıyla 5608 sayılı Kanun'la eklenen, 6486 sayılı Kanun'la değiştirilen, 5543 sayılı İskan Kanunu'nun geçici 4'üncü maddesinin dördüncü fıkrası hükmünün uygulanması ve işgal altındaki arazilerinin boşaltılarak Ceylanpınar tarım işletmesine teslim edilmesi amacıyla yürütülmekte olan faaliyetlerin sürdürülmesi.

OTURUM BAŞKANI YÜKSEL COŞKUNYÜREK - Genel Müdürüm, cevap için buyurun.

TİGEM GENEL MÜDÜRÜ HASAN GEZGİNÇ - Başkanım, dosyada yazdığı şekliyle mi, yoksa, burada kısaca arz etmemi mi istersiniz?

OTURUM BAŞKANI YÜKSEL COŞKUNYÜREK - Kısaca siz arz edin.

Buyurun.

TİGEM GENEL MÜDÜRÜ HASAN GEZGİNÇ - Başkanım, bilindiği üzere, bölgede "göçer" adı altında sınıflandırılan, değerlendirilen birtakım yetiştiriciler zaman içerisinde yerleşik hâle geçmiş, 1960'lı yıllardan sonra Ceylanpınar işletmesi arazisi içinde yerleşmeye başlamışlardır. Zaman içerisinde nüfusları ve kapsadıkları alan artmış, 2014 yılında bu konuya çözüm olmak üzere, 140 bin dekar tarım arazisi TİGEM'den alınarak Millî Emlaka devredilmiş, Hazine Maliye Bakanlığı aracılığıyla, Valilik görevlendirilerek bu insanlara yerleşim alanı olarak sunulması ve akabinde de üç ay içerisinde TİGEM'in arazilerinin boşaltılması şeklinde bir karara varılmıştır. Yapılan çeşitli incelemeler neticesinde, o gün orada yerleşik hâle bulunan tüm vatandaşlarımıza ortalama 89 dekar olacak şekilde arazilerin tapuları verilerek dağıtılmıştır. Fakat geline nokta bu insanlar üç ay içerisinde çıkmaları gereken arazileri boşaltmamışlar, Valilik de bunun karşısında herhangi bir işlem yapamaz hâle gelmiştir. Daha sonra, Büyükşehir Belediyesi tarafından buradaki göçerler grubuna ait yapılarak numarataj verilmiş, kapı numarası verilmiştir. Biz buna itiraz ettik, dava ettik, neticede davayı kesin olarak kazandık ve bunların kaldırılması yönünde çalışmalarımız devam ediyor. Daha sonradan yapılan birtakım yapıları yıkmak

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 24

üzere 2024 yılına kadar çalıştık, uğraşlarımız devam etti, zaman zaman da bu konuda başarılı olduk ve yıktık. Fakat 2024 yılında 3091 sayılı gecekonduyu önleme kanunu kapsamında bir madde vardı, orada "Herhangi bir duyuruya gerek kalmadan idare tarafından yıkılır." cümlesini Anayasa Mahkemesi bozdu ve o andan itibaren bir karar çıkması noktasında ve bu kararın da il özel idarelerinden ya da belediyelerden çıkması noktasında bir karar değişikliği yapıldı. Kanun koyucunun yaptığı bu karar değişikliği Urfa'da... Urfa'nın büyükşehir olması sebebiyle, belediyelerin de bu işe pek yanaşmaması sebebiyle karar çıkartmakta zorlanıyoruz. Bu konunun gerçekten TİGEM için arazileri her geçen gün baskılayan bir problem hâline geldiği aşikârdır. Bu noktada, kanun koyucunun... Özellikle şunu da ifade etmek istiyorum: Bu 2017'de verilen araziler on yıl satılamaz şerhi konmuştur ve önümüzdeki yıl 2027'de bu şerhin süresi dolacaktır. Netice itibarıyla, bu arazilerin satılmaması için ya tekrar TİGEM'e iade edilmesini ya da süresiz bir şekilde, araziler boşaltılıncaya kadar şerhin kaldırılmamasını arzu ediyoruz efendim.

Arz ederim.

OTURUM BAŞKANI YÜKSEL COŞKUNYÜREK - Eyvallah, teşekkür ederiz.

Öneri üzerinde söz almak isteyen üyemiz var mı? Yok.

Sayıştayın öneriyle ilgili görüşünü alalım.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Sayıştay tarafından izlenmesinin uygun olacağını değerlendiriyoruz.

OTURUM BAŞKANI YÜKSEL COŞKUNYÜREK - Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi 2023 yılının 2 numaralı genel önerisini okutuyorum.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - 2023 yılı Sayıştay denetim raporunda yer alan diğer bulgu ve önerilerin de yerine getirilmesi.

OTURUM BAŞKANI YÜKSEL COŞKUNYÜREK - Sayın Genel Müdürüm, buyurun.

TİGEM GENEL MÜDÜRÜ HASAN GEZGİNÇ - Diğer önerilere de titizlikle, hassasiyet gösterilerek uyulacaktır efendim.

Arz ederim.

OTURUM BAŞKANI YÜKSEL COŞKUNYÜREK - Teşekkür ederim.

Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın üyeler, diğer bulgu ve önerilerden görüşülmesini talep ettiğiniz öneri var mı? Yok.

Böylelikle, 2023 yıl önerilerinin görüşmeleri tamamlanmıştır.

Şimdi 2024 yılı önerilerinin görüşmelerine başlıyoruz.

Kurumun 2024 yılına ait 1 numaralı önerisini okutuyorum.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Mevcut iş hukuku normlarının tarımsal faaliyetlerin doğasından kaynaklanan ihtiyaçları karşılamakta yetersiz kalması nedeniyle işçi ve işveren arasında yaşanan ihtilafların hakkaniyet temelinde çözüme kavuşturulması için sektör gerçeklerine ve yapısına uygun düzenleme ihtiyacının başta Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere ilgili bakanlık ve kurumlara aktarılması.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Evet, yanıt için buyurun Sayın Genel Müdürüm.

TİGEM GENEL MÜDÜRÜ HASAN GEZGİNÇ - Sayın Başkanım, sayın milletvekilleri; malumunuz olduğu üzere, tarım sektörü bir mesaiye bağlı, bir zaman dilimine bağlı bir sektör değildir. Bitkinin -özellikle bitkisel üretim için- büyüme dönemleri, özellikle hayvansal üretim için hayvanın gelişme dönemleri bizim için oldukça önemli ve mesai mefhumu olmadan çalışılması gereken bir iş alanıdır. Diğer işlerde olduğu gibi günlük yedi buçuk saat, haftada kırk beş saat gibi bir mesainin içine sığdırmak çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Dolayısıyla, tarıma özel bir iş kanununun çıkarılması zaman zaman bu çalışma sistemlerinin işin yoğun olduğu dönemlerde mesaiden faydalanarak işin daha az yoğun olduğu dönemlerde daha az etkilenmesi noktasında bir düşüncemiz var. Özel bir tarım iş kanununun çıkarılması konusunu arz ediyorum efendim.

Arz ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ederim.

Öneri üzerinde söz almak isteyen üyemiz var mı?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Başkanım, ben bir iki şey söyleyeceğim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Geneli üzerinde...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yok, bu konu üzerinde.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Tamam, buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Şu anda Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğünde ne kadar taşeron çalıştırıyorsunuz? Birinci bu. İkinci de şu anda kaç çiftliği kirada bulunuyor, kira artışları hangi oranda gerçekleşiyor? Buralarda değişiklik oldu mu yani kiraya verdiğiniz yerlerin süresi dolduğunda aynı kişiler mi sürdürüyor, yeni kişilere mi veriyorsunuz?

Bir de, biraz evvel söylediğiniz İş Kanunu'na da çalışma anlayışına da aykırı bir düşünce. Yirmi dört saat çalışma var, bir insanın yirmi dört saat çalışması değil, "vardiyalı çalışma" diye bir kavram var. Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğünde de üç vardiya hâlinde gece de eğer iş varsa çalışma sağlanabilir. Bunun için özel bir yasaya gerek yok. Vardiyalı, hak edişi verilerek, emek sömürüsü yapmadan çalışma süresine uygun bu iş sürdürülebilir. Onun için yeni kanunun gerekliliği değil, mevcut kanunun uygulanmasının ihtiyaç olduğu düşünüyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Gürer.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 25

Evet, Sayıştayın öneriyle ilgili görüşünü alalım.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Sayın Başkanım, Sayıştay tarafından izlenmesinin uygun olacağını değerlendiriyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Evet, önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi, 2024 yılının 2 no.lu önerisini okutuyorum.

Buyurun.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Kamu yararı ilkesi gereği çeşitli kamu kurumlarına fiili devri yapılan arazilerin tapu kayıtlarının fiili durumuyla uyumlu hâle getirilmesi için idari ve hukuki girişimlerde bulunulması.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Yanıt için buyurun Sayın Genel Müdürüm.

TİGEM GENEL MÜDÜRÜ HASAN GEZGİNÇ - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; TİGEM'in oluşumu 1984 yılında Devlet Üretme Çiftlikleri, inekhaneler ve karneler ve haraların birleşmesiyle olmuştur. Bunların içerisinde inekhaneler ve haraların tüzel kişiliği olmadığı için devredilmesi gereken mallar hazine üzerinde kalmış, daha sonra çıkan bir kanunla bize devri mümkün olmuştur. Bu devirleri aldıktan sonra Hazine ve Maliye Bakanlığının burada "Üçüncü kişilere satılamaz." şerhi bulunmaktadır. Zaten bilindiği üzere, TİGEM arazileri hiçbir şekilde üçüncü şahıslara satılamaz. Sadece kamunun ihtiyaçları olan yol, elektrik, efendim, hastane, millî park gibi alanlar için kamu ihtiyaçları gözetilerek kamulaştırma yapılabilir. Bu kamulaştırmalarda da yine üzerinde şerh olduğu için tapu devri mümkün olmamaktadır ve her seferinde idareler arasında bir mahkeme konusu olmaktadır bu ve tamamı da bizim lehimize sonuçlanmıştır. Belki bu kanunda yapılacak bir değişiklik bu konunun, şerhin kaldırılması ve bu devir işlemlerinin kolaylaşmasına yol açabilir diye düşünüyoruz.

Arz ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ederim.

Öneri üzerinde söz almak isteyen üyemiz var mı? Yok.

Evet, Sayıştayın öneriyle ilgili görüşünü alalım.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Sayıştay tarafından izlenmesinin uygun olacağını değerlendiriyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Evet, önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Böylelikle önerilerin görüşmeleri tamamlanmıştır. Şimdi geneli üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.

Geneli üzerinde söz almak isteyen üyelerimize söz vereceğim.

Buyurun Sayın Akbulut.

İZZET AKBULUT (Burdur) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Tekrar tüm milletvekillerimizi ve bürokratlarımızı saygıyla selamlıyorum.

Kıymetli Genel Müdürüm, 2023 ve 24 ayrıntılı gelir tablosunu incelediğimiz zaman 2 milyar 120 milyon satışlarda artmış bir görüntü var ama genel dönem net kârına baktığımız zaman da 500 milyon TL gibi 2024 yılında 2023'e nazaran kârımızda bir düşüklük yaşanmış. Bununla alakalı şöyle bir ayrıntılara bakma gereği duyduğumuzda da bazı rakamların artışı gözümüze çarpıyor. Örneğin, araştırma ve geliştirme giderleri 3 milyon 965 binden 8 milyon 973 bine çıkıyor. Kısmen kabul edilebilir gibi görüntü var desek de pazarlama, satış dağıtım giderleri de 77 milyondan 148 milyon bandına yükseliyor yani yaklaşık yüzde 100'e tekabül ediyor. Genel yönetim giderleri 1 milyar 149 milyondan 2 milyar 25 milyon TL bandına yükseliyor. Bununla alakalı, Komisyonumuza bu giderlerin biraz daha açılımıyla alakalı bilgi verebilir misiniz yani kurum yöneticilerimize çok yüksek meblağlar mı ödenmektedir de bu rakamlar bu derecede yüksek karşımıza gelmektedir? Bununla ilgili bir bilgi isteyeceğim.

Yine, faiz gelirinde 85 milyonluk bir yükseklik var. Bu yükseklikle alakalı rakam yine kambiyo kârlarında aynı orantıda değil, 7 milyon lira olduğunu görüyoruz. Burada bir uyumdan söz edebilir miyiz yoksa farklılık mı yine gözümüze çarptı?

Yine, faaliyetle ilgili diğer olağan gider ve zarar kalemlerinde yaklaşık 63 milyon artış var. "Diğer faaliyetler" denilip açılmış ama 63 milyon da Kurumumuz için yüksek bir meblağ gibi görünüyor. Bununla alakalı da yine Komisyonumuza bilgi vermenizi rica ediyorum.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Akbulut.

Evet, buyurun Sayın Akalın.

MEHMET AKALIN (Edirne) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, kurumlarımızın kıymetli yöneticileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğünü görüşürken sözlerime kısaca çiftçimizin içinde bulunduğu durumdan başlamak istiyorum. Türkiye'de çiftçilik maalesef giderek daha fazla sermaye, daha fazla borç ve daha fazla risk getiren bir işe dönüşmektedir ve çiftçimiz tarlasını ekmeden önce mazotu, gübreyi, tohumu, ilacı hesaplamaktadır, hasat zamanı geldiğinde ise ürününün kaç para edeceğini bilmemektedir. Bütün riski üretici üstlenmektedir, ürün para ederse borcunu ödüyor, etmezse bir sonraki yılın üretimine borçla başlıyor. Şimdi, TÜİK verilerine bakalım. 2025 yılında buğday üretimimiz yüzde 13,7 azalmış 17 milyon 900 bin tona düşmüştür, arpa üretimimiz ise yüzde 25,9 azalarak 6 milyon tona gerilemiştir. Arpa üretimindeki kayıp neredeyse dörtte 1'dir. "Arpa" dediğimiz ürün aynı zamanda hayvancılığın en önemli yem kaynaklarından biridir. Arpa üretiminde yaşanan sıkıntı bir süre sonra

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 26

besicimizin maliyetine de yansımaktadır. Üstelik üretimdeki sorunlar yalnızca buğday ile arpayla sınırlı kalmamaktadır. Bakın, bugün Edirne'de, Trakya'da çeltik üreticimizin yaşadığı sıkıntı da önümüzde durmaktadır. Çiftçimiz uzun zamandır alım fiyatı bekliyordu, Toprak Mahsulleri Ofisi fiyatları açıkladı. Baldo çeltikte ton başına 45 lira, kameoda 43 lira, osmancıkta 38 lira. Geçen döneme göre baldoda yüzde 12,5; kameoda yaklaşık yüzde 13,2 artış yapılmıştır. Bu arada, 45 lira olarak belirlenen baldo çeltik de şu anda bölgemizde ekilmemektedir. Peki, çiftçimizin maliyeti ne kadar artmıştır? En azından ürüne verilen artışın 2-3 katı kadardır. Gübre, mazot, ilaç, işçilik, sulama bunların hangisi geçen yılın fiyatında kalmıştır? Çeltik üreticisi tarlasını hazırlarken, suya para verirken, gübre alırken, hasadını yaparken bütün bu maliyetleri cebinden karşılamaktadır, çoğu zamanda da borçlanmaktadır. Hasat sonunda açıklanan fiyatın kendisini gelecek yıl yeniden ekim yapabilecek durumda bırakmasını beklemektedir. Edirne başta olmak üzere üreticinin istediği çok açıktır, emeğin karşılığını almak. Açık konuşalım, çiftçinin alın terini koruyamayan bir fiyat politikasıyla üretimin devamını sağlayamayız. Bu nedenle, açıklanan çeltik alım fiyatlarının yeniden değerlendirilmesini, en azından yüzde 20 artırılmasını buradan sizlerin aracılığıyla bir kez daha dile getirmek istiyorum.

Sayın Başkan, bütün bunları TİGEM'i görüşürken neden anlatıyorum çünkü tarımsal üretimi bir bütün olarak ele almak zorundayız. TİGEM'in görevi, sahip olduğu büyük üretim kapasitesini ve tarımsal birikimi çiftçimizin hizmetine sunmaktır. 2024 yılı itibarıyla TİGEM'in toplam 3 milyon 600 bin dekar civarında arazisi bulunuyor. Bunun yaklaşık 3 milyon 300 bin dekarında 17 işletmesi aracılığıyla doğrudan faaliyet yürütüyor.

Diğer taraftan, Kurumun 2024 yılında buğday üretimi yüzde 24 azalarak 263 bin tona, arpa üretimi ise yüzde 20 azalarak 29 bin tona gerilemiştir. Şimdi buradan sormak istiyorum: Bu kadar büyük bir arazi varlığına ve üretim altyapısına sahip bir kurumda verimlilik nasıl değişmektedir? Üretimdeki kaybın ne kadarı kuraklıktan, ne kadarı ekim alanlarından, ne kadarı da diğer nedenlerden kaynaklanmaktadır? TİGEM tam da bunun için vardır aslında. Devletin kendi işletmelerinde uyguladığı yöntemler çiftçimize örnek olmalıdır. Kuraklığa dayanıklı tohumlar, modern sulama yöntemleri, daha düşük maliyetle daha fazla verim sağlayan üretim teknikleri yaygınlaştırılmalıdır.

Bir başka husus da kamu arazileri. TİGEM'in 37 işletmesinde 18'i uzun süreli kiralanmış durumdadır. Bu işletmelerde ne kadar yatırım yapılmış, ne kadar üretim sağlanmıştır, istihdam ve verimlilik açısından hangi sonuçlar alınmıştır? Bunları görmek istiyoruz çünkü bu topraklar milletimizin ortak varlığı. Kiraya verdiğiniz işletmelerin yalnızca kira gelirleriyle ilgilenemeyiz, o toprakların üretim gücünün korunması da hepimizin sorumluluğu altındadır.

Değerli hazırun, TİGEM'in 2024 yılında yaklaşık 1 milyar 200 milyon lira kâr elde ettiğini görüyoruz ancak aynı yıl faaliyet kârı yüzde 58,8 azalmış. Bir kamu işletmesinin bilançosundaki kâr tabii ki önemlidir fakat tarımsal üretimin geleceği açısından çiftçiye sağladığı katkıyı da ölçmemiz gerekmektedir. Çiftçimizin üretim maliyetini ne kadar düşürebiliyoruz, geliştirdiğimiz tohumlarla verimliliği ne kadar artırabiliyoruz? Damızlık üretiminde ithalat ihtiyacımızı azaltacak hangi sonuçları elde ediyoruz? Bence bu soruların cevapları da en azından bize sunduğunuz bilanço kadar önemlidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün çiftçimiz tarlasını ekmek istiyor, hayvanını yetiştirmek istiyor fakat her geçen yıl artan maliyetler karşısında üretimi nasıl sürdüreceğini düşünüyor. Örneğin, biraz önce söyledim, çeltik üreticisinin yaşadığı sıkıntı da bu tablonun bir parçasıdır. Biz çiftçimizin her hasat döneminde fiyat açıklanmasını endişeyle beklediği, kazancını ancak ürününü sattıktan sonra öğrenebildiği bu yapıyı değiştirmek zorundayız. TİGEM'in sahip olduğu toprak bilgi, teknoloji ve üretim tecrübesi bu dönüşüm için çok kıymetlidir.

Sözlerimi bitirirken şunu ifade etmek istiyorum: Çiftçimizin tek istediği çalıştığında kazanabilmek ve gelecek yıl yeniden üretim yapabilmektir. Çiftçiye toprağında tutamazsak yarın o topraklarda ne yetiştireceğimizi konuşmanın da fazla anlamı kalmayacaktır diyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Akalın.

Buyurun Sayın Olan.

HÜSEYİN OLAN (Bitlis) - Sayın Başkan, Kurumun değerli temsilcileri; TİGEM bu ülkenin en büyük çiftçisidir. Kuruluş amacı bellidir; çiftçiye tohum vermek, damızlık vermek, tarımda öncülük ve öğreticilik yapmak. Ben bugün bu amacın ne kadar yerine getirildiğine ve bu toprakta kimin hangi koşullarda çalıştığına bakmak istiyorum. Önce emekten başlayacağım. Sayıştayın 2024 raporuna göre TİGEM'de 2.510 kadrolu personel çalışıyor, yanlarında 4.852 taşeron işçi var yani bu kurumda çalışan her üç kişiden 2'si taşeron. Sayıştay bu işçilerin ne iş yaptığını yazmış. Hizmet alımlarının yüzde 73'ü tarımsal üretim işçiliği, tarlayı süren, hayvanı sağan, tohumu eleyen işçi yani kurumun asıl işini yapan işçi taşeron. 2024'te taşeron firmalara ödenen para kadrolu personelin tamamına ödenen parayı geçmiş; 2 milyar 323 milyon liraya karşılık 2 milyar 279 milyon lira. Kurum bunun nedenini kendi faaliyet raporunda itiraf ediyor; "emekliye ayrılan işçilerin yerine yeterince yeni işçi alınmaması nedeniyle" diyor, işler dışarıdan hizmet alınarak yürütülüyor. Kadrolu işçi sayısı iki yılda 1.387'den 1.106'ya düşmüş. Demek ki bu bir zorunluluk değil, bir tercih. Kadrolu işçi emekli oluyor, yerine güvencesiz işçi alınıyor.

Şimdi, Sayıştayın 2024 raporundaki birinci bulguya geliyorum çünkü bu bulgu ciddi anlamda rahatsız edicidir. Sayıştay diyor ki "İşçiler kuruma yüzlerce dava açmış." Kıdem tazminatı, fazla mesai, hafta tatili, bayram çalışması, yıllık izin vesaire ve bu davaların çoğu işçi lehine sonuçlanmış. Buraya kadar bir tespit ama öneriye bakın. "İş hukuku tarımın ihtiyaçlarını karşılamıyormuş, tarım için ayrı düzenleme yapılsın."mış. Sayın Başkan, mahkeme işçiyi haklı buluyorsa sorun kanunda değildir; sorun, kanuna uymayan işverendedir. Fazla mesai ödemeyen, hafta tatilini vermeyen, asıl işi taşeronla yaptıran bir kamu kurumu mahkemede

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 27

kaybeder. Bunun çaresi işçinin hakkını kanunda yok saymak değildir, olamaz da. Ben bu önerinin komisyon raporuna girmesine karşıyım. Kuruma soruyorum: Kaç dava var, beş yılda işçilere mahkeme kararıyla ne kadar ödediniz, bu parayla kaç işçiye kadroya alabilirdiniz?

İkinci konum, kamusal mülkiyet. TİGEM'in 37 işletmesinden 20'si otuz yıllığına özel şirketlere kiralanmış. Muş Alparslan çiftliği 63.589 dekar, Van Altındere 20.700 dekar, Ardahan Göle 13.513 dekar. Bölgenin en büyük 3 kamu çiftliği şirketlerin elinde. Peki, bu şirketler kirasını ödüyor mu? Sayıştay 2022'de, 2023'te aynı bulguyu yazmış; "Sözleşmeye göre kira her yıl 15 Ocakta peşin ödenir, iki ay gecikirse sözleşme feshedilir." 2023'te 18 kiracıdan 14'ü "Ödeyemiyorum." demiş. Kurum Hazine ve Maliye Bakanlığına sormuş. Bakanlık "Sözleşmeye uyun." demiş. Yönetim kurulu buna rağmen 206 milyon 700 bin liralık kirayı taksite bağlamış. Aynı yıl kurum nakit açığını kapatmak için bankadan kredi çekmiş ve 317 milyon lira faiz ödemiş. Sayıştayın cümlesini aynen okuyorum: "TİGEM ucuz maliyetli kredi temini imkânını dolaylı olarak kiracıları için kullanmıştır." Ve ekliyor: "İdarenin bu konuda tasarruf yetkisi bulunmamaktadır." Yani yönetim kurulu yetkisi olmayan bir konuda Hazinesin yazılı görüşüne rağmen iki yıl üst üste kiracı şirketleri kamunun kredisıyla finanse etmiş.

Üçüncü konum, Kurumun asıl işi sertifikalı buğday tohumunda TİGEM'in pazar payı 2019'da yüzde 27,6 iken 2023'te yüzde 14,3, beş yılda yarı yarıya inmiş. Damızlıkta durum daha ağır. Beş yılda deprem dağıtımı hariç çiftçiye verilen damızlık dışı sığır 2.237 baş, aynı sürede özel firmaların ithal ettiği yaklaşık 100 bin baş. Yüz yıllık haraları, inekhaneleri devralan kurumun çiftçiye verebildiği ithal edilenin yüzde 2'si kadardır. Yatırım tercihlerine bakıyorum: 2024 programında Sultansuyuna at tavlası için 130 milyon liralık proje var; para harcanmış, küçükbaş hayvancılık altyapısı için 58 milyon liralık proje var. Ya harcama? Harcama sıfır. Kurumun en çok kâr ettiği kalemlerden biri yarış atı satışı, en çok zarar ettiği kalem ise inek sütü, 224 milyon lira zarar.

Kurumun 150 sayfalık faaliyet raporunda personelin yaşı var, öğrenimi var, cinsiyeti var; kaç engelli yurttaşın çalıştığı yok, iş kazası sayısı hiç yok, saniyede 121 bin litre suyla sulama yapan bir kurumun raporunda yer altı suyunun durumu yok. Sayıştay 2023'te meraların ıslah edilmediğini, 2021 ve 2022'de yerli sığır ırklarının yok olma tehlikesinde olduğunu yazmış diyerek sunumumu tamamlıyorum.

Sorularım var, izninle onları da sorayım: Bugün kurumda kaç yüklenici firma işçisi çalışmaktadır, işletme ve iş türü bazında dağılımı nedir? Bu işçilerin yaptığı işlerin asıl iş olduğu yönünde verilmiş mahkeme kararı var mıdır? İkinci soru: Kıdem ve ihbar tazminatı, fazla mesai, hafta tatili, bayram ve yıllık izin konularında kurum aleyhine açılan kaç dava vardır? Kaçı sonuçlanmış, kaç işçi lehine bitmiştir? 2021-2025 arasında bu davalar nedeniyle ödenen tazminat, faiz ve yargılama gideri toplamı nedir?

Son sorum: Kira taksitlendirmesi -2024, 2025 ve 2026'da demişiz- yapılmış mıdır? Yapıldıysa tutarı ve uygulanan faiz nedir?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum sayın Olan.

Buyurun Sayın Polat.

MAHİR POLAT (İzmir) - Sayın Başkanım, TİGEM'in değerli yöneticileri, sevgili milletvekili arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İlk olarak İbrahim Yumaklı'nın açıkladığı 2024-28 yıllarında uygulanacak Hayvancılık Yol Haritası; "Bu protokol kapsamında etçi ırk damızlık büyükbaş hayvan yetiştiriciliği yapılmak üzere 2024 yılında 10 bin baş hayvan getirilmiş ve toplam kapasitemiz 12 bin başa yükseltilmiştir." demiştiniz. Buna ilaveten, 2025 yılında 20 bin başla 2025 sonunda hedefimizi 50 bin baş olarak belirtmiştiniz.

Yine TİGEM-ESK iş birliğiyle bir başka projeniz de besilik erkek sığır temini ve büyükbaş hayvan kesim projesidir. TİGEM işletmelerinde ilk etapta 10 bin başa yakın hayvan erkek besi sığır yetiştiriciliğine başlanmıştır.

Ayrıca bir de Kıralda Bereket, Hayvancılığı Destek Projesi'yle ülke hayvancılığının geliştirilmesi, kırmızı et üretiminde arz güvenliğinin sağlanması, boş besi kapasitesinin değerlendirilmesi, kırmızı ette oluşan talep dengesinin gözetilmesi, piyasa fiyat istikrarının sağlanması ve aile işletmelerinin sürdürülebilir hayvancılığının tesis edilmesi, üreticinin korunması hedeflenerek yetiştiricilerimize, etçi ırk gebe düve dağıtımı yapılacaktır. Bu bağlamda, 2024 yılında açıklanan hedeflerin hangileri 2026 yılı itibarıyla gerçekleşmiş, hangilerini gerçekleştirilmemiştir? Gerçekleşmeyen hedeflerin gerekçeleri nelerdir?

2024-28 Hayvancılık Yol Haritası'nın uygulanmasında 2026 yılı itibarıyla hedeflenen seviyenin yüzde kaçına ulaşılmıştır? Kurumunuzun elinde bunu gösteren ölçülebilir bir gösterge bulunmakta mıdır?

Kıralda Bereket, Hayvancılığa Destek Projesi kapsamında 2026 yılı itibarıyla kaç yetiştiriciye destek verilmiştir? Proje kapsamında dağıtılması planlanan etçi ırk gebe düvelerin kaç adedi bugüne kadar yetiştiricilere teslim edilmiştir? Projeden yararlanan işletmelerin kaç tanesi aile işletmesi, kaç tanesi ticari işletmedir; ortalama işletme büyüklükleri nelerdir?

Son olarak, bütün bu projelere rağmen Türkiye'nin kırmızı et arzında ithalata olan ihtiyacı 2026 yılı itibarıyla azalmış mıdır? Azalmadıysa uygulanan projelerden beklenen sonuç neden ortaya çıkmamıştır?

Son olarak kayıp atlar konusu ile fıstık ihalesindeki usulsüzlüklere değinerek tamamlamak istiyorum. Birincisi, Malatya Sultansuyu Tarım İşletmesinde 100 milyon değerindeki yarış atlarının kayıp olduğu ve konuyla ilgili bazı görevden almaların yaşandığı da basına yansımıştır; hayretle karşıladığımı ifade etmek istiyorum yani hayvan nasıl kaybolur ya da çalınır? Kayıp atlarla ilgili bir soruşturma açılmış mıdır? Açılmışsa sonuç nedir? Kaç at, nerede ve nasıl kaybolmuştur? Kamu zararının boyutu ne kadardır?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 28

İkincisi, Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü tarafından 2023 yılında gerçekleştirildiği belirtilen bir satış işleminde ihale tarihi itibarıyla 90 milyon Türk lirası tutarındaki Antep fıstığının banka teminat mektubu yerine sigorta kefalet senediyle firmaya devredildiği, söz konusu teminatın sahte olduğu, aradan geçen yaklaşık üç yıla karşın kamu alacağının tahsil edilemediği ve sorumlular hakkında herhangi bir yaptırım uygulanmadığı iddiaları; bu bağlamda Antep fıstığı satışına ilişkin ihale süreci hangi usul ve esaslara göre yürütülmüştür? Söz konusu satış işlemlerinde banka teminat mektubu yerine sigorta kefalet senedinin kabul edilmesi hukuki dayanağı nedir? Sonraki ihalelerde kefalet senetlerinin kabul edilmeme nedeni nedir? İhale tarihi itibarıyla 90 milyon Türk lirası tutarındaki kamu alacağının tahsili için bugüne kadar hangi idari ve hukuki işlemler yapılmıştır? Yapılmadıysa nedeni nedir? Söz konusu işlem nedeniyle oluşan kamu zararının güncel tutarı ne kadardır? Tahsil edilen herhangi bir tutar var mıdır? İhale sürecinde ve sonrasında sorumluluğu bulunan kamu görevlileri hakkında idari veya adli soruşturma başlatılmış mıdır? Başlatıldıysa sonuçları nelerdir, başlatılmadıysa nedeni nedir?

Tabii, bu kadar sorunun üzerine bir de övgüden bahsetmek gerekiyor. İşletmenizin yaptığı birçok iyi iş de vardır mutlaka, eleştirdiğimiz konular da var. Mesela bence dünyanın en büyük çiftliklerinden bir tanesi Ceylanpınar; Türkiye'nin çok daha lehine kullanılabilecek projeler geliştirilebilir. Bir de Anadolu'nun köpek ırklarıyla ilgili verdiğiniz özverili çalışma için sizi tebrik etmek isterim.

Teşekkürler.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ederim Sayın Polat.

Buyurun Sayın Dindar.

MAHMUT DİNDAR (Van) - Teşekkürler Sayın Başkan.

TİGEM önemli bir KİT'tir, çok geniş bir alanda faaliyet göstermektedir. Ben daha çok maddeler hâlinde, öneri şeklinde bir sunum yapmak istiyorum.

Bir, ihale disiplinine uyum; tüm kiralamalar ve ortak üretim uygulamaları açık ve rekabetçi ihale süreçlerine çekilmelidir. Mevzuata aykırı sözleşmeler iptal edilmeli, standart sözleşme şablonları ve objektif kira gelir tespit algoritmaları oluşturulmalıdır.

İki, teminat ve ceza hükümleri tavizsiz uygulanmalı; Hatay örneğinde olduğu gibi kamu zararına yol açan süreçler için idari ve adli soruşturmalar derhâl başlatılmalıdır.

Üç, faaliyet raporları ve iç kontrol; ön mali kontrol yönergesi hazırlanmalı, risk matrisi güncellenmeli, İç Kontrol Yönlendirme ve İzleme Kurulu düzenli raporlama yapmalıdır. Bu bağlamdaki kontrol ve denetim çalışmaları kâğıt üzerinde kalmamalı ve etkili denetim mekanizmaları geliştirilmelidir.

Dört, TBMM KİT Komisyonu ve Sayıştay bulguları için takip mekanizması kurulmalı; her bulgunun kapatma eylem planı kamuoyuna açıklanmalıdır. Sayıştay bulgularının çok önemli bir bölümü birçok kurumda sonraki yıl bulgu listesinde de yer almaktadır. Bu durum hem yasama denetimine olan güveni zedelemektedir hem de Sayıştay denetimini önemsizleştirmektedir.

Beş, hatalı muhasebeleştirme uygulamaları sonlandırılmalı; misafirhane ve sosyal tesisler kârlılık ilkesiyle yönetilmeli veya bu faaliyetler için ayrı bir mali disiplin rejimi tanımlanmalıdır.

Altı, TİGEM, İç-Orta Anadolu, GAP ve Trakya için talep gören çeşitleri hızla AR-GE'ye almalı, TAGEM ve üniversitelerle ortak tohum ıslah programlarını hızlandırmalıdır.

Yedi, tarım danışmanlarının vergi ve SSK yükleri hafifletilmeli, TİGEM ve bakanlık bünyesinde yayım yapan danışmanlık teşkilatı güçlendirilmelidir.

Sekiz, organik tarım ve toprak koruma, su verimliliği ve artık azaltımı konularında ulusal eğitim programları TİGEM koordinasyonunda başlatılmalı, kırsalda genç ziraat, gıda mühendisi ve veteriner istihdamı için özel bütçeli programlar uygulanmalıdır.

Dokuz, TİGEM'de iç denetim biriminin bulguları periyodik olarak yayımlanmalı; açık ve veri formatında kiralama, ortak üretim, ihale ve teminat verileri paylaşılmalıdır.

TİGEM, kamu yararı ve stratejik tarım politikası arasında köprü kurabilecek yegâne kurumlardan biridir. Ancak Sayıştay raporlarının ortaya koyduğu üzere, ihalesiz kiralamalar, iç kontrol ve ön mali kontrol eksiklikleri, öz kaynak erozyonu, tohumculukta pazar payı kaybı ve kurumsal pazarlama zaafı TİGEM'i kamu misyonunu yerine getiremeyen, finansal olarak kırılgan bir yapıya sürüklemektedir.

Bu önerilerimizi dikkate alarak TİGEM'in daha verimli bir hâle gelmesini diliyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Dindar.

Buyurun Sayın Aksal.

FATMA AKSAL (Edirne) - Çok teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Sayın milletvekillerimiz, Sayın Bakan Yardımcım, değerli bürokratlarımız; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Toplantımızın hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Toprak Mahsulleri Ofisi çeltik fiyatlarını açıkladı bugün, 15 Ekimde de açıklanan fiyattan alımlara başlayacak, yirmi bir günde de ödemeler hesaplara geçecek. Evet, tabii ki fiyat çok önemli ama fiyatınötesinde biz verimin çok önemli olduğunu söylüyoruz ve üreticilerimizin veriminin artması için de sulama yatırımlarımızı artırıyoruz. Dünya ortalaması dekara 400 kilogram iken Türkiye'de ortalama 800 kilogram dekardan verim alıyoruz. Hiç şüphesiz bunda en büyük pay bizim bilinçli üreticilerimizindir ama tabii ki

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 29

yaptığımız kıymetli sulama yatırımlarının da bunda payı çok büyüktür. Ben Türkiye'de üretilen çeltiğin yaklaşık yarısını üreten Edirneli çiftçilerimiz başta olmak üzere, tüm üreticilerimize hayırlı, bereketli olmasını diliyorum.

Gelelim TİGEM'e. Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğümüz, ülkemizin tarımsal üretim kapasitesinin artırılması, kaliteli tohum ve damızlık hayvan ihtiyacının karşılanması, yerli ve millî üretimin güçlendirilmesi açısından stratejik öneme sahip kurumlarımızın başında gelmektedir. TİGEM sertifikalı tohum üretimi, damızlık hayvan yetiştiriciliği ve modern tarım uygulamalarıyla çiftçilerimize öncülük etmekte, ülkemizin gıda arz güvenliğine önemli katkılar sağlamaktadır. Türkiye'nin en verimli tarım topraklarına sahip illerin başında gelen Edirne'miz çeltik üretiminin yanında ayçiçeği ve buğday üretimiyle de ülkemizin tarımsal üretiminde önemli bir yere sahiptir. Trakya'mızın bereketli topraklarında verimliliğin artırılması, kuraklığa ve hastalıklara dayanıklı tohum çeşitlerinin geliştirilmesi, sertifikalı tohum kullanımının yaygınlaştırılması büyük önem taşımaktadır. Aynı zamanda hastalıklardan ari hayvancılık bölgesi olan Edirne'miz kaliteli damızlık hayvan yetiştiriciliği açısından da önemli bir potansiyele sahiptir. TİGEM'in damızlık üretimindeki bilgi birikimi ve tecrübesinden bölgemizin daha fazla yararlanmasını ümit ediyoruz. Hedefimiz toprağını işleyen çiftçimizin daha fazla üretmesi, daha yüksek verim elde etmesi ve emeğinin karşılığını almasıdır. TİGEM'in üretim gücü ve tecrübesiyle Edirne'mizin ve ülkemizin tarımsal potansiyelini daha da ileriye taşıyacağına inanıyorum.

Hepinize çok teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Aksal.

Evet, şimdi misafir Beritan Güneş Altın Milletvekilimize sözü veriyorum.

Buyurun Sayın Vekilim.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Genel Kurul gündemi oldukça yoğun ama konu tarım olunca duyarsız kalmak mümkün değil, TİGEM de bu ülkenin tarımla ilgili politikalarında bence önemli bir yer tutuyor. Hem TİGEM'le ilgili hem de genel olarak tarımla ilgili önerilerimi, eleştirilerimi, eksik gördüğüm noktaları ifade etmek isterim.

Ben Mardin Milletvekiliyim, sizler de biliyorsunuz ki Mardin, Türkiye'nin en önemli tarım kentlerinden biri fakat doğru tarım politikalarıyla da ne yazık ki buluşmamış kentlerden biri. Mardin'in bütün ilçeleri kendine özgü, hem fidesi hem tohumuyla belki de Türkiye'nin en çok ata tohumu konusunda çeşitlilik sağlayan illerinden biri. Kızıltepe'nin kırmızı mercimeği, Derik'in boçık inciri, Savur'un mezone üzümü, Kerboran'ın cevizi, her ilçenin kendine özgü, kaliteli tohumu var fakat bizler çiftçiyle buluştuğumuzda, tarım yapanlarla buluştuğumuzda ne yazık ki bu tohumun korunmadığı, özellikle coğrafi işaretli kırmızı Kızıltepe mercimeğinin çiftçi üretim aşamasında, üretim sonrasındaki pazarlamada hibrit tohumlarla yarışmadığı, bu tohumun korunmadığı ve TİGEM tarafından korunmasının ne kadar önemli olduğunun da altını çizmek istiyorum. TİGEM'in en önemli meselelerinden biri coğrafi işaretli tohumları, fideleri korumaksa Mardin'in Kızıltepe mercimeğinin sırasının ne zaman geleceğini sormak isterim. Sadece Kızıltepe mercimeği değil, yine TİGEM'in en önemli koruduğu tohumlardan biri de buğday tohumu biliyorsunuz. Mardin'in sorgül buğdayı hem sap uzunluğu hem de buğdayın kalitesi noktasında da dünyada adı olan bir tohum fakat o noktada da sorgül tohumuna da sahip çıkılmadığının ve bu noktada TİGEM'in bu konulara da eğilmesi gerektiğinin altını çizeyim.

Mardin, gerçekten doğru tarım politikalarıyla eğer buluşabilirse, çiftçi eğer üretebilirse, çiftçinin önündeki engeller kaldırılabilirse sadece Mardin'i değil, bütün Türkiye'yi, Orta Doğu'yu doyurabilecek kadar verimli arazilere sahip fakat bugün Mardin çiftçisinin yaşadığı çok önemli ve çok ciddi hayati sorunlar var, bunların en başında da GAP projesi geliyor. Biliyorsunuz, GAP projesi Mardin'e, Diyarbakır'a, bölgeye ciddi bir tarımsal destek amacıyla başlatılmış fakat elli iki yıldır bir türlü bitmemiş, bir türlü çiftçiye suyu kavuşturmamış eksik bir proje olarak karşımızda duruyor. Bu sene kısa bir su gelimi yaşandı, kısa bir süre GAP borularından su geldi, çiftçi sevindi, STK'ler sevindiler fakat bir hafta içerisinde su geri kesildi, ilgili kurumların orada açıklamaları da vardı. Hazır Bakan Yardımcısı da buradayken, tarımı da konuşuyorken GAP projesinin, elli iki yıldır tamamlanmayan GAP projesinin bir an önce tamamlanması gerektiğini, bunun Mardin çiftçisine ve bölge çiftçisine ciddi destek sunacağına altını çiziyim.

Diğer bir önemli meselelerden biri de ne yazık ki hem yüksek girdi maliyetleri hem de DEDAŞ. Şimdi, yüksek girdi maliyetleri var, elli iki yıldır tamamlanmamış bir GAP projesi var, verimli topraklar var, çiftçinin ekme isteği var fakat çiftçi ektiğini sulamak zorunda, sulamak zorunda olduğu için artezyen kuyuları açıyor. Bu kuyularla birlikte elektrik faturalarını ödeyemez hâle geliyor ve bu sebeple tam sulamanın yapılacağı zamanlarda DEDAŞ'ın elektriği keserek binlerce dönümlük araziye susuz bıraktı. Ne yazık ki gelen faturalarla çiftçinin bütün verimine, bütün gelirine el koydu ve çiftçi üretemez, nefes alamaz hâle getirdiği bir gerçek. Bu DEDAŞ meselesinin ve Mardin çiftçisinin suya kavuşma, suyla buluşma, tarlasını sulama ihtiyacına yönelik ciddi çalışmaların yapılması gerektiğini ifade etmek isterim.

Tabii, TİGEM aynı zamanda çeşitli projeler de yapıyor Tarım Bakanlığıyla birlikte, bunların başında neydi adı, bir bakayım ona tekrar hayvancılığa destek projesi, Kırsalda Bereket Projesi var. Ben bu projelerin Mardin ilçelerine göre oranlarını sizlerden rica ediyorum. Hayvancılığa destek projesinde Mardin'in hangi ilçelerinin desteklendiği, bu ilçelerin oranı nedir? Kırsalda Bereket Projesi'nde Mardin'in hangi ilçeleri desteklendi? Aynı zamanda TİGEM'in Mardin'de yürüttüğü başka hangi çalışmalar var? Özellikle tohumları koruma, tohumları geliştirme noktasında Mardin'in özgünlüğünün farkında mıyız? Bu özgünlüğün farkındaysak bu özgün tohumları korumak için nasıl çalışmalar yapmayı planlıyor TİGEM; sormak isterim. Aynı zamanda yıllık sertifikalı tohum satış büronuz da var Mardin'de bildiğim kadarıyla TİGEM'in. Burada bu tohum ne kadar çiftçiye ulaşıyor, TİGEM'in satış bürolarında bu sertifikalı

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 30

tohum satışlarının oranı nedir? Aynı zamanda bu sertifikalı tohum satış merkezlerine Mardinli çiftçinin tohumunu da özellikle coğrafi işaretli olanları da ekleyecek misiniz sorularını sormak isterim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Altın.

Buyurun Sayın Tahtasız.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğün değerli yöneticileri, Sayıştayın kıymetli yöneticileri; herkesi saygıyla selamlıyorum.

TİGEM, sahip olduğu milyonlarca dönüm tarım arazisi, sertifikalı tohum üretimi, damızlık hayvan yetiştiriciliği, genetik kaynakların korunması gibi görevleriyle ülkemizin tarımsal geleceği açısından son derece önemli bir kurum. Böylesine önemli bir kurumun kamu kaynaklarını nasıl kullandığı, üretim kapasitesini ne ölçüde geliştirdiğini ve ülkemizin tarımsal kalkınmasına ne kadar katkı sağladığı hepimiz için önem taşımakta ancak Sayıştay denetimlerinde Meclis tutanaklarına ve basına yansıyan bazı hususlar üzerinden sorularımız olacak. Kamu arazilerinin özel sektöre kiralanmasından kira alacaklarının tahsiline, ihale iptallerinden milyonlarca liralık satış bedellerinin tahsil edilmediği iddialarına, hayvan kayıplarından üretim verimliliğindeki gerilemeye kadar açıklığa kavuşması gereken ciddi konular var. Hazine ve Maliye Bakanlığının 2024 yılı verilerine baktığımızda TİGEM'in brüt satışları yüzde 32,5 artarken faaliyet giderlerinin yüzde 77,3 arttığını, faaliyet kârının ise yüzde 58,8 azaldığını görüyoruz. Aynı yıl kurumun 37 işletmesinden 20'sinin özel sektöre kiralanmış olması da kamu arazilerinin yönetimi açısından ayrıca değerlendirilmelidir.

Bizim amacımız, kurumun çalışmalarını değersizleştirmek değil, kamu kaynaklarının korunmasını, hesap verilebilirliği ve TİGEM'in asli görevini daha iyi yerine getirmesinin sağlanmasıdır.

2024 yılında kurumunuzun brüt satışları yüzde 32,5 artarken faaliyet kârı neden yüzde 58,8 azalmış? Bu gerilemenin temel nedenleri nelerdir? Aynı dönemde faaliyet giderlerinin yüzde 77,3 artmasının gerekçesi nedir? Bu artışın ne kadarı personel, ne kadarı enerji, yem, gübre, hizmet alımı ve diğer maliyetlerden kaynaklanmıştır? 2024 yılında bütçeden TİGEM'e yapılan sermaye ve görevlendirme transferleri 2,8 milyar TL'ye ulaşmıştır. Bir önceki yıla göre yüzde 109 artan bu kaynak hangi yatırımlarda ve faaliyetlerde kullanılmıştır? Bunu kalem kalem yazarsanız seviniriz. Kurumumuzun 2025 yılı kesinleşmiş mali sonuçları ile 2026 yılının ilk dokuz aylık mali ve üretim gerçekleştirmeleri nelerdir? TİGEM'in 37 işletmesinden 20'si özel sektöre 30 yıllığına kiralanmış; bu işletmeler hangi şirketlere, hangi tarihlerde, hangi bedellerle ve hangi şartlarda kiralanmış? Kiraya verilen işletmelerden yıllık ne kadar kira geliri elde edilmektedir? Bugün itibarıyla tahsil edilemeyen toplam kira alacağınız ne kadardır? Sayıştay denetimlerine yansıyan sözleşmelere göre peşin tahsil edilmesi gereken kira bedellerinin taksitlendirilmesi uygulanmasının gerekçesi nedir? Bu uygulama nedeniyle kurumun katlandığı finansman maliyeti ne kadardır? Kiracı şirketlerden kaç sözleşmelerindeki yatırım, istihdam ve üretim taahhütlerini yerine getirmiş, yükümlülüklerini yerine getirmeyen şirketlere hangi yaptırımlar uygulanmıştır? Kiraya verilen işletmeler ile doğrudan TİGEM tarafından işletilen çiftliklerin dekar başına üretim, verimlilik, istihdam ve kamuya ekonomik katkı bakımından karşılaştırılması yapılmış mıdır?

Yine, Ceylanpınar İşletmesindeki sulama malzemeleri iddiaları var. 1 Ekim 2024'te Ceylanpınar Tarım İşletmesinde yaklaşık 40-50 milyon TL değerindeki sulama malzemelerinin çalındığı ve doğrudan temin yoluyla yeniden kuruma satıldığı iddiaları basına yansımış. Bu iddialar doğru mudur? Bu iddialarla ilgili kurumunuzun yaptığı incelemelerde neler tespit ettiniz? Bunları yazarsanız... Olayla ilgili kurum personelinin aralarında bulunduğu kişilerin tutuklandığı haberleri karşısında hangi idari ve disiplin soruşturmaları açılmış, bunların sonuçları ne olmuştur? Bu olayda tespit edilmiş bir kamu zararı var mıdır, varsa tutarı ne kadardır, ne kadarı tahsil edilmiş ve benzer olayların yaşanmaması için hangi denetim önlemleri alınmıştır?

Gene Ceylanpınar'daki 90 milyon TL'lik Antep fıstığı satışı var. Basına yansıyan haberlere göre Ceylanpınar Tarım İşletmesinde 2023 yılında Crypto Carbon Enerji isimli şirkete yaklaşık 1.440 ton Antep fıstığını 90 milyon TL civarında bir bedelle satılmış. Bu satışın kesin bedeli nedir ve satışın bedeli tahsil edilmiş midir? Söz konusu satışta banka teminat mektubu yerine sigorta kefalet senedinin kabul edildiği ve bu belgenin sahte çıktığı ileri sürülmekte. Bu iddia doğru mudur? Teminatın doğruluğunu kontrol etmekle görevli yetkililer kimlerdir? Aradan geçen sürede alacak tahsil edilmediyse kurumunuz hangi hukuki girişimlerde bulunmuştur? Alacağın faiziyle birlikte bugünkü tutarı ne kadardır? Basına yansıyan haberlerde, alıcı şirketin yetkililerinin, ihale öncesinde TİGEM yöneticileriyle birden fazla görüşme yaptığı ileri sürülüyor. Bu görüşmeler gerçekleşmiş midir? Gerçekleştiyse içerikleri ve gerçekleri nelerdir? Bu satış nedeniyle kurumun uğradığı bir zarar tespit ettiniz mi? Sorumlular hakkında başlatılan idari veya adli sürecin mevcut durumu nedir?

Yine, damızlık hayvan kayıpları ve hayvan hastalıkları var. Geçmiş dönem KİT Komisyonu görüşmelerinde, 2019-2020 yıllarında binlerce küçükbash hayvanın hastalık nedeniyle sürüden çıkartıldığı gündeme gelmiş. Kurumumuzun son beş yıldaki hastalık, ölüm ve zorunlu kesim istatistikleri nelerdir? Geçen yıl ülke genelinde görülen şap hastalığının kuruma etkisi ve zararı olmuş mudur? Şap nedeniyle kaybedilen hayvan sayısı ve bunların kuruma olan maliyeti ne kadardır?

Yine, 25 Aralıkta 2025'te Sultansuyu Tarım İşletmesinde 19 tayın işletme dışına çıkması ve bunlardan altısının ölmesiyle sonuçlanan olayda güvenlik zafiyetinin nedeni belirlenmiş midir? Açılan idari ve adli soruşturmanın sonuçları nelerdir?

Gene, TİGEM son beş yılda hangi ülkelerden kaç baş damızlık hayvan ithal etmiş; toplam ithalat maliyeti ve hayvan başına ortalama alımbedeli nedir? 2025 yılında Avustralya'dan ithal edileceği haberleştirilen Holstein düvelerden bin tanesinin TİGEM için

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 31

ayrıldığı iddiası doğru mudur? Doğruysa ithalatın gerekçesi ve tedarik yöntemi nedir? Kırsalda Bereket Projesi'nde hayvan fiyatlarının belirlenmesinde hangi maliyetler esas alınmıştır?

Gene, TİGEM personel alımları ve bazı taşeron çalışanların sürekli işçi kadrosuna geçirilmesiyle ilgili basına yansıyan eleştiriler bulunmakta. Özellikle fiilî görev yeri ile kadro tahsis edilen işletmenin farklı olduğu uygulamaların hukuki dayanağı nedir? Son üç yılda personel alımlarında kullanılan yazılı, sözlü ve uygulamalı sınavların değerlendirme ölçütleri nelerdir? Bu süreçlerde kaç itiraz ve şikâyet yapılmıştır?

Biraz da bölgemde yaşanan sorunlardan bahsedeyim. Evet, bugün çeltikle alakalı fiyat açıklandı. Çorum, Osmancık, Kargı, Laçın ilçelerimizde çeltik hasadı yapan ancak Toprak Mahsulleri Ofisinin hâlâ fiyat açıklamadığı ve alım yapmamasından dolayı üretici zordaydı. Bugün 1 kilo çeltiğin maliyeti 47 lira, fiyatı açıklanmadığı için üretici maliyetinin çok altında, 40 liraya çeltik satmak zorunda kaldı. Çiftçimizin üretimde kullandığı mazot, gübre, tohum gibi ilaç temel giderlerinde bu yıl yüzde 100 artış var. Geçen yıl... Bakın, aynen çiftçimizin söylediği "1 kilo çeltikle 1,5 litre mazot alıyordum. Bugün 2 kilo pirinç ile 1 litre mazotu zor alıyorum." Çeltiğin üretim maliyetleri göz önüne alınarak Toprak Mahsulleri Ofisinin çeltikte en az 50 lira bir fiyat açıklaması gerekirdi ama şu anda açıklanan fiyat çiftçiyi zarar ettiriyor.

Gene arpa, buğdayda zarar eden çiftçimiz şimdi de ayçiçeğindeki hasadı yaparken üreticimiz perişan oldu çünkü 35 lira maliyeti olan ayçiçeği Toprak Mahsulleri Ofisi 9'uncu ayda 12 bin ton ham ayçiçeği yağı ithalat yaptı ve açıklanan 34 liralık yağlık ayçiçeği fiyatı çiftçiyi gerçekten perişan etti.

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) - TİGEM'le ne alakası var bu soruların ya!

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Tahtasız, zaten önümüzdeki hafta Toprak Mahsulleri Ofisine geleceğiz, TİGEM'le çok...

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Bu fiyat 40 lira olmalıydı.

Girdilerde yüzde 100'e yakın artış yaşanırken ayçiçeğinin alım fiyatı düşük olması... Pancar üreticimiz de şu anda hasada başladı, pancar alım fiyatı da 4 bin lira sayılarak belirlenmeli.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Toparlayalım Sayın Tahtasız.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Süt üreticisi zararda, o da 30 lira bir fiyat bekliyor.

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) - Şekerin kilosu kaç lira, onu da söyle.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Sayın Başkan, Sayın Genel Müdür, TİGEM'in sahip olduğu topraklar milletimizin toprağıdır. Bu kurumun ürettiği her tohum, yetiştirdiği her damızlık ve kullandığı her kuruş kamu kaynağı, ülkemizin tarımsal geleceği açısından değerlidir. Bu nedenle, sorularımızın genel ifadelerle geçirilmeden somut rakamlarla, belgelerle, denetim sonuçlarıyla yanıtlanmasını arzu ediyoruz. Ayrıca, yaptığınız çalışmalardan dolayı ülkemize kattığınız katma değerden dolayı da teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Tahtasız.

Buyurun Sayın Özsoy.

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) - Sayın Başkan, kıymetli Komisyon üyeleri, Sayın Bakan Yardımcım, Değerli Genel Müdürüm, kurumlarımızın çok değerli temsilcileri, Sayıştay denetçileri; ben de herkesi saygıyla selamlıyorum.

TİGEM köklü geçmişi, sahip olduğu tarımsal üretim kapasitesi, sertifikalı tohum yetiştiriciliği ve damızlık hayvan üretimiyle Türk tarımına önemli katkılar sunan stratejik bir kamu kuruluşudur.

Özellikle sertifikalı tohum üretimi, verimli tarım uygulamaları, modern sulama yatırımları ve nitelikli damızlık hayvan yetiştiriciliği alanındaki çalışmalarını kıymetli buluyorum. Kurumumuzun 2024 yılına ilişkin açıklamalarında, sertifikalı hububat tohumluğu satışlarında bir önceki yıla göre yüzde 21 artış sağladığı ifade edilmiştir. Bu gelişme TİGEM'in çiftçilerimize kaliteli üretim materyali ulaştırma faaliyetleri açısından dikkate değerdir.

Yine, kurumumuzun tarımsal mekanizasyon, sulama altyapısı, tohum geliştirme ve gen kaynaklarının korunmasına yönelik faaliyetleri tarımsal üretimin sürdürülebilirliği bakımından önem taşımaktadır.

Bizler biliyoruz ki tarımda güçlü olmak gelecekte güçlü olmak demektir. Çiftçilerimizin kaliteli tohuma ulaşması, hayvancılığımızın nitelikli damızlıklarla geliştirilmesi ve topraklarımızın verimli kullanılması ülkemizin gıda arz güvenliği açısından vazgeçilmezdir. Elbette bu çalışmaların daha ileriye taşınması, üretim maliyetlerinin azaltılması ve kamu kaynaklarının etkin kullanılması da ortak sorumluluğumuzdur. Üreten çiftçimizin yanında olmak, toprağına sahip çıkmak ve tarımsal üretimimizi güçlendirmek hepimizin ortak hedefidir.

Bu vesileyle, TİGEM'in ülkemiz tarımına katkı sunan çalışmalarında emeği bulunan başta Sayın Genel Müdürüm olmak üzere bütün yöneticilerimize, ziraat mühendislerimize, veteriner hekimlerimize, teknik personelimize ve emekçi kardeşlerime teşekkür ediyorum. Çalışmaların artarak devam etmesini temenni ediyor, hepinizsaygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Özsoy.

Sayın Nevroz Uysal Aslan, misafir milletvekilimiz.

Sayın Aslan'a söz veriyorum.

Buyurun Sayın Aslan.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Teşekkürler Sayın Başkan.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 32

Komisyon üyelerini ve burada bulunan Müdür Yardımcısı ve bürokratları selamlayarak başlıyorum.

TİGEM'in hesaplarını, faaliyetlerini değerlendiren teknik bir mesele Sayıştay raporları üzerinden gidiyor ancak bu kurumun sahip olduğu toprak, üretim kapasitesi, birikim çiftçinin üretimde kalmasına ne kadar katkı sunuyor, ne kadar katkı sunmuyor? Maalesef ki son yıllardaki üretim, çiftçilerin yaşadığı sorunlar, ekonomik krize paralel her ne kadar sizin kurumun doğrudan sebep olduğu sorunlar olmasa da maalesef ki bu kurumun var olduğu imkânların da çiftçinin üretimde kalmasına çok bir katkı sunduğu konusunda yetersiz olduğunu söyleyebilirim. Çiftçinin tohumu, yetiştiricinin damızlık hayvana uygun koşullarda ulaşabilmesi, küçük aile işletmelerinin varlığını sürdürebilmesi temel bir meselemiz olarak en başından beri ifade edildi. O nedenle de sadece biz değil, buradaki tüm partiler TİGEM'in çalışmasını önemsiyor. Muhalefet şerhimizde küçük aile işletmelerinin desteklenmesi ve yerli ırkların korunması, kamu kaynaklarının etkili biçimde denetlenmesi meselesini vurguladık, tekrar vurguluyoruz. Bu konuda Komisyon üyemizin yapmış olduğu ekonomik ve rakamlarla ilgili soruları tekrar etmeden geçeceğim. Benim için önemli olan mesele, bu denetim bulgularının ya da çalışma alanlarının ilim olan Şırnak'ta ilgili meselesi çünkü Şırnak'ın ilçeleri farklı üretim koşullarına sahip; Cizre, Silopi, İdil'de bitkisel üretim ihtiyaçları daha yoğunluktayken, Beytüşşebap, Uludere'de hayvancılıkla ilgili ihtiyaçları daha çok gözetilen planlama gerekiyor ancak bu yönlü bir genel planlama ve strateji olmadığını ifade edebilirim.

2023 ve 2024 yıllarında Şırnak'ta ilçeler bazında kaç üreticiye, hangi çeşitlerden, kaç ton sertifikalı tohum ulaştırdınız? TİGEM'in sitesine baktığımızda, 3 ayrı merkezde bayi olduğu ifade ediliyor ancak aktif olarak çalışması ve satışlarıyla ilgili birçok tartışma ve denetimlerle ilgili eksiklik var. 2025 ve 2026'daki bu rakamlar nasıl değişti? Yararlananların ne kadarının gerçekten küçük aile işletmesi olduğu, ne kadarının ticari anlamda üretim yapan kişiler olduğuna ilişkin bir tartışmalı durum da var. Sadece Şırnaklı çiftçi değil tabii ki tüm çiftçiler fiyattan, nakliye ve satış noktalarına erişim sorunlarıyla ilgili birçok meseleden ifade ediyor ancak siz TİGEM olarak bu sorunların erişilme sorunlarıyla ilgili bir araştırma yaptınız mı? Kooperatif ve üretici örgütlerle birlikte ekim döneminde uygun maliyetlerle teslimat sağlayabilecek programlarınız ne kadar etkin? Kuraklık ve yüksek sıcaklık koşullarına uygun tohumların belirlenmesi ve üreticiye ulaştırılması konusunda Şırnak'ta hangi saha çalışmalarını yaptınız? Çünkü 2023, 2024, 2025'le ilgili, buğdayla ilgili bir sunum vardı burada ancak Şırnak'ta buğday, mercimek ve birçok meselede kuraklık nedeniyle çok ciddi bir zarar olduğu ve bu zarar eden üreticilerin bazılarının da sizden tohum alan üreticiler olduğunu biz biliyoruz. Bununla ilgili Tarım, Orman Bakanlığıyla birçok kere istişarede bulunuldu, Birlik bir görüşme yaptı, bu zararlarının sağlanacağına ilişkin ziraat odalarına bir taahhüt verildi ancak aradan iki yıl geçti, bu taahhüt yerine getirilmedi, burada bir kez daha hatırlatmak isterim. Tarım Orman Bakanlığının yetkilisi de sanırsam var olan kişiler arasında adı geçiyor, bu meseleyi hatırlatmak isterim.

Sunumda yer alan Kırşalda Bereket Hayvancılığı Destek Projesi meselesini biz çok önemsiyoruz. Kimi rakamlar paylaştınız, 8.397 yetiştiriciye bildirim yapıp 1.584 yetiştiriciye ilişkin yüksek sayıda bir damızlık sığır rakamı ifade ettiniz ancak Şırnak'ta olan bir tartışma: Hak sahibi olmakla yani asil olarak hak sahibi olmakla bunlara erişim, teslim almayla ilgili birçok sorun olduğu ifade edildi bizlere. Teslimat bekleyen, finansman sağlamayan, bu nedenle süreçten ayrılan yetiştiricilerle ilgili bir açıklama yapılmasını bekliyoruz. 2025'te 106 işletme asil, 159 işletmeyle ilgili yedek yer almış Şırnak'ta ancak biraz önce Vekilimiz sordu "Satışlardaki hayvanlarla ilgili fiyatı neye göre belirliyorsunuz?" diye. Şırnak'ta bunu almaya hak sahibi olanlara şu dedi: "İğdir'in Aralık ilçesindeki Kazımkarabekir İşletmesinden bu hayvanlar teslim alınacak ve nakliye ücretlerini de kendileri karşılayacak." diye ifade edildi. Şimdi siz hayvancılığı teşvik etme, bu konudaki destek anlamında bunu yapıyorsunuz ama fiyat anlamında ciddi anlamda bir fark meselesi olmadığını, üstüne üstlük İğdir gibi Şırnak'tan kilometrelerce uzak bir meseleye nakliye fiyatlarının da kendilerinin teslim alması gerektiği bir şey ifade ettiniz. Bu, aynı zamanda hak sahipliği meselesinde de bir kriz yarattı. Çalışma biçimiyle fiiliyatta Şırnak'ta yaşayan duruma ilişkin hâlen bir çözümlenemediğinin bilgisi geldi bize, bu cevaplarırsa açıkçası sevinirim. Şırnak'ta başvuran ile teslim alan kişilerin sayısı kaç? Hak sahibi olduğu hâlde hayvan bedeli, krediye erişim ve nakliye meselesi nedeniyle yararlanamayan üreticilerle ilgili bir projeniz var mı? Bir çözüm geliştirdiniz mi? Küçükbaş projesinde 2026-2028 döneminde 150 bin hayvan dağıtımının planlandığı, bugüne kadar da 245 yetiştiriciye 24.500 hayvan teslimi yapıldığı ifade edildi. Bu teslimatın ne kadarı Şırnak'a yapıldı? Beytüşşebap, Uludere küçükbaş hayvancılıkla geçinen yerlerimiz, özellikle kaç yetiştirici ve hayvanı kapsadığını sormak isterim.

Bir de şöyle bir eleştirimiz var açıkçası TİGEM'in bu çalışması sırasında, şöyle: Bu bir kamu kaynağı ve kamu kaynağı çalışmaları yürütülen bu projelerde bir partiye ya da bir milletvekilinin kişisel yardımı ya da desteğiymiş gibi yerellere yansımalarının önlemini ne şekilde ele alıyorsunuz? Teslimat süreçlerinde Şırnak'ta, Beytüşşebap'ta, Cizre'de bazı mahallelerde özellikle kadınlara dönük destek mahiyetinde yapılan bu küçükbaş teslimatlarında bir partinin teslimatıymış gibi yansıyan görüntüler yansıdı, açıklandı. Bu konuda TİGEM'in yani hem yerel hem de merkezi olarak bunun böyle yansımaması konusunda bir güvencesi ya da bir önleme projesi var mı? Gençleri bu üretime dâhil etmek, aile işletmelerini güçlendirmek meselesinde Şırnak'ta kaç kadın, kaç genç kişi bunlardan yararlandı?

Teslim edilme meselesiyle ilgili sorunu söyledik.

Bir de yem giderleri, hayvan sağlığı ve bakım meselesinde şöyle bir sorun meselesi ortaya çıkıyor: Var olan tercihlerin bölgesel olarak yetiştirilen hayvanlarla uyumlu olmaması meselesiyle ilgili bir şey bizlere iletildi. Bu konuda herhâlde başvuru yapan kimi bayiler ya da işletmeler olduğu da ifade edildi ama bugüne kadar bir sonuç alamamışlar. 2018'de Şırnak'ta yürütülen 300 koyun projesi -bugüne kadar belki burada daha önce konuşuldu, bilemiyorum, bizim sürecimizle beraber söyleyeceğim- bu projeye ilgili birçok iddia var yerel basında ifade edilen, bununla ilgili önerge de verilmiş geçmiş dönemlerde. Bu projenin fiiliyatta gerçekleştiği

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 33

ancak 300 koyun gibi gösterilen projede 4 yetiştiriciye 800 küçükbaş hayvan teslim edildiği, ayrıca 37 üreticinin başvurusunun kabul edilse de teslimatların yapılmadığı meselesiyle ilgili varsa bir bilgi burada almak isterim.

Yine, Şırnak İl Tarım Müdürlüğü 2 Haziran 2025'te bir duyuru yapmış Kırsalda Bereket Hayvancılığına Destek Projesi kapsamında. Bu projeye ilgili teslimatlar yani yaklaşık bir buçuk yıl gibi bir süre geçti, hâlen gerçekleşmediğini açıkçası tekrar soruyorum:

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Toparlayalım Sayın Aslan.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Vekilimiz DEDAŞ elektrik meselesiyle ilgili şeyi söyledi, ben tekrar etmeyeceğim, belki doğrudan bizim çalışma alanımıza girmeyecek diyeceksiniz ama üreticiye teslim ettiğiniz tohumun çiftçiye ulaşması kadar o tohumun üretime erişmesi de

aynı zamanda sizin takip etmeniz gereken bir mesele. O nedenle, Şırnak'ta, Cizre'de, Silopi'de İdil'de üreticinin, çiftçinin sulama için kullandığı depoların elektrik erişimi nedeniyle DEDAŞ tarafından elektrik kesintisiyle yaşadığı bir dönem var. 2 milyondan 3 milyona kadar para cezası kesilen çiftçiler var. Bununla ilgili valilikle, kaymakamlıklarla birçok kere görüşme gerçekleştirdi çiftçiler, bizler de bu görüşmelerin bir kısmından haberdarız. Bununla ilgili bir teknik meseleyle hallolacağı söylendi ama bir yıl geçti, bu borçlarla ilgili silinme gerçekleşmedi, icra süreçleri başlatıldı bazı yerlerde ve bunlar aynı zamanda sizlerin tohum teslim ettiğiniz üreticiler olduğu için en azından var olan bu üreticinin tohumu yetiştirmedeki sorunlarla ilgili bir koordinasyon, kurumlarla ilgili bir girişiminiz, bu sorunların çözümüyle ilgili, fiili sulama koşullarıyla ilgili bir planlamanız var mı diyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Aslan.

Buyurun Sayın Güner.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Öncelikle Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün Yönetim Kurulu üyelerine baktım, konusunda yetişmiş, bilgi sahibi olan, liyakate dayalı bir kadro var. O anlamda, diğer kurumlara, bazı kurumlara göre sizin bu anlamda daha önemli bir yapıda olduğunuz ortaya çıkıyor.

Benim öncelikle merak ettiğim şu: Ortaya çıkan projeler sizden mi gidiyor, yoksa size "Şu projeyi uygulayın." diye proje mi gönderiliyor? Örnek olsun: Sudan'da 2014 yılında tarım yapmaya gittik, sonra bir gün kalktık, baktık Sayın Cumhurbaşkanı "Sudan'la ilgili yapılan anlaşma iptal." dedi, Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü burada yüzde 80 hisseyle şirket ortağıydı, oradaki gelişmeler ne oldu da birden bire ortadan kalktı? Sonra, aynen okuyacağım: "Nijer'de tarım iş birliği projesi çerçevesinde çalışmalar devam etmektedir. Nijer Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı pilot proje için tahsis ettiği 2.500 hektar arazinin İrhazer bölgesine bin hektarı için TİGEM bir yatırım projesi hazırlamaktadır. Söz konusu proje ülkemize makul fiyatlarla tarım ürünleri ithal edilmesini, ülkemize Batı Afrika'da daha fazla görünürlük kazandırılmasını ve 2 ülke arasında ticari hacmin yaratması hedeflenmektedir." denmektedir. Bu proje ne aşamada? Bunu dönemin Dışişleri Bakanı soruma verdiği yanıtta bana bildirmişti. Ardından, dönemin gene Tarım ve Orman Bakanı Venezuela'da buğdayın geliştirilmesi açısından Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğüyle orada bir çalışma başlatıldığını açıklamıştı. Ne oldu bu projeler? Afrika'da farklı ülkeler geliyor, orada tarım yapıyorlar; doğru, gelişmiş ülkelerden bunu yapanlar var ama oranın şartları, koşulları, özellikle de sürekli ihtilaller, darbeler, savaşlarla istenen sonucu yaratamıyor ama Türkiye'mizde bu tarımı geliştirebilme olanakları var. Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü buna yönelik Türkiye'de çalışma yapma yerine neden Venezuela'yı, Nijer'i, Sudan'ı önemser, oralara yönelir ya da yönlendirilir? Bu konunun bir açıklığa kavuşturulmasının yararlı olduğunu düşünüyorum.

Keza, TİGEM işletmelerinde buğday tohumu fiyatı geçen yıl makarna 19,50'den, ekmeklik 18,50'den verilmiş. Bu yıl 22 lira makarna, ekmeklik 21,250 lira. TMO'nun alım fiyatına bakıyorsunuz, ekmeklik ve makarnalığa tek fiyat vermiş. Bu aradaki fiyat artışını hangi kriteri esas alarak belirliyorsunuz?

Yine, hayvanla ilgili de yedi günlük esmer fiyatı 2025'te 33 bin lira, 2026'da 58 bin lira verilere baktığımız zaman. Bu durumda TİGEM'in kriter olarak aldığı enflasyon rakamları, fiyat artışları nedir? Bunların bir açıklığa kavuşturulması gerekiyor.

Buzağı ölümleri Sayıştay raporlarında bazı işletmelerde Türkiye'de dünyadaki ortalamanın üstünde görülüyor. Şimdi, Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğümüz dediğimiz yer örnek bir kuruluş. Burada dünya ortalamasının üstünde hayvan ölümlerinin, buzağı ölümlerinin olması ve hayvan hastalığının Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğündeki varlığının da bir sorgulanması gerektiğini düşünüyorum.

Dönem dönem iktidar açıklama yapıyor: "Şu proje oluştu, bu proje oluştu..." Biz de seviniyoruz. Genç Projesi, Köye Koyun Projesi. Burada projelerin sonuçlanmasına bakıyoruz. 48 bini, 50 bini geçmeyen uygulamalar var. Yaygınlık mı sağlanamıyor? Bu projelerin alanda sonuç vermemesi neyle oluyor? Bu konunun da yanıtlanması gerektiğini düşünüyorum.

Tarım İşletmelerine ait farklı bölgelerde ben gidiyorum, bakıyorum, kurumda kalanların çevresini dolanıyorum, geçmişle mukayese ediyorum, orada hizmette bir sorun olduğunu gözlemliyorum ama biraz evvelki soruda da söyledim, Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü belli çiftliklerini kiraya verdi, bunun da sayısı 18 civarında. Niye burada üretim sağlanamadı yani burayı yönetecek kapasite yok mu? Yoksa bir özelleştirme algısıyla buraları elden çıkarılmak için bir proje miydi? Şu anda bildiğim kadarıyla bazılarının sözleşmesi uzatıldı.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 34

Şimdi, değerli arkadaşlar, sorun kurumların varlığını biz sahipleniyoruz. Öncelikle Tarım İşletmesi Genel Müdürlüğü, Toprak Mahsulleri Ofisi, Et ve Süt Kurumu; bunlar olmalı. Kamucu bir yaklaşımla eğer tarım sürdürülemezse önümüzdeki süreçte yaşayacağımız sorunlar artar. Keşke daha önceki Toprak Su da Köy Hizmetleri de yem fabrikaları da gübre fabrikaları da kalabilseydi. Tarım stratejik bir alan, millî güvenlik kadar önemli, bir siyasi yapılacak alan da değil. Söylediğimiz ve düşüncelerimi paylaştığımız alan tarımda Türkiye daha verimli üretsinsin, daha yaygınlık sağlansın, yerli üretim, yerli ırk, yerli tohum Türkiye için daha güçlendirilsin. Adam Kars'taki bizim buğdayı alıp da götürüp Amerika'da geliştirip bize sonra satıyorsa oturup düşünmemiz lazım. Hem "Büyük ülkeyiz." diyeceğiz hem de kendi biraz evvel de söyledim, hayvan ırkımızı dahi dışarıdan gelen hayvanla süreceğiz. "Jersey" dediğiniz yer vergi kaçakçılarının cirit attığı küçük bir ada. Oradan gelen hayvanın süt verimi de çok kaliteli ama yağı yüksek. Bakıyorsun, "Jersey sütü" diyorsun, normal süttten daha pahalı satılıyor şimdi piyasada, millet de ne olduğunu o kaymaksı tadından dolayı daha sahipleniyor.

Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün gelişmesi, bu bağlamda tohumdan hayvancılığa, attan köpek ırkının korunmasına kadar yapacağı çalışmaların bu ülke için önemli olduğunu düşünüyorum.

Ceylanpınar'ıyla ilgili de bir şey söyleyeyim. Ben KİT Komisyonunda 2016 yılında vardım, o zaman bu konu görüşülüyordu. Aradan geçmiş, bugün gene Ceylanpınar'ı konuşuyoruz. Burada siyasi iktidarın bir karar vermesi lazım. Bu, her KİT Komisyonu toplantısında konuşacak bir konu da olmaktan çıkmalı, çözüm getirilmeli. Orada zaten kullanamadığınız bir alan "bizim" diye konuşma yerine, gerekirse oradaki tarımla ilgili yapılabilecek düzenlemelere bakılmalı. Bir dönem sanırım sulamayla ilgili de sıkıntı vardı, o sorunun da aşılması lazım ama Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün varlığında Türkiye'de şu an birden çok alanda farklı ırkların, özellikle tarla bitkilerinde geliştirilmesine yönelik çalışmalar da sürdürülüyor. Kurumsal olarak iş birliğiniz var mı? Örneğin, Niğde'de Patates Enstitüsü var. Bana göre çok başarılı da tohum geliştiren bir enstitü. Bunlarla, üniversitelerle AR-GE çalışmasını öne alarak kurumun daha ilerlemesi sağlanabilir. AR-GE'ye ayırdığınız bütçe kurum olarak sizin için yeterli mi? Yani bazı alanlara yapılan yatırımın bu kurumlara da yapılmasının ihtiyaç olduğunu düşünüyorum.

Önümüzdeki süreçte uygulayacağınız projelerin hangi aşamasında ve neler olduğu konusunu da bir açıklarsanız memnun olurum.

Şimdi, izliyorum televizyonu, Ziraat Bankası diyor ki: "Genç ve kadın çiftçiye destek veriyoruz." Verdiği reklam kadar çiftçiye destek parası vermiyor. Ondan ya faizini istiyor...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Elinizde rakam var mı?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Soruyorum Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Ha, onlara mı?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yok, buraya değil, ben Bakanlığa soruyorum, yazılı olarak da soruyorum, bunların bırakmam peşini.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Ha, anladım.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Çünkü ben bu ülkenin tarımının önemli olduğunu düşünüyorum. Ne demiş Sümerler? Demiş ki: "Gümüşü ve altını olanlar buğdayı ve koyunu olanın kapısını bekler." Böylesine önemli bir sektörü konuşuyoruz biz. Bunun da Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün lokomotifini olduğunu düşünüyorum. Yurt dışına nereye gitseniz "Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğümüz gelir, size bunu öğretir." diyorsunuz. Buğday ekmeyi de öğretir, burada tarım da yapar, onu Türkiye'ye de getirir. Böylesi bir kuruluş. Onun için de bu kuruluşu önemseyeceğim için de bazı konularda şeffaflaşmasının gereğini düşünüyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Gürer.

Buyurun Sayın Türkmenoğlu.

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Van) - Değerli Başkanım, değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım, 2023-2024 yılı Sayıştay denetim raporlarıyla ilgili toplantımızı bugün itibarıyla başlattık. Tüm arkadaşlarımıza başarılar diliyorum, şahsınızda Komisyon üyelerini saygıyla selamlıyorum.

Doğu'nun incisi, tarihiyle, kültürüyle, eşsiz doğasıyla, kadim şehrimiz Van'ımızın ve serhat şehirlerimizle dolu Doğu Anadolu Bölgemizin bereketli topraklarından aldığımız ilhamla Türkiye Yüzyılı vizyonunu her alanda hayata geçiriyoruz. Ülkemizi her alanda büyütürken tarım ve hayvancılıkta üretimimizin, çiftçimizin hep yanında olduk, olmaya da devam ediyoruz. Bu kutlu yürüyüşün en güçlü kalelerinden birisi de şüphesiz ki TİGEM'dir. TİGEM köklü bir geçmişli, 3,6 milyon dekarı bulan devasa arazi varlığı, güçlü hayvan varlığı ve 2026 yılı için hedeflenen 17,5 milyon Türk liralık satış hasılatı ile 16 milyar dönem kârı başarısıyla ülkemizin gıda güvenliğine stratejik bir katma değer sunmuştur. Özellikle hayvancılığın merkez üssü olan Doğu Anadolu'nun ve Van'ımızın bu güçlü vizyondan azami derecede istifade etmesi için hep birlikte çalışıyoruz. TİGEM'in tecrübesinin bölgemizdeki meraların verimli kullanımına, tarımsal üretimin artırılmasına, hayvancılığın geliştirilmesine sunacağı katkıların bölge insanımıza ve üreticimize büyük ivme kazandıracağına inancımız tamdır.

Değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım, bugün Atatürk Orman Çiftliği, Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğü ve Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğüyle ilgili Sayıştay denetim raporlarını görüşüyoruz. Arkadaşlarımız hâliyle tabii ki her birisi kendine ait görüşlerini ifade etmişler ancak işin bir de diğer boyutu var, o da şudur ki: Bir taraftan eleştirmek yerine hedeflerimizi başarıya kilitlediğimizde yapamayacağımız hiçbir şeyin olmadığını burada bazı rakamlarla ifade etmek istiyorum. Örnek veriyorum: Kendi

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 35

şehrimde büyükbaş hayvan varlığının geliştirilmesi üzerine Van'da düve merkezini kurduk, önümüzdeki yıl da yıllık 10 bin tane düve dağıtımını gerçekleştireceğiz. "Köyümde Yaşamak İçin Bir Sürü Nedenim Var" adlı Bakanlığımızın projesi kapsamında Van şehrimizde iki buçuk yıl içerisinde 2.375 yetiştiricimize toplamda 235 bin koyun dağıttık. 2 milyon 900 bine inmiş olan küçükbaş hayvan varlığımızı bugün 3,5 milyona çıkardık. Gürpınar ilçemizde Türkiye'nin en kapsamlı ve en geniş Besi OSB tesisini kuruyoruz. Bu tesisimizin içerisinde 135 tane işletme, 47 tane sanayi tesisi olacak ve kısa süre içerisinde hayata geçireceğimiz bu tesiste de 53.600 büyükbaş hayvanın yanı sıra 3 bin kişiye de istihdam kaynağı oluşturacağız.

Tarım alanında baktığımızda, ovasıyla çok ünlü olan Çaldıran Ovasında Besi Sera Organize Sanayi Bölgesi kuruyoruz. Et ve Süt Kurumumuzu bir önceki programda görüştük, Et ve Süt Kurumumuzu da Van'da çok başarılı bir noktaya taşıdık ve hemen onun yanı sıra da GES üretimini Et ve Süt Kurumumuza sunduk. Orada da kendi üretimini, enerji üretimini kendisi yapacaktır.

Değerli arkadaşlar, bana göre dünyada veya yaşam içerisinde yapmış olduğumuz en kolay iş eleştirmektir. Önünüze koyarız, bir raporu getiririz, basarız ChatGPT'ye "Bunu eleştir." deriz, otomatiğe bağlarız kendimizi mümkün olduğu kadar her şeyi eleştiririz, rakamlarla boğarız ama en önemli şey icraattır, yapmaktır. Bugün TİGEM'in yapmış olduğu icraat -diyor ki: "Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz."- işte, bugün 1,6 milyar lira dönem kârına ulaşan ve devasa bir tesisin ve işletmenin başarı hikâyesini de biz takdir ediyoruz, alkışlıyoruz ve başarılar diliyoruz.

Bu duygu düşüncelerle ülkemize sunduğu bu büyük katma değer ve yapıcı, vizyoner üretim ve yönetim anlayışıyla başta Sayın Genel Müdürümüz olmak üzere TİGEM ailesine, bunun yanı sıra bu Komisyonda emek veren Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığımızın uzmanlarına, Hazine ve Maliye Bakanlığımızın temsilcilerine, Sayıştay temsilciliğine ve katkı sunan tüm paydaşlara sonsuz teşekkür ediyorum.

Son söz şu: Türkiye'nin tarımsal arazisinin en büyük parçalarından biri olan Ceylanpınar'ı da görmeyi çok arzu ediyorum.

Heyeti saygıyla selamlıyorum.

MAHİR POLAT (İzmir) - Dursun Ağabey, eti kiloyla almıyor Sayın Vekilim(!)

ORHAN SÜMER (Adana) - 250 liraya düştü et(!)

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Türkmenoğlu.

Buyurun Sayın Zabun.

OSMAN ZABUN (Isparta) - Sayın Başkanım, değerli üyeler; TİGEM'le ilgili görüşmelerimizin sonuna gelmiş bulunuyoruz aşağı yukarı ben de birkaç hususun altını çizerek konuşmak istiyorum.

MAHİR POLAT (İzmir) - Sizin işiniz de zor Ağabey, herkese teşekkür ediyorsunuz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Hatibi dinleyelim.

OSMAN ZABUN (Isparta) - Birincisi, yani bu TİGEM'le ilgili, özellikle TİGEM'in amacının ve faaliyet alanının tekrar bir hatırlanmasında fayda olduğu kanaatindeyim. Bir defa TİGEM bitkisel ve hayvansal üretimi artırmak, çeşitlendirmek, ürün kalitesini iyileştirmek maksadıyla yetiştirmiş olduğu damızlık hayvan, tohumluk fidan, fide gibi girdileri yetiştiricilere intikal ettirmek, tarım teknolojisi, girdi kullanımı ve ıslah konularında öncülük etmek gibi bir misyonu ve amacı var. Bu niye hatırladık? Çünkü, yine, ilk konuşmacılardan Sayın Akbulut, özellikle TİGEM'in AR-GE harcamalarının yükseldiğinden ve pazarlama giderlerinin arttığından bahsederek bir eleştiri ortaya koymuştu. Aslında, takdir etmesi gereken bir alanı, bir eleştiri konusuna dönüştürmüş olması da önemli bir marifet diye düşünüyorum.

Şimdi, öbür taraftan, pazarlama girdilerinin artması da gayet doğal çünkü Sayıştay raporlarına baktığımız takdirde, Bulgu 7.3.4'te özellikle -Sayıştayın- TİGEM'in pazarlama noktasında zayıf kaldığı ve bu yönünü güçlendirilmesi gerektiği yönünde bir bulgu 2023 raporuna yansımış ve bu yansımadan dolayı da TİGEM doğal olarak Sayıştayın da zayıf gördüğü alanını güçlendirmek için buradaki çabasını artırmış ve buna dayalı olarak da harcaması artmış; bu, gayet doğal ve rasyonel bir iş diye düşünüyorum.

Şimdi, öbür taraftan, yani buğday üretimi ve arpa üretimindeki düşüşler bunların tabii, çok farklı sebepleri olabilir ama netice itibarıyla iklim koşulları doğrudan doğruya tarımın her alanını etkileyen bir durum. Hatırlarsanız, geçtiğimiz yıl bütün Türkiye genelinde yaşanan bir don hadisesinden dolayı neredeyse meyve yoktu, bütün Türkiye'de meyve yoktu ama bu yıl da alabildiğine bir meyve bolluğu var. Bunlar, tabii, iklim değişikliklerinin veya iklim etkisinin yansımaları ama bütün bunların dışında, Bakanlık olarak gerek TİGEM vasıtasıyla gerek diğer unsurları vasıtasıyla her zaman için üreticinin yanında olan, üreticiye destek veren bir yaklaşımla hareket ediliyor. Bunun başında 2026'da hani buğdayla ilgili eleştiriler, buğday ve arpayla ilgili eleştiriler de söz konusu oldu. 2026 yılında, mesela buğdaya 806 lira destek sağlanmış, daha doğrusu 806 lira olan destek 954 liraya çıkarılmış önce, arkasından da 2027 için 1.149 TL'ye yükseltilmiş; önemli bir destek.

Yine, Kırsalda Bereket Küçükbaş Destek Projesi kapsamında TİGEM vasıtasıyla 150 bin baş küçükbaş hayvan desteği devam ettiriliyor, sürdürülüyor. Bu her üreticiye 100 baş olacak şekilde planlandı ve çok önemli bir destek bunun sahadaki yansımalarını da ciddi şekilde görüyoruz. Ayrıca, bunun dışında, TİGEM'den 1 kişiye totalde 180 bin lira, hayvan başına da 150 TL beslenme desteği veriliyor. Bunların hatırlanması gerekir diye düşünüyorum.

Yine, bunun dışında, Ziraat Bankasından yüzde 100 faiz indirimli desteklemeler söz konusu. Bir yıllık TARSİM muafiyet desteği söz konusu. Şimdi, bütün bunlara baktığımız zaman, yine kuzu ve oğlak desteği hayvan başına 450 TL, 116 bin TL çoban desteği veriyoruz üreticilere.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - İcradan...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 36

OSMAN ZABUN (Isparta) - Ari işletmelere ayrıca destek veriyoruz, 860 TL hayvan başına destek veriyoruz. Buzağı desteği 2 bin TL, malak desteği 4 bin TL üreticiye destek sağlıyoruz. Kuzu ve oğlak desteği 430 TL. Şimdi buzağı ve malak kayıplarında yine aşılardan kaynaklanan veya diğer sebeplerle -bulaşıcı hastalıklar gibi- kaynaklanan kayıplardan dolayı buzağıda 20 bin TL destek veriyoruz, kuzuda ve oğlakta 4 bin TL destek veriyoruz.

Şimdi, bütün bunların yanı sıra yani bu doğrudan desteklerin yanı sıra bir dünya da dolaylı desteklerimiz var. Bakın, ben bir tane örnek vereceğim size. Benim kendi ilimde Yenişarbademli diye belki haritada arayarak zor bulacağınız bir ilçe var. Nüfusu 2.100; 2.100 kişinin yaşadığı Yenişarbademli'de bir sulama barajı ve sulama projesini hayata geçirdik. Yaklaşık olarak 2 milyar 200 milyon TL reel değeri var, maliyeti var. Bunu kişi başına böldüğümüz zaman -bakın, hane başına demiyorum- kişi başına orada yaşayan vatandaş kişi başına böldüğümüz zaman 1 milyon 100 bin lirayı para olarak dağıtsak yediden yetmiş herkesin cebine para vermiş oluyoruz. Bu niye? Daha iyi üretim olsun diye. Bu çalışmamızla birlikte o ovayı kiraz bahçesine, meyve bahçesine, sebze bahçesine, çilek bahçesine dönüştürdük. Yanıbu dolaylı destekleri de dikkate alacak olursak yani Tarım Bakanlığımızın sizin ifade ettiğiniz, altını çizmiş olduğu stratejik alanını ne kadar önemseydiğini, Hükûmetimizin ne kadar önemseydiğini görürsünüz.

Son olarak şunu söylemek istiyorum: Şimdi, yani Sayın Aslan işte "Bir partinin milletvekili, bir partinin programıymış gibi sahip çıkıyor. Bunu nasıl engelleyeceksiniz?" dedi. Vallahi, bütün negatifliklerin sırtımıza yüklendiği yerde pozitiflikleri de sahiplenmek en doğal hakkımız diye düşünüyorum.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Kamu hizmeti ne zamandan beri AKP'nin hizmeti gibi görülür oluyor? Bunu nasıl savunursunuz ya? Siyasi ettiğiniz bu kadar mı sizin?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Aslan, hatibi dinleyelim bakın, sizi dinlediler.

OSMAN ZABUN (Isparta) - Yani öbür taraftan da Sayın Gürer yine dedi ki: Yani "Afrika'ya gidiyoruz..."

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Hayır ya, siyasi etik denilen bir şey var!

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Arkadaşlarımız sizi dinledi Sayın Aslan, lütfen!

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - TİGEM AKP'nin kurumu mu?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Lütfen, lütfen...

OSMAN ZABUN (Isparta) - "Afrika'ya gidiyoruz. Orada ne işimiz var?" dedi. Biz Türkiye'de de çok önemli desteklemelerin altına imza attığımız gibi Afrika'ya da gidiyoruz, orada da aramalar yapıyoruz, orada çalışmalar yürütüyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Geri geldiniz on yıl sonra, on yıl sonra geri geldiniz!

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Gürer, lütfen dinleyelim hatibi.

OSMAN ZABUN (Isparta) - Bunları yapmak da bir vizyon meselesi, bir ufuk meselesidir; bunu siz anlamakta belki zorlanabilirsiniz ama milletimiz anlıyor.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Peki, teşekkür ederim.

OSMAN ZABUN (Isparta) - Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - İnsan bu kadar siyasi pişkin olmaz ya!

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sen anlamıyorsun...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Gürer, bakın...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Niye oraya on yıl boyunca para yatırdınız da sonradan geri dönüyorsunuz?

ALİ TAYLAN ÖZTAYLAN (Balıkesir) - Sorularınıza cevabı alacaksınız.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Gürer, hatibi dinleyelim; bitti.

Böylece genel üzerindeki...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Ben söz hakkı istiyorum Sayın Başkan.

OSMAN ZABUN (Isparta) - Rahatsız olma, rahatsız olma; ben seni rahatsız olmadan dinledim, rahatsız olma!

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Geneli üzerindeki...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Yok, söz hakkı istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Aslan...

Böylece geneli üzerindeki görüşmeleri tamamladık.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Cumhurbaşkanlığı...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Gürer, lütfen.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - O zaman TİGEM cevap versin: TİGEM AKP adına mı çalışma yürütüyor?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Şimdi, sözü Sayın Genel Müdüre vermeden önce bazı hatırlatmalarda...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Çiftçiler sokakta, çiftçi traktörle yollarda...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bu TİGEM AKP vekilleriyle mi...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Aslan, Sayın Aslan, lütfen.

OSMAN ZABUN (Isparta) - Rahatsız olma kardeşim! ?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Aslan, böyle bir teamül, böyle bir usul, böyle bir...

OSMAN ZABUN (Isparta) - Yirmi beş yıldır bu ülkede vatandaş destek veriyor, anlıyor, siz anlamasanız da vatandaş oluyor.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Zabun, lütfen.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 37

Teşekkür ederim.

MAHMUT DİNDAR (Van) - O zaman laf atmayacak Sayın Başkan, o zaman laf atmayacak.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Böyle olmaz.

MAHMUT DİNDAR (Van) - Hiçbir kurum burada AKP'nin arka bahçesi olamaz, olmamalıdır.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Tamam.

Şimdi...

MAHMUT DİNDAR (Van) - Bütün kurumları arka bahçesi yapmış, bu doğru bir şey değil.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Dindar, lütfen...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Ya, ben siyasi nezaketen parti adı anmıyorum, o ne yaptığını biliyor.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Aslan, lütfen.

Evet, böylece geneli üzerindeki görüşmeleri tamamladık.

Şimdi, sözü Sayın Genel Müdüremize vermeden önce bazı hatırlatmalarda bulunmak istiyorum: Sayın Genel Müdürüm, sayın üyelerimizden sorulan sorulardan yazılı olarak cevap verilmesini gerektiren konularla ilgili yanıtlarınızı tutanakların Türkiye Büyük Millet Meclisi "web" sayfasında yayınlanmasından itibaren on beş gün içinde bütün üyelerimize, Komisyon Başkanlığımız aracılığıyla iletebilirsiniz.

Sayın Genel Müdürüm, şimdi sayın milletvekillerimizin sorularını yanıtlamak üzere sözü size veriyorum.

Buyurun.

TİGEM GENEL MÜDÜRÜ HASAN GEZGİNÇ - Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Lütfen aramızdaki tartışmada siyasi partilerle mesafenizi...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Aslan, lütfen Sayın Genel Müdüremizi dinleyelim.

MAHMUT DİNDAR (Van) - Hiçbir siyasinin arka bahçesi olmaması lazım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Dindar, söz Sayın Genel Müdüremizde. Sayın Genel Müdüremiz herkesi dinledi sakinlik içerisinde. Lütfen Genel Müdüremizi...

TİGEM GENEL MÜDÜRÜ HASAN GEZGİNÇ - Sayın Başkanım, sizin şahsınızda...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Başkan, burası siyasi etik alanının olduğu bir mesele...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Lütfen Genel Müdüremizi dinleyelim Sayın Aslan, lütfen.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Ben nezaketen parti ismi anmadım ama kendisi kişi bilir işi ne yaptığını AKP adına cevap verdi oradan.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Lütfen, lütfen ama lütfen Sayın Aslan, bakın, misafir milletvekilimiz olarak lütfen rica ediyorum.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Misafir diye bir şey yok, burada, burası, bu Komisyon tüm vekillere açık. Bunun minnetini bana yapmayın, bu lütuf değil!

DURMUŞ ALİ KESKİNKILIÇ (Karabük) - Ya, arkadaşım, bakın, burası teknik bir Komisyon.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Böyle olmaz, böyle olmaz!

DURMUŞ ALİ KESKİNKILIÇ (Karabük) - Burası teknik bir Komisyon.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Ben de teknik soruları gayet sordum, tabii ki sordum.

DURMUŞ ALİ KESKİNKILIÇ (Karabük) - Bir dakika dinleyin! Ya konuşmadınız mı ya, Allah Allah!

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bu lütuf değil, bu lütuf değil; söz hakkı sizin lütfunuz değil!

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Lütfen...

Sayın Genel Müdürüm, buyurun söz sizde

Buyurun dinliyoruz, buyurun.

TİGEM GENEL MÜDÜRÜ HASAN GEZGİNÇ - Sayın Başkanım, sizin şahsınızda tüm Komisyon üyelerine teşekkür ediyor, saygılar sunuyoruz.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bu lütuf değil!

ALİ TAYLAN ÖZTAYLAN (Balıkesir) - Bizim de sizin dedikleriniz hoşumuza gitmiyor dinliyoruz, o da hoşunuza gitmiyorsa söz alırsınız söylersiniz cevabı.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Vermiyor sözü Başkan.

ALİ TAYLAN ÖZTAYLAN (Balıkesir) - Ya, konuştunuz, yirmi dakikaya yakın konuştunuz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Lütfen Sayın Genel Müdüremizi dinleyelim.

Buyurun.

TİGEM GENEL MÜDÜRÜ HASAN GEZGİNÇ - Bütün soruları tabii, Komisyon tutanaklar ve bizim arkadaşlarımız da bütün soruları tek tek not aldılar. Bütün milletvekillerimizin sorularına burada cevap verelim ya da vermeyelim yazılı olarak vereceğiz, cevabının belirli süreler içerisinde vereceğiz. Fakat burada birkaç konuya müsaadenizle değinmek istiyorum çünkü bunlar o kadar çok yanlış anlaşılmış ki kamuoyunda çok ciddi yanlış bilgiler var ve o bilgilerin burada konuşulması da zannediyorum, bizim

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 38

milletvekillерimize, Komisyonumuza bilgilendirme görevimizi tam yapamadığımızı gösteriyor. Onun için ifade etmeye çalışacağım efendim.

Özellikle kira konusunda şöyle bir şey söyleyeyim, evet, kiralamalar 2004 ile 2009 yılları arasında yapılmış fakat bugün itibarıyla hiçbir şekilde kirası uzatılan bir işletmemiz yoktur, olmamıştır. Bu kiralарın artışı tamamen kanun gereği TEFE-TÜFE oranındaki hesaplamalar neticesinde yapılmaktadır. Bunu ifade etmek istiyorum.

İkinci husus, sayın vekilimiz Malatya'da kayıp atlar konusuna değindi. "Kayıp at" diye bir şey yoktur Saygıdeğer Başkanım çünkü bizim atlarımızın bir sonraki vekilimizin ifade ettiğı gibi 19 tanesi işletmeden kaçmış ve 6 tanesi de trafik kazasında telef olmuştur ve iki saat içerisinde ölü-yaralı-sağ ne kadar at varsa tamamı toplanmış ve işletmeye getirilmiştir. "Kayıp at" diye bir şey söz konusu değildir ve bu atların paraları, bahsedildiğı üzere -bunlar 1 yaşında dişi taylardı, yarış atı değildi, yarış tayı değildi- yine oradaki taşeron firmadan, korumayı sağlayan taşeron firmadan bunların bedelleri tek tek tahsil edildi, araçlara verilen zararlar tek tek tahsil edildi. Buradaki toplam bedel defter değeri üzerinden işlendi ve 1 lira TİGEM'in burada kaybı yoktur maddi anlamda, manevi anlamda elbette ki bunlar bizim atlarımızdır, böyle bir şey olmasını hiç kimse istemezdi, böyle bir durum gelişti. Biz burada idari ve adli soruşturmayı başlattık, idari soruşturmamız tamamlandı. Birtakım şüphelerle durumu savcılığa bildirdik, şu anda da adli soruşturması devam etmektedir. Bunu arz etmek istedim öncelikle.

MAHİR POLAT (İzmir) - Aydınlatma için teşekkür ederim.

TİGEM GENEL MÜDÜRÜ HASAN GEZGİNÇ - Efendim Vekilim?

MAHİR POLAT (İzmir) - Aydınlatma için teşekkür ederim, ben iddia olarak sormuştum.

TİGEM GENEL MÜDÜRÜ HASAN GEZGİNÇ - Sağ olun Sayın Vekilim.

İkinci konu, meşhur fıstık ihalemiz; onunla doğrusunu ifade etmek istiyorum. Bu, Genel Müdürlüğümüzün değil, Ceylânpinar Tarım İşletmemizin yani bir kurumumuzun yaptığı açık ihaledir. Açık ihale neticesinde söz konusu firma en yüksek fiyatı vererek ihaleyi almıştır. Yine, anlaşma gereği bu bedelin yüzde 30'u peşin olarak tahsil edilmiş, geri kalanı da kefalet senediyle kabul edilmiştir. Bunun yasal dayanağı da şudur: 5 Aralık 2017 tarihinde (7061) numaralı Yasa'da yapılan kanun koyucunun yaptığı değişiklik neticesinde der ki: Kefaret senetlere de banka teminat mektubu gibi işlem görür ve görmelidir. Bundan hareketle, sadece TİGEM'in bu iş için değil, 139 tane ihalesinde kefalet senedi kullanılmış; 138'inde herhangi bir problem yaşanmamış ve bu arkadaşla böyle bir sorun ortaya çıkmıştır. Sorunun temeli aslında sahte kefalet mektubu da değildir. Kefaret mektubu geçerlidir fakat iki ay sonra Sigorta ve Emeklilik Denetleme ve Düzenleme Kurumu tarafından bu kefalet senedini veren aracı firmanın ya da firmanın ruhsatı iptal edildiğı için senet boşa düşmüş ve biz de alacağımızı tahsil edemedik. Neticesinde hem ihaleyi alan firmaya hem aracı firmaya hem sigortayı yapan ana firmaya suç duyurusunda bulunduk ve dava açtık ve bununla birlikte bizden ihaleyi alan firmanın 42 adet taşınmazına da icra koyduk. Şu anda onların icrayla -yanılmıyorsa 2 tanesi de satıldı- satış işlemleri devam ediyor. Yani biz burada TİGEM olarak paramıza almaya kararlıyız ve alacağımıza da inanıyoruz.

Buna benzer tabii, çok soru var Sayın Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Yazılı olarak verebilirsiniz, detaylı, yazılı olarak on beş günü geçmemek üzere verebilirsiniz.

TİGEM GENEL MÜDÜRÜ HASAN GEZGİNÇ - Çok da detay, yani haklılar bunlarda çok da faydalandık ama emin olun hiçbir atlamadan eksiksiz bir şekilde milletvekillерimize sunacağız efendim.

Arz ediyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Tek tek, detaylı olarak verebilirsiniz evet, peki.

Teşekkür ederim.

Şimdi Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğünün 2023 ve 2024 yılı hesap dönemlerine ilişkin sonuç bölümlerini ayrı ayrı okutup ibraya sunacağım.

Önce 2023 yılı sonuç bölümünü okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğünün 2023 yılı bilançosu ve 1 milyar 210 milyon 994 bin 426 lira 6 kuruş dönem net kârıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Şimdi, 2024 yılının sonuç bölümünün okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğünün 2024 yılı bilançosu ve 900 milyon 377 bin 693 lira 92 kuruş dönem net kârıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğünün 2023-2024 yıllarına ait Komisyon toplantısı tamamlanmıştır. Toplantıyı kapatmadan önce Sayın Bakan Yardımcımıza ben söz vermek istiyorum.

Buyurun Sayın Bakan Yardımcım.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AHMET GÜMEN - Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri, Kıymetli Genel Müdürüm ve kurumlarımızın değerli çalışanları; Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğünün 2023-2024 yıllarına ait hesap ve faaliyetlerini bugün birlikte ele aldık. Görüşleri, soruları ve önerileriyle değerlendirmeye katkıda bulunan değerli milletvekillерimize Bakanlığımız adına teşekkür ediyorum.

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 39

TİGEM'in ülkemiz tarımına en önemli katkısı, çiftçimizin verim ve kalitesini artıran sertifikalı tohum ile üstün vasıflı damızlık üretimi olmakla birlikte toprağı, suyu ve teknolojiyi birlikte değerlendiren planlı ve sürdürülebilir bir işletmecilik anlayışı kurumumuzun öncelikleri arasındadır. Bakanlığımız olarak TİGEM'in üretim kapasitesini ve kurumsal yapısını güçlendirmeye devam edeceğiz. Kurumumuzun ülkemiz tarımındaki öncü rolünü daha da ileriye taşıması için gerekli desteği vermeyi sürdüreceğiz. Komisyonumuzun bugün ortaya koyduğu değerlendirmelerin, kurumumuzun önümüzdeki dönem çalışmalarına yol göstereceğine inanıyorum.

Toplantımızın ülkemiz ve milletimiz için hayırlara vesile olmasını diliyor, başta Sayın Başkan olmak üzere Komisyon üyelerine katkılarından dolayı teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ederim.

Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğünün 2023 ve 2024 yıllarına ait Komisyon toplantısı tamamlanmıştır. Tüm katılımcılara ben de teşekkür ederim, çalışmalarınızda kolaylıklar diliyorum, başarılar diliyorum.

Değerli Komisyon üyeleri, çalışmalarımıza 14 Ekim 2026 Çarşamba günü saat 14.30'da Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü, Etimine Anonim Şirketi, TRBOR Bor Teknolojileri Anonim Şirketinin 2023 ve 2024 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleriyle devam edeceğiz.

Toplantıyı kapatıyorum, hayırlı akşamlar.

Kapanma Saati:18.52